

Köveskál Közös Fenntartású Napközi Otthonos Óvoda
8274 Köveskál Petőfi Sándor u. 5.
Tel: 06(87) 478 411

A KÖVESKÁLI KÖZÖS FENNTARTÁSÚ NAPKÖZI OTTHONOS ÓVODA

PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Készítette:
Kötéljártóné Kálmán Katalin
vezető óvónő

Köveskál, 2018. augusztus 31.

ADATLAP

A program neve:	Óvodai Pedagógiai Program
Az intézmény megnevezése:	Köveskál Közös Fenntartású Napközi Otthonos Óvoda
Az intézmény rövid neve:	Köveskál Óvoda
Székhelye, címe:	8274 Köveskál, Petőfi Sándor utca 5.
Tevékenység jellege:	Köznevelési közfeladat
Intézmény típusa:	Napközi Otthonos Óvoda
Feladatellátáshoz gyakorolt funkció:	Önállóan működő
Tagozat:	Nappali
Csoportok száma, típusa:	1 vegyes csoport
Az óvoda irányító, felügyeleti szerve:	Köveskál és Térsége Óvoda Társulás, Társulási Tanács /Balatonhenye, Köveskál, Mindszentkál, Szentbékáll/
Jogállás, képviselete:	Költségvetési szerv, jogi személy, képviseli az óvodavezető
OM azonosító száma:	036933
Gazdálkodás:	Önállóan működő költségvetési szerv, gazdálkodási feladatait a Társulás székhely település Képviselő-testületének hivatala látja el
Költségvetési szerv:	Köveskál és Térsége Óvoda Társulás
Alaptevékenységi szakágazat:	851020 Óvodai nevelés
Szakfeladatok:	851011 Óvodai nevelés, ellátás 562912 Óvodai intézményi étkeztetés 562917 Munkahelyi étkeztetés

A nevelési program érvényességének ideje: **Határozatlan időre szól,
/felülvizsgálat legkésőbb 2017 – évben/
/ módosítás 2018 – évben /**

1

¹ 2018. évi módosítás a szövegben dőlt betűvel jelenik meg

Tartalomjegyzék

ADATLAP	2
BEVEZETŐ	5
A PEDAGÓGIAI FEJLŐDÉS ÚTJÁN	6
ÓVODAI NEVELÉSÜNK CÉLJA, FELADATA, RENDSZERE ÉS SZERKEZETE	7
1.1. Gyermekképünk.....	7
1.2. Helyzetkép óvodánkról	8
1.3. Óvodánk helyi sajátosságai, értékeink	10
1.4. Óvodánk szerkezete, szervezeti rendje	11
1.5. Óvodai nevelésünk célkitűzései, elvei, nevelési programunk, értékeink tükrében	13
1.6. Óvodai nevelésünk feladatai a személyiségfejlesztés területén	16
1.7. A fejlődés jellemzői óvodáskor végére	19
1.7. A fejlődés jellemzői óvodáskor végére	19
1.8. Óvodai nevelésünk rendszere.....	20
1.9. A rendszer elemeinek rövid felvázolása	22
2. A PEDAGÓGIAI FELADATRENDSZER ÉS TARTALOM	27
2.1. A játék	28
2.2. A munka	31
2.3. A tevékenységekben megvalósuló tanulás.....	33
2.4. Az egészséges életmód alakítása	37
2.4.1. Egészségnevelési program	39
2.5. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés	45
2.6. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés.....	49
2.7. A fejlesztés tartalma	52
2.7.1. Külső világ tevékeny megismerése	52
2.7.2. Vers, mese	59
2.7.3. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	64
2.7.4. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	65
2.7.5. Mozgás	68
2.8. Óvodánk sajátos feladatai és szolgáltatásai	70
2.8.1. Óvodánk gyermekvédelmi tevékenysége	70
2.8.2. Óvodánk egyéb szolgáltatásai	73

2.9. Óvodánk kapcsolatai.....	73
3. ÓVODAI PROGRAMUNK ALAPVETŐ FELTÉTELEI	78
3.1. Személyi feltételeink	78
3.2. Az óvoda szakmai dokumentumai	81
FELHASZNÁLT IRODALOM.....	83
ÉRVÉNYESSÉGI RENDELKEZÉSEK.....	85
LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK	87
M E L L É K L E T E K	88
1.sz.melléklet	89
2.sz.melléklet	90

BEVEZETŐ

Napjainkban elengedhetetlen, hogy figyelembe vegyük óvodai nevelőmunkánkban a megváltozott társadalmi környezetet, amelyből a kisgyermek érkezik. Szükségszerűvé vált, hogy pedagógiai munkánk korszerűsítéséhez meglevő nevelési gyakorlatunk mellett figyelembe vegyük közvetlen partnereink véleményét, igényét és elvárásait.

Helyi nevelési programunkat az Óvodai nevelés országos alapprogramja, korábban az ezt módosító 255/2009 (XI.20.) Kormányrendelet, majd a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény 2012. szeptember 1 – jétől történő fokozatos hatálybalépése megkívánta az Óvodai nevelés országos alapprogramjának felülvizsgálatát. Az Alapprogram módosításait figyelembe véve, a programunk kimunkálásában eltelt időszak tapasztalatait szem előtt tartva gondoltuk újra. E dokumentum határozza meg az óvodánkban folyó nevelőmunka célját, feladatait, alapelveit, a gyermeki tevékenységeket és a fejlődés kritériumait. E Pedagógiai Programunk alapján érvényesülnek óvodai nevelésünkben azok a törekvések, amelyeket nevelőtestületünk saját tapasztalatai alapján célravezetőnek minősít.

Minden óvodai program megvalósulásában kulcsszereplő az óvodapedagógus és minden dolgozó, aki az intézményben a gyermekekért dolgozik. Az ő közérzetüktől függ az óvoda légköre. Ezt a közérzetet viszont befolyásolja az óvodavezetés minősége, a nevelőtestület, kollégák együttműködése. Az összhang, a közös célok, az óvodában dolgozó felnőttek eredményessége a garancia arra, hogy gazdagabbá, hatékonyabbá, gyermekközpontúvá, barátságosabbá és nyugalmasabbá tegyük az óvodai életet.

Helyi programunk a gyermek alapvető tevékenységére, a játékra épül, amely a kultúra közvetítésében és a szokások alakításában is döntő szerepet játszik. Szeretnénk oldott, derűs, belső szabályokkal működő óvodát kialakítani gyermekeinknek. Olyan alapokat kívánunk biztosítani számukra, amely életkoruknak megfelelő tartást biztosít, s amelyre biztosan építhetnek további életszakaszukban, az iskolában.

A PEDAGÓGIAI FEJLŐDÉS ÚTJÁN

Nevelési programunk továbbfejlesztését, módosítását meghatározó tényezők

Nevelési alapidokumentumunk elkészítését elsősorban a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény, majd a 137/1996. (VIII.28) sz. Kormányrendelet írta elő. A Kormányrendelet az „Óvodai nevelés országos alapprogramja” kiadásával jogalapot teremtett és segítséget nyújtott a közoktatási intézmények számára sajátos helyi nevelési rendszerük kidolgozására, a pedagógiai nézetek alkotó érvényesítésére, az önállóságra, saját intézményünkre vonatkozó nevelési program megalkotására.

Helyi nevelési programunk 1999-ben készült el, szeptember 1-jén került bevezetésre. Az 1999. évi bevezetéstől eltelt időszak sokféle tapasztalattal gazdagította a program gyakorlati kimunkálásának folyamatát.

A 2004. évi felülvizsgálatot és kiegészítést – a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény 2003. évi módosítása: LXI. törvény 47. § értelmében vált szükségessé elvégezni.

2009-ben szervezeti átalakulás miatt – 1 csoportos óvoda lettünk – volt indokolt módosítást tenni programunkban.

Az újabb módosítást és kiegészítést az Alapprogramot módosító 255/2009. (XI.20) sz. Kormányrendelet és a bevezetéstől eltelt időszak alatt kikristályosodott értékekkel való továbbfejlesztés tette szükségessé. A felülvizsgált nevelési programunkat először a 2010/2011. óvodai nevelési évben kellett alkalmaznunk.

A jelenlegi felülvizsgálatot a 2012-es év hozta. A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény 2012. szeptember 1-jétől történő fokozatos hatálybalépése megkívánta az Óvodai nevelés országos alapprogramjának felülvizsgálatát. Az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII. 17.) Kormányrendelet 2013. szeptember 1-től hatályos. Az abban foglaltakat a 2013/2014. nevelési évtől kell alkalmaznunk.

Az alapprogram legfrissebb módosítására 2018. júliusában került sor; az új előírások 2018. szeptember 1-jétől hatályosak. A Magyar Közlöny 2018. évi 118. számában megjelent, a 137/2018. (VII. 25.) kormányrendelettel bevezetett módosítások alapján nagyobb hangsúlyt kell fektetni a jövőben

- *a nevelőmunkában a nemzeti identitástudat erősítésére,*
- *a hazához való kötődésre, valamint*
- *az egészséges életmód hangsúlyosabb kialakítására.*

Óvodánk Pedagógiai programját ezen elvek tükrében módosítjuk 2018. szeptember 1-jétől.

Kötéljártóné Kálmán Katalin
vezető óvónő

ÓVODAI NEVELÉSÜNK CÉLJA, FELADATA, RENDSZERE ÉS SZERKEZETE

1.1. Gyermekképünk

Az óvodás életkor nagyon fontos minden kisgyermek számára, hiszen a kezdeti én-kép kialakulásának az időszaka. A mindig fürkésző és kíváncsi, a mindig kérdező és közlő, a mindig mozgó, utánpótlás 3-7 éves gyermek számára olyan hely óvodánk, ahol az óvodapedagógusok és más, nevelőmunkát segítő felnőttek érte vannak, ahol csak rá figyelnek, ahol olyan dolgok történnek, ami neki jó, ami érdekes számára, amit életkorának megfelelően igényel.

A gyermek feltétel nélkül őszinte, hisz mindenkiben, mert még nincs tapasztalata a rosszról. Fogékony a szépre, a jóra, hálás a törődésért. Jóért jót ad cserébe anélkül, hogy tudná. Ha csak szépet, nemeset és igazat kap a környezetétől, az őt formáló felnőttektől, akkor ő is ezt adja tovább másoknak.

Az érlelődés e korai szakaszában a gyermek számára legfontosabb a szeretetet, az őt értő és elfogadó felnőttek és gyermekek közössége, mely biztonságot adó, védő, de ugyanakkor a világ megismerését kínáló, lehetővé tevő. Alapvető a család melege, ahonnan mindig kitekinthet, s ahova mindig visszatérhet.

3-7 éves korban az intenzív én-fejlődés szakaszában kiemelt jelentőségű az egyediség, az egyéniség támogatása, a másság elfogadása. Óvodai nevelésünk gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakoztatásának elősegítésére törekszik, biztosítva minden gyermek számára hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, s meglévő hátrányai csökkenjenek. Az óvoda nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának.

A világban végbemenő gyors változások szükségessé teszik, hogy a gyermekeket öntevékeny, önfejlesztő magatartással várjuk fel. Életkoronként, egyénenként változó a gyermek szükséglete, igénye, amit óvodai nevelésünk során figyelembe kell vennünk. A mással nem helyettesíthető szabad játék e korban alaptevékenység, s a világ megismerése ezen keresztül történhet a legsikeresebben a gyermek életében.

Munkánk során érzelmileg gazdag, nyitott, érdeklődő, önmagát értékelni tudó, hagyományokat tisztelő, környezettudatosan gondolkodó gyermekek nevelésére törekszünk, akik képesek mások elfogadására.

Óvodaképünk

Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család. Az óvoda a köznevelési rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig. Az óvodában miközben az teljesíti a funkcióit: óvó-védő, szociális, nevelő-személyiségfejlesztő funkció, a gyermekekben megteremtődnek a következő életszakaszba (a kisiskolás korba) való átlépés belső pszichikus feltételei. Óvodánk pedagógiai tevékenységrendszere és tárgyi környezete biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének legmegfelelőbb feltételeit.

A szülőkkel együttműködve, a családi nevelést kiegészítve sokszínű, élményt nyújtó tevékenységekkel boldog gyermekkort kíván nyújtani minden gyermek számára. A bizalomra építve biztosítjuk a kisgyermek fejlődéséhez és neveléséhez szükséges feltételeket. Nevelésünk célja az, hogy elősegítsük az óvodások sokoldalú fejlődését, a gyermeki személyiség kibontakoztatását, a hátrányok csökkenését, az életkori és egyéni sajátosságok valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével (ideértve a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátását is).

Környezettudatos szemlélettel készítjük fel gyermekeinket a természeti, társadalmi értékek megőrzésére, megbecsülésére, a fenntarthatóság érdekében.

A nemzetiséghez tartozó gyermekek óvodai nevelésében biztosítjuk a kisebbségi önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, átörökítését, nyelvi nevelését, és a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét. A migráns gyermekek óvodai nevelésében biztosítani kell az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését társadalmi integrálását.

Alapelvünk olyan szeretetteljes légkör megteremtése, ahol a gyermek jól érzi magát, megbecsülés övezi. A biztonság megteremtésével a személyiség teljes kibontakoztatását kívánjuk megvalósítani. Biztosítjuk az életkornak és fejlettségnek megfelelő, a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltségtartalmak, emberi értékek közvetítését, az ehhez szükséges személyi és tárgyi környezetet.

Óvodánk együttműködik a helyi sajátosságoknak megfelelően a különböző partnerekkel, segítségükkel is folyamatosan javítjuk a gyermekek élet- és nevelési feltételeit.

1.2. Helyzetkép óvodánkról

Természeti környezet

Óvodánk négy kis község óvodáskorú gyermekeit integrálja magába: Köveskál, Balatonhenye, Szentbékáll, Mindszentkál falvakét. A gyerekek egyharmad része bejáró. Naponta autóbusszal utaznak Köveskálra, az óvodába. Az óvoda – és a környező falvak is – nagyon szép természeti környezetben, - a Káli-medencében található. Ez a terület hazánk nyolcadik nemzeti parkjának részét képezi (Balaton-felvidéki Nemzeti Park).

Medencénket vulkanikus hegyek veszik körül, óvodásaink párját ritkító természeti csodákat láthatnak nap, mint nap. Ki sem kell lépniünk szűkebb környezetünkől, máris ott vagyunk a természetben. Körös-körül hegyek, erdők, mezők váltakoznak, források, patakok, tavak, nádasok,

sok-sok védett növény, szabadon legelésző, közelről megfigyelhető vadon élő állatok. A hegyek mögött fölcsillan a közeli Balaton vize.

Ezekkel a természeti értékekkel és ritkaságokkal, látványosságokkal megismerkedhetünk sétáink, kirándulásaink során is. A Káli-medence mindannyiunk örömeire természeti, földrajzi ritkaság, büszkéek vagyunk rá. Sajátos élővilágával és hangulatos környezetével mindig élményt nyújt megfigyelő, felfedező sétáink során. Úgy érezzük, hogy ezeknek a csodálatos helyi, természeti adottságoknak a megismertetésével gazdagítanunk kell gyermekeink élményvilágát.

Szociokulturális környezet

A természeti környezet mellett óvodánk nevelőmunkájának kialakításánál figyelembe kell vennünk a társadalmi környezetet is, melyből óvodás gyermekeink érkeznek. A festői szépségű táj sok hazai és külföldi pihenni vágyó embert vonz ide, így községeink sajátos arculatát befolyásolja az idegenforgalom és a turizmus.

A gazdasági változások következtében a szülők kevés munkalehetőséget találnak, ennek következtében egy-két fiatal család elköltözött. Míg régebben a szőlőtermesztés biztos megélhetést jelentett, mára ez már nem biztosított. Inkább a szezonális jellegű idegenforgalmi, turisztikai vállalkozások adnak – nem egész éves – álláslehetőségeket. Új munkahelyek létesítése, megtalálása nem könnyű feladat a kis falvak lehetőségeit figyelembe véve. Ez a helyzet rányomja bélyegét a családok életére napjainkban.

Javarészt ismerjük az óvodánkba járó gyermekek családi hátterét, lehetőségeit. Szülői környezetünk széles skálájú, ebből adódóan az óvodánkba érkező gyermekek fejlettsége is igen változó. Lehetőségeink szerint figyelünk a szociálisan hátrányos helyzetű, segítségre szoruló családokra. Nevelési év közben folyamatosan felvesszük a gyerekeket, így az óvodába kerülés nem ütközik nehézségbe.

Szülőink 30 %-a biztosabb egzisztenciával rendelkezik. Átlagéletkoruk 30 év körül van. Iskolai végzettségüket tekintve leginkább az általános, illetve a szakmunkás iskolai végzettség jellemző, kevés érettségivel rendelkező és egy-két főiskolát, egyetemet végzett szülőnk van.

Törekszünk a kölcsönös tiszteleten alapuló bizalom kialakítására valamennyi szülőnkkel. Ennek érdekében óvodaképünk formálásához figyelembe vesszük szülői környezetünk, közvetlen partnereink igényeit. A szülői igények, elvárások megismerését a minőségfejlesztési folyamatban beszélgetés formájában, kérdőíves módszer segítségével kezdeményezzük. Ily módon tájékozódhatunk folyamatosan arról, hogy szülőink többsége fontosnak tartja a nevelőmunkában az óvónő-gyermek, dajka-gyermek, gyermek-gyermek kapcsolatát, a sokféle játéklehetőséget és szeretetteljes légkört, figyelmes bánásmódot. Igényként merült fel az iskolára való felkészítés fontossága, a kötött tanulási forma, a gyerekek egymással való durva megnyilvánulásainak kivédése. Az igények mérlegelése és figyelemmel kísérése mellett igyekszünk megismertetni partnereinkkel a gyermekek életkori szükségleteinek elsődlegességét, a játékban rejlő tanulási és fejlődési lehetőségek előtérbe helyezését, az egymással és a felnőttekkel való viselkedési szabályok példamutatáson alapuló nevelési módszerét.

Tudjuk azt is, hogy a szülők többsége szívesen veszi, ha gyermeke már az óvodában megismerkedik a néphagyományok ápolásával, különös tekintettel a gyermek-néptáncra. Falvainkban még ma is élnek a hagyományok, megtalálhatók a népi építészet nyomai. A régmúltból gyökerező mezőgazdasági, szőlőtermesztési és iparosodási jelleg szerencsére nem tűnt el nyomtalanul. Ma is van igény a régi mesterségek újraélesztésére.

Örömmel fogadják a szülők, hogy a körülöttünk levő természeti adottságokat kihasználva nagy hangsúlyt fektetünk a környezetvédelmi nevelésre és a természettel való mind szorosabb kapcsolatra.

1.3. Óvodánk helyi sajátosságai, értékeink

Nevelőtestületünk jellemzői

Nevelő közösségünket a gyermek iránti szeretet és hivatástudat jellemzi. Munkavégzésünkre, együttműködésünkre a segítőkészség és az egymást tisztelő magatartás a jellemző. Ismerjük egymás értékeit, elfogadjuk, hogy más-más tulajdonságokkal és képességekkel rendelkezünk.

A nevelőtestület tagjai szakmai érdeklődésüket, felkészültségüket egyéni igényeik alapján, a gyermek mélyebb megismerése és sokoldalúbb fejlődése érdekében fejlesztik.

Óvodánk reális helyzetképének megrajzolásából nem hiányozhat a nevelőmunkát mozgó erőforrás, a nevelők személye, felkészültsége sem. Szakmai arculatunkat, a nevelés minőségét leginkább a nevelők, óvodapedagógusok személye, a nevelőmunka személyes jellege határozza meg. Nevelési elveink, valamint helyi sajátosságaink kialakításánál is jelentőséget tulajdonítunk személyünknek. Számba vesszük tehát képességeinket, tulajdonságainkat, érdeklésünk irányait, felkészültségünket, terhelhetőségünket, elképzeléseinket, igényeinket.

Más-más személyiségünk, ügyességünk, vállalkozó kedvünk lévén lesz színes az a kínálat, amelyet felelősséggel képesek vagyunk felvállalni.

Az óvodakép kialakításában, játékfelfogásunkban fontos szerepet kap az óvodapedagógus. Mi formáljuk a gyermek játszókedvét, jó közérzetét, tanuláshoz való viszonyát, magatartását. Rendkívül lényeges az óvodában dolgozó dajkák egymással és a gyermekekkel való viselkedése, kommunikációja is. Megnyugvást, biztonságot és derűt kell sugározni a gyermekek között a beszédkapcsolattal, a beszéd tartalmával, egymás emberi értékeinek tiszteletben tartásával. A felnőttek beszédét, viselkedését a gyermek beépíti saját kapcsolatrendszerébe.

Óvodánk fő értékei

Helyi nevelési programunk

Óvodánk nevelő tevékenységét, a nevelőmunka irányát, tartalmát nevelési dokumentumunk határozza meg, melyet saját magunk dolgoztunk ki. E legfőbb nevelési dokumentum az alapja valamennyi további tevékenységünknek.

Szülők-nevelők jó kapcsolata

Óvodánk életében és működésében rendkívül fontos a szülőkkel való nevelőpartneri kapcsolat ápolása, formálása. E kapcsolatot óvodánk fő értékei közé soroljuk.

Óvodai programunk a szülőkkel kialakítható új minőséget jelentő kapcsolatra, együttműködésre épít. A családi nevelés kiegészítésére törekszünk. Az egyes családok részéről speciális szükségletek jelentkezhetnek (életkörülmények, más szokások vagy egyéb problémák). A segítő kapcsolat alapfeltétele: a megértésre törekvés.

A családok gondjai gyakran negatívan érintik a kisgyermeket, s nem egyszer tapasztaljuk, hogy a viselkedési és egyéb problémáik a szülők megoldatlan gondjainak következménye. Empatikus, kontaktusteremtő kommunikációs képességünkkel próbáljuk elnyerni a családok bizalmát, bevonni őket az óvoda életébe.

A környezet védelme, a természet iránti szeretet megalapozása

A bennünket körülvevő csodálatos környezet, a természeti adottságok teszik lehetővé számunkra azt, hogy a külső világ tevékeny megismerése kapcsán, a természetismeret, a szűkebb-tágabb környezet megszerettetése, a természet védelme, a hazaszeretetre nevelés óvodán sajátos arculatának megformálásában kiemelt jelentőséget kapjon. Hisszük, hogy a természet kímélésére, szeretetére nevelést, a környezetvédő, természetszerető ember személyének alakítását már óvodás korban meg kell kezdeni. A sok séta, kirándulás a környezet megismerését, lakóhelyük (házjuk) megszerettetését szolgálja. Az óvoda egyik ékessége a bejárat közelében elhelyezett hatalmas akvárium, ahol a gyerekek minden nap megfigyelhetik a halakat, ezzel is közelebb hozva hozzájuk a természetet. Napkollektoros melegvízellátó rendszerünk működését tapasztalva a megújuló energia felhasználás lehetőségével is megismerkedhetnek.

Népi hagyományok ápolása

Évek óta tapasztaljuk, hogy milyen nagy éltető erő a gyermek életében a velünk élő és a mindennapok hagyományainak ápolása. Programunkban kiemelt helyet kap ennek érdekében e terület. Múltunk örökségeit, értékeit szeretnénk átörököltetni gyermekinkbe életkoruknak megfelelően. Ezek a feladatok beépülnek nevelési rendszerünkbe, a gyermekek tevékenységeibe. A népi kultúra átörököltése a következő területeken kap hangsúlyt: népszokások ápolása, kézműves tevékenységek, népi kismesterségek, népi építészet, népi gyermekjátékok, népmesék, népi mondókák és gyermek néptánc.

Lakóhelyünkön még található népi kismesterségekkel foglalkozó emberek, fellelhetők a népi építészet nyomai. A néptánc foglalkozásokat néptáncoshoz értő óvónőnk vezeti.

1.4. Óvodánk szerkezete, szervezeti rendje

Óvodánk elnevezése: Köveskál Közös Fenntartású Napközi Otthonos Óvoda

Fenntartó: Köveskál és Térsége Óvoda Társulás

A gyermekintézmény egy csoportos, 30 férőhelyes.

A nevelőmunka személyi feltételei:

- ✓ Az óvodavezetés teendőit 1 fő vezető óvónő látja el, óvodapedagógusi feladatok ellátása mellett.
- ✓ A csoport nevelését 2 fő óvodapedagógus teljes munkaidőben, a vezető óvónő kötelező óraszámának 2013. szeptember 1 – től a köznevelési törvény (5. melléklet) általi csökkentése 1 fő részmunkaidős óvodapedagógus felvételét indokolta. 25-30 éve dolgozunk az óvodában, jól ismerjük egymást és helyei szokásainkat.
- ✓ A nevelőmunkát 2 fő dajka segíti közvetlenül a csoportokban, mindketten szakképzettek, munkájukkal hozzájárulnak a nevelés eredményességéhez. Gondozási teendők mellett tálalókonyhai feladatokat, a csoport és az egész óvodaépület takarítási munkálatait, valamint

- a vidéki gyerekek reggeli óvodába utaztatását, kísérését végzik.
- ✓ Külső szakemberként egy utazó logopédus foglalkozik a beszédfejlesztésre szoruló gyerekekkel, heti egy alkalommal.
- ✓ Az ételt Kővágóórsról szállítják hozzánk.
- ✓ Személyi feltételeink a fenntartó önkormányzatok által meghatározottak.

Az óvoda működési rendje:

Az óvoda zavartalan működését a Szervezeti és működési szabályzatban, valamint az óvodai belső szabályzóknak, munkarendben és a Házirendben megfogalmazottak betartása biztosítja.

Szervezeti és működési szabályzat az óvoda egyik belső szabályozó alapidokumentuma, amely az óvoda működésére, belső és külső kapcsolataira vonatkozó rendelkezéseket határozza meg.

Munkarend: A gyermekek ellátását – az egész nap folyamán – lépcsőzetes munkakezdés és befejezés gyakorlatával, megfelelő létszámú dolgozó végzi.

A házirend: Az életrenddel kapcsolatosan tartalmazza a szülők jogait és kötelességeit. E dokumentummal minden új családot beiratkozáskor megajándékozunk. A házirend a hirdető táblánkon, jól látható helyen van kifüggesztve, így mindenki számára nyilvános.

A gyermek egészséges, a tevékenységekben megnyilvánuló fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a hetirend biztosítja a feltételeket, melyek a megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek, valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5-35 perces) csoportos foglalkozások tervezésével, szervezésével valósulnak meg.

A **hetirend** kialakítása a csoportpáros feladata. Naponta szerveződnek a műveltségterületek integráló tevékenységei, kötött, illetve kötetlen formában.

A **napirend** természetesen a folyamatos életszervezést tükrözi, melyet a stabilitás és rugalmasság jellemez. Fontos a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítása, szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét. A napirend mindig az évszakhoz, időjáráshoz is igazodik, így rugalmasan alakítható.

A gyerekek délutáni hazautaztatása – amelyet az óvodapedagógusok közül csak egyikünk tud megoldani – behatárolja a csoportban töltött munkánkat. Éppen ezért állandó délelőtti és állandó délutáni beosztásban dolgozunk.

Az átfedési időt – 2 óra – séták, kirándulások, udvari játék és gyermeknéptánc foglalkozásra, egyéni beszélgetésekre használjuk fel.

Óvodánk egy csoportos, így egy vegyes csoportot tudunk szervezni. A napirend és a hetirend kialakítása az óvodapedagógusok feladata és joga az óvodai pedagógiai program keretén belül. Tervezése a csoportnaplóba történik.

1.5. Óvodai nevelésünk célkitűzései, elvei, nevelési programunk, értékeink tükrében

Nevelési célrendszer

Nevelőmunkánk során a magyar köznevelési rendszer irányelveinek, a fenntartók, valamint a szülők elvárásainak kívánunk megfelelni. Óvodánkba járó kisgyermeket az itt eltöltött 3-4 év alatt olyan optimális fejlettségi szintre törekszünk eljuttatni, amely segítségével jó eséllyel kezdhetik meg az iskolai tanulást.

Célunk olyan gyermekek nevelése, akik legyenek képesek egymásért is tenni, szeretetet adni. Érezzék – és később felnőttként is adják tovább – a család, az óvoda, az őket körülvevő természet és szülőföld fontosságát, szeretetét, tudjanak az élet elvárásainak megfelelni.

Óvodai nevelésünk célja továbbá az esélyegyenlőség biztosítása, hogy valamennyi kisgyermek, így a szociálisan hátrányos helyzetű családokból érkezők is, egyéni fejlődési sajátosságainak megfelelően – a differenciált fejlesztés előtérbe helyezésével – elérjék az optimális fejlettségi szintet. Ugyanakkor a kiemelkedő tehetségű gyermekek is kellő odafigyelésben részesüljenek.

Helyi nevelési céljaink között szerepel – már a korai életszakaszban – a környezet megóvása és a természet szeretetére nevelés, múltunk értékeinek tiszteltére, megbecsülésére nevelés. E célokat élményszerző sétákkal, kirándulásokkal, néphagyományok felelevenítésével, népi kismesterségek bemutatásával, a gyermek néptánc segítségével kívánjuk elérni. Ehhez gondoskodunk az érzelmi biztonságot nyújtó, szeretetteljes, derűs óvodai légkörről; a testi, a szociális és az értelmi képességek egyéni és életkor-specifikus alakításáról; a gyermeki közösségben végezhető sokszínű – az életkornak és a fejlettségnek megfelelő tevékenységről, különös tekintettel a játékra.

Mindezen céljaink eléréséhez számítunk a szülők nevelőpartneri segítségére.

Kiemelt nevelési elveink

Általános elvek

- ✓ Az óvodai nevelésnek a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatására, a gyermeki jogok és alapvető szabadságok tiszteltben tartásának megerősítésére kell irányulnia, az egyenlő hozzáférés biztosításával.
- ✓ A gyermekeket – mint fejlődő személyiségeket – gondoskodás és különleges védelem illeti meg.
- ✓ A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, s ebben az óvoda kiegészítő szerepet játszik.
- ✓ A nevelésben az óvoda ismerje el a család elsődlegességét, tisztelje a szülőt.

- ✓ Az óvodapedagógus ismerje és fogadja el a család szokás-, szabályrendszerét, azt tapintatosan befolyásolja az életmód szokásainak alakításában.
- ✓ A gyermek személyiségét tisztelet, elfogadás, szeretet és megbecsülés övezz.
- ✓ Minden gyermeket saját képességei szerint, annak figyelembevételével nevelünk, fejlesztünk.
- ✓ Az óvoda minden dolgozója magatartásával, esztétikus megjelenésével, erkölcsi normáival, kisugárzásával, beszédstílusával váljék a gyermek számára követendő modellé!
- ✓ Az óvoda minden dolgozója, saját munkaterületének megfelelően óvja, védje, segítse a szociálisan hátrányos gyermekeket, biztosítva a differenciálást, a különleges bánásmódot.
- ✓ Részletes munkaköri leírásokkal, átdolgozott házirenddel, mindenki által ismert és betartott szabályokkal, a játékeszközök és felszerelések törvényi előírásainak megfelelő felülvizsgálatával, helyes erkölcsi, morális magatartással járulunk hozzá a gyermekbalesetek megelőzéséhez.

Helyi adottságokból és igényekből fakadó elvek

- ✓ Különös figyelmet fordítunk a családokkal való nevelőpartneri kapcsolat ápolására.
- ✓ Törekszünk arra, hogy a környékünkön élő hátrányos helyzetű gyermekek már a harmadik életévük betöltése után óvodába kerüljenek, a prevenciós lehetőségek, a családban fellelhető hiányok korai pótlása és az iskolai alkalmasság megalapozása miatt.
- ✓ Fokozott figyelmet fordítunk a környezet megismerésére, a természet óvására és a környezetvédelmi nevelésre. A Káli-medence állat-, és növényvilágának évszakonkénti folyamatos megfigyelése. Lehetőség szerint erdei óvodai programot szervezünk.
- ✓ Biztosítjuk a gyermek életkorának és egyéni fejlettségének megfelelő tevékenységeket, különösen a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenységét, a játékot.
- ✓ A sajátos nevelési igényű gyermekek speciális ismereteket, sajátos törődést igényelnek, fejlődésük megfelelő szakemberhez való irányítással biztosítható.
- ✓ A társadalmi különbségek kompenzálásával, a másság elfogadásával a gyermekek és a dolgozók szemléletének fejlesztésével az empatikus, toleráns egyéniségek kialakulását segítjük elő.
- ✓ E teljesítményorientált világban mi óvónők a személyiség és képességfejlesztést előtérbe helyező pedagógiai szemlélet és gyakorlat irányába végezzük nevelő munkánkat, érvényesítjük a különböző – innovatív – pedagógiai törekvéseket.
- ✓ Az értelmi képességek kibontakoztatásának tekintetében fejlesztő munkánkban a legintenzívebben fejlődő pszichikus funkciókra helyezzük a hangsúlyt. (mozgás, testséma, percepció, verbalitás)
- ✓ Törekszünk a hátrányokkal küzdő gyerekek differenciált fejlesztésére, a prevenciós munkavégzésre. (részképességek kifejlesztésére egyéni szükséglet szerint)
- ✓ A „tanulás” feltételeit inger és élmény gazdag helyzetek kialakításával, érdeklődésüket felkeltő eszközök biztosításával teremtyük meg.

- ✓ A népi kultúra átörökítésére törekszünk – olyan anyagok összeválogatásával, melyek a 3-7 éves korú gyermek életkori sajátosságaihoz alkalmasak.

1.6. Óvodai nevelésünk feladatai a személyiségfejlesztés területén

ÁLTALÁNOS FELADATOK

Óvodai nevelésünk feladata az óvodáskorú gyermekek testi és lelki szükségleteinek kielégítése, személyiségük sokoldalú és differenciált fejlesztése, közösségi életre történő felkészítése, különös tekintettel a hátrányos helyzetű gyermekekre. Ezen belül:

- az egészséges életmód alakítása,
- az érzelmi – erkölcsi – közösség - szociális nevelés,
- az anyanyelvi, - értelmi fejlesztés, nevelés megvalósítása.

Az egészséges életmód alakítása

Óvodai nevelésünk feladata az egészséges életforma igényeinek kialakítása, mely ebben az életkorban kiemelt jelentőségű. Feladatunk továbbá a gyermek testi fejlődésének elősegítése, s ezen belül:

- ~~— gondozás, testi fejlesztés, mozgásfejlesztés~~
a gyermek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése
- *a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése*
- ~~— egészségvédelem, betegségmegelőzés, edzés~~
- *a gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése*
- ~~— testi képességek fejlesztése~~
- *a gyermeki testi képességek fejlődésének segítése*
- ~~— testápolás, étkezés, öltözködés, a pihenés~~
az egészséges életmód, a testápolás, a tisztálkodás, az étkezés, különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlenzsír-tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése, a fogmosás, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása
- ~~— biztonságos környezet~~
a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása
- *környezet védelméhez, óvásához a környezettudatos magatartás megalapozása fenntarthatóságra nevelés*
- *megfelelő szakemberek bevonásával – a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve – speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása.*
- ~~A teljes körű egészségneveléssel összefüggő feladatok kidolgozása, amelyek különösen~~
- ~~— az egészséges táplálkozás,~~
- ~~— a mindennapos testnevelés, testmozgás~~
- ~~— a testi, lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek,~~
- ~~— a bántalmazás óvodai erőszak megelőzése,~~
- ~~— a baleset megelőzés,~~
- ~~— a személyi higiéné területére terjednek, további feladatot jelentenek.~~

~~Az érzelmi-erkölcsi közösség- szociális nevelés:~~

Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés:

~~Az óvodáskorú gyermek jellemző és alapvető igénye érzelmi függőségének kielégítése, az érzelmi biztonság, ezért elengedhetetlen:~~

~~— szeretetteljes, biztonságos környezet, állandó értékrend~~

Az óvodáskorú gyermek egyik jellemző sajátossága a magatartásának érzelmi vezéreltsége. Elengedhetetlen, hogy a gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, állandó értékrend, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül. Mindezekért szükséges, hogy

- *a gyermeket már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások ériék*
- *az óvoda alkalmazottai és a gyermekek, valamint az óvodai alkalmazottak közötti kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze*
- *az óvoda egyszerre segítse a gyermek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődését, éntudatának alakulását, és engedjen teret önkifejező törekvéseinek*
- *az óvoda nevelje a gyermeket annak elfogadására, megértésére, hogy az emberek különböznek egymástól.*

~~— pozitív attitűd, érzelmi töltésű kapcsolat óvodapedagógus-gyermek, gyermek-gyermek, gyermek-dajka közt szociális érzékenység fejlesztése, én-tudat, önérvényesítés, önkifejezés~~

~~— az énkép-önismeret-önértékelés fejlesztése, melynek révén a gyermekek képessé válnak önálló helyzetmegoldásra, a konfliktusos helyzet kivédésére a felnőtt segítsége nélkül, hatékonyan érzik magukat, így önérvényesítésük szociálisan, elfogadható módon, színvonalas teljesítményen keresztül történik.~~

Értékek, normák kialakítása

A gyermekek közösségi életre való felkészítésük során kielégíthetik természetes társas szükségleteiket, megismerik és gyakorolhatják a társas együttélés alapvető szabályait a szokás – normarendszer megalapozásával, miközben alakul:

- az egymásra figyelés, az együttérzés, az egymáshoz alkalmazkodás, egymás segítése, a különbözőség elfogadása, tisztelete.
- nevelési helyzetekben az összpontosításra, erőfeszítésekre való képesség mellett a jó megoldásra ösztönző belső igény, belső motiváció alakítása a jól elvégzett feladat utáni megelégedettség, mint jutalom értékének alakítása.
- élmények biztosításával, az érzelmi átélés, az érzelmek pontos felismerésének és kifejezésének alakítása, az érzelmek feletti- életkornak elvárható kontroll erősítése és az önérvényesítő törekvések segítése.
- tehetséggondozás, felzárkóztatás

Az erkölcsi értékek, normák alakítása

- a jó és rossz felismerése, az őszinteség, igazmondás, igazságosság, felelősségvállalás, a gyengébb védelme, segítése saját élethelyzetbe való megtapasztalása, a dolgozók modell értékű bánásmódja során
- szülőföldhöz kötődés alakítása, szűkebb-tágabb környezetének megismerése, *amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a családhoz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.*

Olyan légkört kívánunk gyermekeinknek teremteni, mely erőszaktól mentes, gyermektisztelő, a családokat partnerként kezelő.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében szükség szerint különösen jelentős az óvoda együttműködő szerepe az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel.

A család és óvoda előítéletektől mentes összhangjának, nevelőtársi viszonyának mélyítésére, folyamatos fenntartására, fejlesztésére, a „nyitott óvoda” megteremtésére törekszünk. A gyermeki magatartás szempontjából modell értékű az óvodapedagógus és az óvoda más dolgozóinak kommunikációja, bánásmódja és viselkedése.

Az anyanyelvi, - az értelmi fejlesztés, nevelés megvalósítása:

Óvodánkban az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. A gyermek egyéni érdeklődésére, kíváncsiságára – mint életkori sajátosságra -, valamint meglevő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosítunk a gyermekeknek változatos tevékenységeket, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről. A tevékenységek során a beszéd a gyermek önkifejezésének és gondolkodásának legfőbb eszközévé válik.

Feladatunk továbbá:

- beszélő környezet és az ehhez kapcsolódó eszközök biztosítása
- anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, *szeretetére* nevelés *közben a gyermek természetes beszéd- és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére szükséges figyelmet fordítani*
- ~~– természetes beszéd, kommunikációra ösztönzés (felnőtt-gyermek, gyerek-felnőtt)~~
- spontán és tervezetten szerzett tapasztalatok, ismeretek rendszerezése, bővítése, *különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása*
- valamennyi értelmi képesség (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás), és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezet biztosítása
- szabálykövetítés (a javítgatás elkerülésével)

Állandó feladat a szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek differenciált fejlesztése, egyéni fejlődésének elősegítése a nevelés teljes eszközzrendszerével.

1.7. A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

A feladatok mindhárom területen való megvalósulása biztosítja, hogy a gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére, hat-hét éves korra eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet. Belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodásból iskolássá szocializálódik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembe vétele mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség, amelyek mindegyike egyaránt szükséges az eredményes iskolai munkához.

A **testileg** egészségesen fejlődő gyermek hat éves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikus finommozgásra képes. Mozgását, viselkedését, testi szükségleteinek kielégítését szándékosan irányítani képes.

A **lelkileg** egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére megnyílt érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. (Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.)

Az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama. A felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés.

Megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztás és átvitele.

A cselekvő-szemléletes és képi **gondolkodás** mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van. (Gondolkodási műveleteit tárgyi, képi és elemi fogalmi szinten is végzi. Képes szín, forma, nagyság, időrendiség alapján csoportosítani tárgyakat, tárgyképeket. Képes az elemi okozati összefüggések felismerésére, megértésére.)

Érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél. Gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni. Minden szófajt használ. Különböző mondat szerkezeteket, mondatfajtákat alkot. Tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat (a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetnek). Végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét.

Elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről. Tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat. Ismeri, és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait. Ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét. Felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait. Elemi mennyiségi ismeretei vannak.

Az óvodáskor végére a gyermekek **szociálisan** is éretté válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek kedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőtellel és gyermektársaival.

Egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni. Késleltetni tudja a szükségleti kielégítését. Feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb – szükség szerint kreatív - elvégzésében nyilvánul meg. Kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

Az ötéves kortól kötelező egy éves óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata a gyermeki személyiség harmonikus testi, lelki és szociális fejlődésének elősegítése.

A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettségi szint.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

1.8. Óvodai nevelésünk rendszere

Óvodai nevelésünk céljai, feladatai szerteágazó, egymásra épülő összefüggő, komplex tevékenységek, melyek átszövik az óvodai nevelés teljes rendszerét.

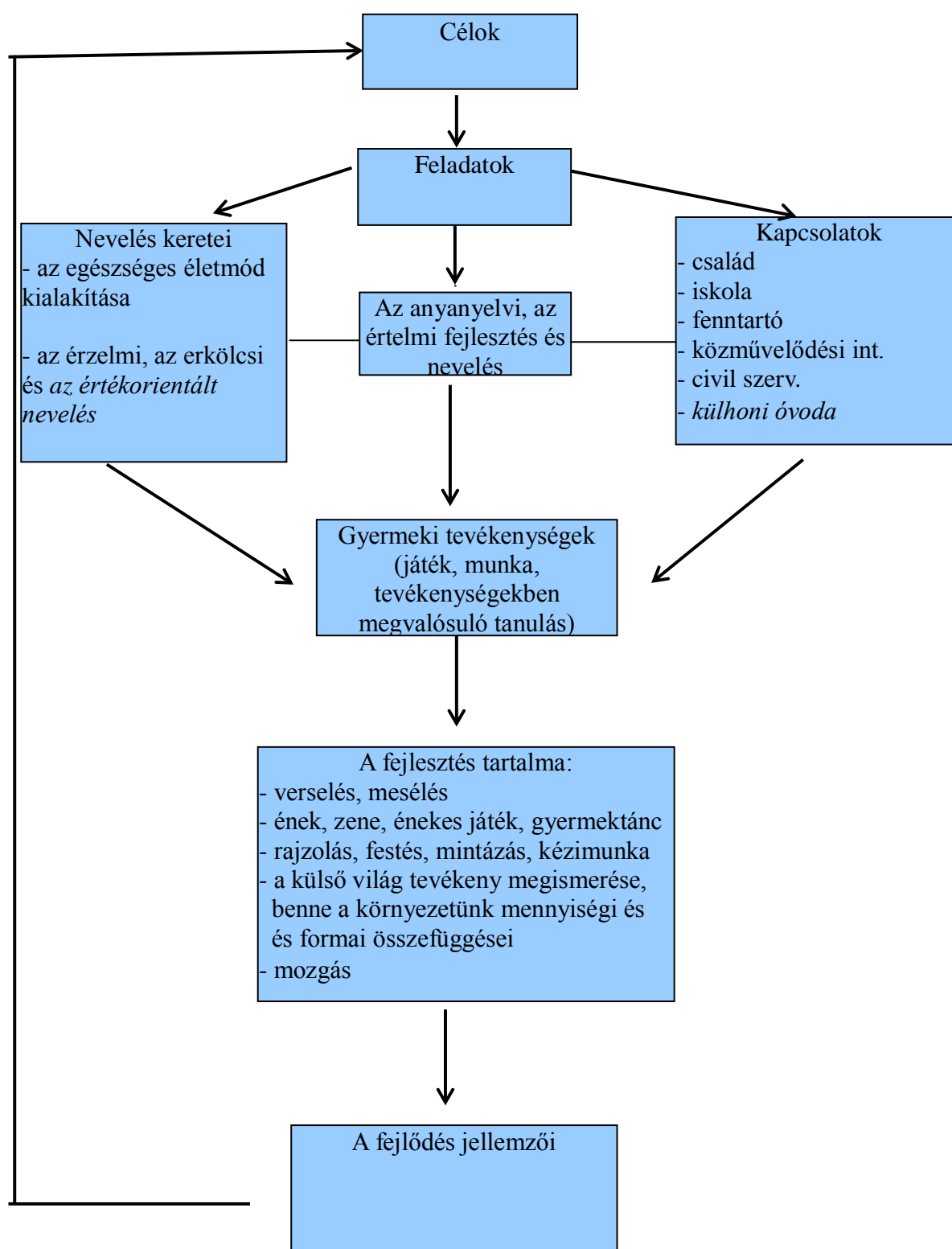
Óvodai nevelésünk rendszerében a következő elemek dominálnak:

- célok,
- feladatok,
- gyermeki tevékenységek,
- a fejlesztés tartalma,
- kapcsolatok,
- a fejlődés jellemzői (a nevelés eredményei)

Nevelési céljaink irányt mutatnak a nevelőmunka áttekintéséhez, az óvodai kimenet szabályozásához. A célok meghatározzák a 3-4 éves nevelőmunka eredményét, a gyermekek fejlettségének mutatóit, fejlődésük jellemzőit, az iskolára alkalmasság kritériumait.

A nevelési célok eléréséhez nevelési feladatokat határozunk meg a nevelés rendszerében. A nevelési feladatokat a tervezőmunkában területenként tagoljuk.

A rendszer modelljének ábrája

1.9. A rendszer elemeinek rövid felvázolása

A játék

A játék a kisgyermekkor legfontosabb, legalapvetőbb és legfejlesztőbb tevékenysége, s így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. A játék a személyiségfejlesztés alapvető eszköze. A gyermekek játékában nyomon követhető, hogyan válnak a belső késztetések a gyermek sajátjává, belső indítékaivá, miközben belső állapotaikat, vágyaikat, indulataikat is közvetítik.

A játék a valóságot tükrözi, a gyermekek számára örömforrás. Áthatja minden tevékenységünket, a játékot feszültségcsökkenés kíséri. A játék fejleszti a gyermekek mozgását, értelmi képességeit és új lehetőségeket kínál a kreatív együttműködésre. A játékot kísérő érzelmek közlési vágyat ébresztenek. A viselkedési szabályok a játékban válnak közelívé és elfogadhatóvá. Kedvezően és változatosan befolyásolja a gyermekek közti társas kapcsolatokat. A gyermekek negatív élményeiket újrajátszva feldolgozzák, ezzel a feszültségeiket csökkentik a játék folyamán.

A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakozását. Mindezt az óvodapedagógus feltételteremtő tevékenysége mellett a szükség és igény szerinti együttjátszásával, támogató, serkentő, ösztönző magatartásával, indirekt reakcióival éri el.

A munka

A munka önként végzett célra irányuló tevékenység, de óvodáskor végéig játékos kell, hogy maradjon. A munka végzése közben az óvónő céltudatos irányításával - a gyermekek megfigyeléseket végeznek, tapasztalatokat, ismereteket szereznek természeti és társadalmi környezetükről. A munka jellegű tevékenységet a gyermek örömmel, önként, motiválás hatására - és nem külső kényszer hatására - végezze.

A munka elvégzését külső szükségesség indokolja, valamint teljesíteniük kell, munkájuk eredményét ők és mások is egyaránt tapasztalhatják. A munka felelősséggel jár, a tanulás hatására kialakul a gyermekben a munka céljának tudata, a felelősségérzet és képessé válnak arra, hogy számoljanak tevékenységük következményeivel is. A munka hozzájárul az értelmi képességek fejlődéséhez, megalapozódik a munka iránti tisztelet, eredmények megbecsülése, fontosságának és hasznosságának értelme. Hozzájárul a gyerekek közti társas kapcsolat alakulásához, a közösségért végzett tevékenység értelmének, szükségességének és örömének felfogásához, átéléséhez.

A tevékenységekben megvalósuló tanulás

Az óvodában egyrészt spontán utánzásos, másrészt a nevelési célok érdekében szervezett tevékenység. A képességek, a magatartás, a tanulás iránti vágy a motiváció fejlődését és az ismeretszerzést egyaránt magába foglalja.

Az óvodában a tanulás folyamatos. Nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetekben, kirándulásokon, az óvodapedagógusok által kezdeményezett tevékenységi formákban és időkeretben valósul meg. Így elérhetjük azt, hogy minden gyermekben, - akár tehetséges, átlagos, vagy lassan tanul - kialakulhatnak azok a képességek, amelyek alapján örömet jelent a későbbi tanulás és önfejlesztés.

A tanulás folyamatában olyan képességekre kell felkészíteni, melyek szükségesek:

- a probléma megoldáshoz
- a kutatáshoz
- a kívánt alternatívák meglátásához
- az ötletek rendezéséhez
- a gondolati és érzelmi kommunikációhoz
- maguk és mások megismeréséhez

- az akarat fejlesztéséhez
- a vágyak megvalósításának igényéhez.

A tanulás lehetséges formái az óvodában:

- utánzásos, minta- és modellkövetéses magatartás és viselkedés tanulása (szokások)
- spontán, játékos tapasztalatszerzés
- cselekvéses tanuláshoz - a gyermeki kérdésekre, válaszokra építő tapasztalatszerzés
- az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, felfedezés

A jól szervezett, a gyermekek igényeire épített tanulás élménnyé és teljes személyiséget aktivizáló folyamattá válik.

Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés

Anyanyelvünk sokrétű, árnyalt jelrendszer, amelyet a gyermekek sokféle tevékenység közben a felnőttekhez és társaikhoz való viszonyának fejlődése során sajátítanak el. Az anyanyelvi nevelés legfőbb színtere a család. Fontosnak tartjuk, hogy az óvónő megismerje a család beszédkulturáját, nyelvi jellemzőit, a köznyelvtől való eltérésnek okait, valamint figyeljünk a családban előforduló beszédhibákra.

A nyelvi fejlődés hátterének részletes feltárása különösen fontos, ha a gyermek érzelmi befolyásoltság alatt áll. Ismertessük meg a szülőket a gyermekekről szerzett óvodai tapasztalatainkról és az óvodában folyó anyanyelvi nevelés céljával. Az anyanyelv használata szerves része az óvodai nevelés egész folyamának.

A szocializáció folyamatában a beszéd, a kommunikáció a gyermek környezetével való érintkezésnek, önkifejezésnek, gondolkodásnak legfőbb eszköze. A kommunikáció által erősödik a gyermek biztonságérzete, növekszik tájékozottsága, gazdagodnak ismeretei, kapcsolatai, beszédkézsége, anyanyelvi kultúrája.

A nyelvi kommunikációs helyzetek kialakulásának alapvető feltételei: az egymást meghallgató és az egymáshoz beszélő társak beszédkedve, beszédképessege, az anyanyelv szókincsének, hangzásbeli és szövegszerkesztési sajátosságainak tapasztalati ismerete, használata.

Az anyanyelvi-kommunikációs nevelés átfogja az óvodai nevelőmunka minden területét, közvetítő elemként jelen van a nevelési feladat megvalósításának minden mozzanatában. Az anyanyelvi fejlesztés célja, hogy aktivizáljuk és bővítsük a gyermekek szókészletét, hogy minél érzékletesebben, pontosabban fejezzék ki magukat. Eredményes megvalósítása hozzájárul a gyermekek iskolai képességeinek megalapozásához.

A nevelés keretei

Egészséges életmód alakítása

A gyermekek egészségi állapotát jelentősen befolyásolja az életmódjuk. Az óvodában az életritmus, a táplálkozás, a testápolás, öltözködés, mozgás, edzés, pihenés és alvás megszervezésével, az ehhez kapcsolódó gyermeki tevékenységekkel és az ezen alapuló szokások kialakításával biztosítjuk a megfelelő életmódot.

A gondozás az óvodai nevelés alapvető tevékenysége. A kisgyermekek olyan szükségleteit elégíti ki, amely elősegíti növekedésüket, fejlődésüket, hozzájárul egészségük megőrzéséhez, jó

közérzetük, egészséges életmódjuk kialakításához és megteremti a nevelési hatások kedvező érvényesülésének feltételeit. Ezzel a gyermek testi nevelésén kívül hozzájárul az egész személyiség alakulásához.

Az egészséges életmódra nevelést szolgálják a szabadban végzett mozgások. Ezek fokozzák a gyermek edzettségét, teherbíró képességét, segítik fizikai fejlődését. A mozgás, a cselekvés a gyermekek értelmi képességeinek fejlődését nagyban befolyásolja. A mozgások felidézésével fejlődik vizuális memóriájuk. A hallott, látott és elvégzett cselekvések elősegítik a fogalomalkotás kialakulását, a keresztcsatornák fejlődését. A mozgás jelentős a gyermek szociális fejlődésében is.

Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

A közösségi nevelés az óvodai nevelés folyamat alapvető, átfogó kerete, amely lehetővé teszi a társadalom szempontjából értékes tulajdonságok kialakítását. A közösségi nevelés eredményeként a gyermekek szívesen kapcsolódnak az óvodához, óvónőjükhöz, a hozzájuk közel álló társakhoz. A sokszerű, társas együttműködés során megtanulnak alkalmazkodni egymáshoz. Kialakulnak a közösségi szokások, fejlődik közösségi magatartásuk. Fokozódik a gyermekek aktivitása, önállósága.

A család az első szocializációs színtér, amely a kisgyermeket formálja. Az óvoda nagy előnye, hogy tágabb, tagoltabb szocializációs erőteret hozhat létre, mint a család. Tudatosan alakítja, építi, kombinálja azokat a nevelő hatásokat, amelyekben az együttműködés és a társas érintkezés elemi formái integráns egységet, szerves kölcsön kapcsolatot alkotnak. Az óvodáskorú gyermek érzelmi állapotát, befolyásolhatóságát nagymértékben az a családi atmoszféra határozza meg, amelyben élnek.

Az óvodai csoport érzelmi biztonságával és a gyermekek tevékenységsszükségleteinek kielégítésével – mint a nevelés átfogó keretével – gazdag tapasztalatszerzést, szociális tanulást tesz lehetővé minden tagja számára. Értékei a családi környezet hatásait kiegészítik, felerősítik, a szocializáció „más” dimenzióit biztosítják, mely nélkülözhetetlen az iskolai alkalmasság szempontjából is. Az érzelmi légkör akkor megfelelő, ha kiegyensúlyozott, tevékenységi rendszere jól strukturált, és az érzelmi biztonság olyan tapasztalatokhoz juttatja a gyermekeket, hogy jó együtt lenni, tevékenykedni. Úgy válnak képessé jó interperszonális kapcsolatok kiépítésére is.

A Külső világ tevékeny megismerése

A külső világ tevékeny megismerése elősegíti azt, hogy a gyermekek az őket közvetlenül körülvevő szűkebb és a tágabb természeti-társadalmi környezetről olyan tapasztalatokat szerezzenek, amelyek az életkoruknak megfelelő biztonságos eligazodáshoz, tájékozódáshoz, a környezettel való aktív kapcsolat tevékeny kialakításához nélkülözhetetlenek. A környezettel való ismerkedés közben alakul a gyermek társas magatartása, ráirányítjuk figyelmüket a környezet védelmére. A környezetvédelmi nevelés hatására kifejlődik a gyermekekben a természet iránti érzékenység, s ezáltal egymás iránt is megértőbbek lesznek.

A környezet megismerésére nevelés átfogja a személyiség kognitív és nem kognitív tartományait, alakítja a gyermek környezet iránti érzelmi viszonyulását, ezzel kapcsolatosan értékrendet, megismerő, cselekvési és döntési képességeket fejleszt.

A környezetvédelemnek sajátos, jól elkülönülő része a természetvédelem. A természet szeretet felébresztésének, a jelentőségének megfelelő szerepet szánunk. Ezt a célt óvodánkban úgy valósítjuk meg, hogy a természet megismerésével megalapozzuk a gyermekben a természet szeretetét, a természet tisztaságának, szépségének védelmét.

A környezeti nevelés segíti a gyermek spontán és irányítottan szerzett tapasztalatainak feldolgozását, fejleszti megfigyelőképességét, képzeletét, gondolkodását, emlékezetét. Fejlődik beszédmegértő és nyelvi kifejezőképessége, alakul ítélőképessége, fejlődik tér-sík és

mennyiségszemlélete. A gyermeket az adott helyzeteket kihasználva matematikai tapasztalatokhoz, ismeretekhez juttatjuk. Eligazodnak a relációk sokaságában, képessé válnak nagyságbeli, mennyiségi viszonyok megnevezésére, összehasonlítására. Egyéni fejlettségüknek megfelelően felismernek a gyermekek ok-okozati összefüggéseket. Számolás során fejlődik kognitív gondolkodásuk.

Verselés, mesélés

Az irodalmi nevelésben a vers és a mese emberi kapcsolatokra tanít, erkölcsi tartalma van, belső indulati élményekből közvetít. Érdeme, hogy értelemszerűen, fantáziából teremtett, fantázia foglalkoztató és a valósággal történő összeütközésnek még a lehetősége sem merül fel. Segítségükkel újabb ismereteket szerezhetnek a gyermekek a környezetről, időjárásról, évszakokról, természeti jelenségekről. Az irodalmi nevelés az esztétikai nevelés egyik legfontosabb eszköze: az irodalom esztétikája.

Az irodalmi alkotások esztétikája az anyanyelvi nevelés eszköze is. Az irodalom művészsége kínálja a legtöbb lehetőséget a nyelv művelésére, nyelvi kultúránk elsajátítására. A versek mondogatása, a mese dramatizálások, a mesék újra és újra való átélése jelentős a gyermekek érzelmi életében és fontos a beszédnevelés szempontjából is. A beszéd és a kifejezőképesség fejlesztésén, a szókincsbővítésén túl a mese és a vers segít az emberi kapcsolatok megértésében, erkölcsi tartalma van, belső indulati élményeket közvetít. Megmozgatja a gyerekek fantáziáját, igaz, emberi érzelmeket közvetít.

A báb a maga tipizáló jellegével a szintén képszerű átélést, a képszerű fogalomalkotás magas szintjének kialakulását segíti.

Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Az óvodai zenei nevelés a gyermekeket élményhez juttatja, felkelti zenei érdeklődésüket, formálja zenei ízlésüket, esztétikai fogékonyságukat. Megszeretteti a gyermekekkel az éneklést, az énekes játékokat, gyermektáncot és szoktatja őket a szép tiszta éneklésre. Fejleszti a gyermekek zenei hallását, ritmusérzékét, zenei emlékezetét, játékos zenei alkotókedvét. A gyermekdalok ritmusából fakadó harmonikus mozgás elősegíti mozgáskultúrájuk fejlődését. A zenei élmény serkenti a gyermek képek és irodalmi alkotások iránti esztétikai kíváncsiságát, alkotókedvét, megalapozza a zenei anyanyelv kialakulását.

A zenei nevelésünk is szorosan kapcsolódik a környezet megismerésére neveléssel. A környezet hangjainak megfigyelése, a népdalok és a művészi értékű gyermekdalok, a meghallgatott élő zenei szemelvények felébresztik a gyermekek zenei érdeklődését, és ez az érdeklődő fogékonyság kapcsolódik a természet és társadalmi természet minden formájához.

Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézimunka különböző fajtái, a műalkotásokkal való ismerkedés fontos eszközei a gyermekek személyiség fejlesztésének.

A vizuális nevelés összetett, sokszínű nevelési terület. Általa a gyermeket egyéni fejlettségi szintjüknek megfelelően képi-plasztikai kifejezőképesség birtokába juttatjuk.

A vizuális nevelés szorosan kapcsolódik a környezet megismerésére neveléssel (pl. színek, formák megfigyelése).

A gyermekekkel közvetlen környezetükben érzékeltetjük a környezet esztétikumát: illatok, hangok, színe, formák érvényesülését, - ezek harmóniáját, ritmikuságát.

A gyermek személyes élményeinek, elképzeléseinek, a hozzájuk közel álló személyeknek, természeti jelenségeknek, tárgyaknak, eseményeknek képi kifejezése. A közvetlen óvodai környezet ápolása, rendezése segíti a gyermek téri, formai és szinképzetének kialakulását, gazdagodását.

Mozgás

Az óvodai nevelés folyamatában a gyermekek egészséges testi- és mozgásfejlesztése útján szolgálja személyiségük fejlődését. Lehetőséget biztosít a gyermekek mozgástapasztalatainak rendszeres bővítésére, fejleszti cselekvő- és feladatmegoldó képességüket, erősíti a szép mozgás iránti vonzalmukat. Fejleszti testi képességüket, az ügyesség sokféle formáját, a testi erőt, gyorsaságot és állóképességet. Elősegíti a gyermekek helyes testtartásának, szép mozgásának kialakulását.

Az egyes gyakorlatokon keresztül a gyermekekkel megismertetjük a testrészek nevét, elhelyezkedésüknek ismerete a testséma fejlesztése mellett a személyi zónák kiterjedését, névutók alkalmazását is lehetővé teszi.

A rendszeres mozgás kedvezően befolyásolja az egész szervezet növekedését, hozzájárul a légző – keringési rendszer teljesítőképességének, a csont és izomrendszer teherbíró képességének növeléséhez. A mozgáskultúra fejlesztése mellett segíti a térben és időben való tájékozódást, a helyzetfelismerést, a döntést, fejleszti az alkalmazkodás képességét is.

Óvodánk kapcsolatai

Az óvodát szociális és nevelési funkciója összekapcsolja a családdal és más tényezőkkel: fenntartó, az óvodai nevelést segítők, társintézmények, közművelődési intézmény.

Az óvodai nevelés a **családi** neveléssel szolgálja a gyermek fejlődését. Ennek alapvető feltétele a családdal való együttműködés. Egyenrangú nevelőtársi viszony kialakítására törekszünk, amely a kölcsönös bizalomra, a segítségnyújtásra épül. Ez mindkét fél részéről nagyfokú alkalmazkodást kíván. A partneri kapcsolat alapja az egymástól való tanulás, a közös erőfeszítés. Az óvoda nem vállalhatja át a család nevelési feladatainak megoldását, de hozzájárulhat a családi szocializáció esetleg kedvezőtlen hatásának enyhítéséhez.

Rendszeres kapcsolatot tartunk a **fenntartóval**, ő biztosítja a működéshez szükséges anyagi eszközöket. A **fogorvos** évente, a helyi körzeti **orvos** szintén évente egyszer egészségügyi vizsgálatot végez óvodásaink körében, segítséget nyújt egészségfejlesztési feladatainkhoz.

A **védőnő** havonta figyelemmel kíséri a gyermekek tisztaságát, valamint évente látás és hallásvizsgálatokat végez. Akinél eltérést tapasztal, szakrendelésre küldi.

A **Pedagógiai Szakszolgálattal** az együttműködés nagyon jónak mondható. Szükség szerint igénybe vesszük: logopédusi, fejlesztő pedagógiai, pszichológiai szakszolgálatukat. A veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekek érdekében felvesszük a kapcsolatot a **Gyermekjóléti Szolgálattal**. Gyermekvédelmi felelősrünk rendszeres tájékoztatást nyújt a gyerekek óvodai életéről.

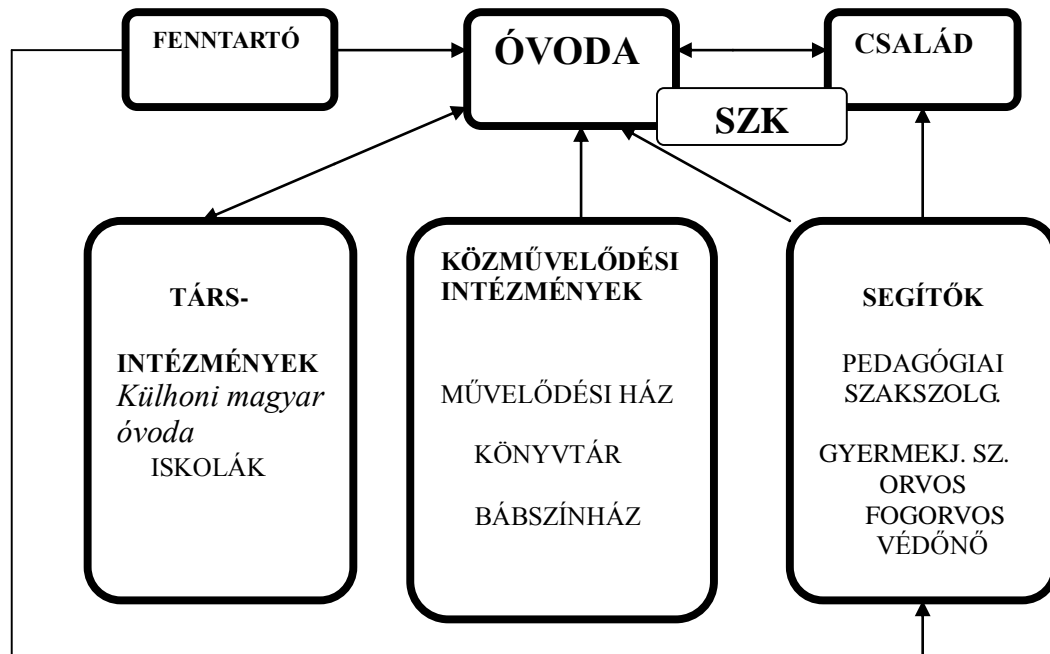
Az óvodából az **iskolába** történő zavartalan átmenet megkívánja az óvoda és az iskola együttműködését. A helyi iskola megszűnése miatt felvesszük a kapcsolatot a környező iskolákkal, ahol lehetővé tesszük a gyerekeknek az iskolai életmóddal való ismerkedést.

A helyi **művelődési ház** gyerekeknek szervezett programjain szívesen részt veszünk (pl. **könyvtárlátogatás**, **gyermekszínház**, **filmvetítés**, **kiállítás**, **gyermeknap**), az itt szerzett élményeket felhasználjuk a csoport közös élményének kialakításában. A Pegazus **Bábszínház** Tapolcán rendezett előadásaira éves bérletünk van.

A Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében

óvodánk a külföldi magyar óvodákkal kapcsolatépítésre törekszik (egy *Marosvásárhelyi óvodával*), és – lehetőségeink szerint – szakmai kapcsolatot tartunk fenn.

KAPCSOLATOK MODELLJE

2. A PEDAGÓGIAI FELADATRENDSZER ÉS TARTALOM

Az óvodai élet tevékenységformái, az óvodapedagógus feladatai

Óvodai programunkban a tevékenységi formák és nevelési területek felvázolásával, meghatározásával alapot teremtünk a gyermeki személyiség sokoldalú kibontakoztatására.

A gyermek tevékenységformái:

- játék
- munka
- tevékenységekben megvalósuló tanulás

A fejlesztés eszközei:

- az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés
- a külső világ tevékeny megismerése,
benne: környezetünk mennyiségi és formai összefüggései
- verselés, mesélés
- rajzolás, festés, mintázás, kézi munka
- ének, zene, énekes játék, gyermektánc
- mozgás

Az egyes tevékenységi formáknál és a fejlesztés eszközeinél megfogalmazzuk az

óvodapedagógus feladatait, konkrét tennivalóit.

A nevelési program feladatsorát bontjuk le a gyermekek életkorának megfelelően.

2.1. A játék

A játék a hatékony személyiségformáló hatása miatt megkülönböztetett helyet kap az óvodai nevelőmunkában. Előtérbe kell helyezni a szabadjáték túlsúlyának érvényesülését.

A gyermek játékos tevékenységben dolgozza fel mindazokat a tapasztalatokat, amelyeket a szűkebb és tágabb társadalmi környezetben szerez. A játék örömforrás, a gyermek alapvető tevékenységi formája. A játék során a gyermek feloldódik, megszűnnek gátlásai, átadja magát az önfeledt, élményt adó tevékenységnek. Az élmény növeli az aktivitást és kitartást, így a játék kreativitásukat fejlesztő és erősítő tevékenységgé válik.

Eközben fejlődnek a gyermek érzékei, térképze, mozgása, gondolkodása, beszéde, kapcsolatteremtő képessége. Fejlődik társas viszonya, mert az együttes játékszabályok, normák betartására készíti. Az "én csinálom", "én egyedül" élmény újabb és újabb helyzetet teremt önmaga kipróbálására. A kitartást motiválja a felfedezés öröme, az azonosulási és újraélési szándék és az átváltozások.

A gyermek a játék minden helyzetében önállóan dönthet, ez a szabadság érzését biztosítja számára. A játék megfigyelése során megismerhetjük a gyermek problémáit, vágyait, rejtett érzelmeit, szorongásait. Ezért is fontos, hogy a gyermek játéka ne szoruljon korlátok közé. Az életre nevelés a játékból indul, a játék segítségével teljeseedik ki. Épp ezért fontos, hogy a napirendben a játékos tevékenységek megszervezésekor a játék megkülönböztetett időarányt kapjon.

A játék felosztása a tevékenység tartalma szerint, az életkorra jellemző gondolkodáshoz kapcsolódva

Gyakorló játék	Szimbolikus- szerepjáték	Konstruáló játék	Szabályjáték
Manipulációból, rakosgatásból, örömteli mozgásokból álló tevékenység	A gyermek a valóságot vágyaihoz és érdeklődéséhez asszimilálja. Lényeges sajátossága az utánzás, a kettős tudatállapot.	Alkotásöröm, a "valamiből valamit" létrehozás képessége. Átmenet a játékból a munka felé.	Lényege: a szabályok betartása, mely figyelmet, kitartást, erőfeszítést igényel.

Feladatok:

- ✓ Az óvónő biztosítsa a játék feltételeit. Biztosítsa a játékhoz a megfelelő tapasztalatokat, élményeket.
- ✓ Működjön együtt a játékban. Teremtse meg a szabad játék túlsúlyát, a játék folyamatában az óvónő tudatos jelenléte biztosítja az indirekt irányítás felelősségét.
- ✓ A gyermek játékában segítőként, értő felnőttként legyen jelen az óvónő.
- ✓ Tartsa szem előtt, hogy a gyermekek játékának színvonala különböző, segítse elő az egyéni

- lehetőségeiknek megfelelően, hogy magasabb szintre jussanak el.
- ✓ Biztosítson a játékhoz megfelelő helyet, esztétikus, változatos kellékeket, félkész, kiegészítő eszközöket.
 - ✓ Gondoskodjunk arról, hogy a néphagyományok ápolása épüljön be a gyermekek játékába, és adjon új tartalmat a való élet elemeiből a játéktevékenység tartalmának gazdagítására.
 - ✓ A játék kibontakozásához tervszerűen, tudatosan irányítsuk a gyermekek életét, szervezzünk sétákat, kirándulásokat. Törekedjünk arra, hogy a látottak játékra inspiráló élményekké váljanak a gyermekek számára.
 - ✓ Egészítse ki a környezetében található természetes anyagokból készült játékeszközökkel a csoport játékkészletét.

Tevékenységek:

- ✓ **Gyakorló játék:** Használják a játékszereket, megismerik tulajdonságaikat. (pl. babakocsit tologatnak, tornyot építenek stb.) Főként a 3-4 éves gyermekek játékát jellemzi.
- ✓ **Konstruktív játék:** Különböző építő elemekből építményeket hoznak létre. (pl. fákockából várat építenek, mozaik táblán gyöngyökből virágot készítenek.) Óvodás korban jellemző, kedvelt tevékenysége a gyermekeknek. Fejlődik a térérzékelés a kreativitás.
- ✓ **Barkácsolás:** Játékeszközök konstruálását, egyszerűbb ajándék tárgyak, vagy dekoráció készítését, sérült játékok és bútorok javítását, vagy a műveletért folytatott fűrészt, szerelést, szegelészt végeznek. Általa fejlődik a manipuláció, alaklítás, kombinatív készség.
- ✓ **Szimbolikus szerepjáték:** A gyerekek valamilyen szerepet vállalnak. (pl. babát etetnek, mozdonyt vezetnek stb.) A legfejlesztőbb tevékenységi fajta a játékon belül. A szerepjátékban a gyermekek élethelyzeteket élnek át, a felnőttek életét, sokféle munkáját utánozzák tevékenységeikben. Nő a találékonyságuk, leleményességük, fejlődik gondolkodásuk, beszédképességük, kommunikációs, szocializációs készségük.
- ✓ **Szabályjáték:** Valamely játék során a szabály betartására koncentrálnak. (pl. körjáték stb.) A szabályok határozzák meg a játék megkezdésének módját, menetét, befejezését. A szabályjáték kialakulását egyértelműen a gyermekek fejlettsége határozza meg.
- ✓ **Dramatizálás, bábozás:** Irodalmi élményeiket szabadon dramatizálják, vagy bábozzák. A cselekmény menetét, a szereplők mondanivalóját, hangját, mozdulatait saját elgondolásuk alapján játsszák el.

A fejlődés várható jellemzői:

3 – 4 éves korban:

- ✓ **Gyakorló játék:** A hangok, a szótagok, szavak, rövid mondatok, dallamok, a halandzsza játékos szabály szerinti ismétlése útján válik játékká. A játék szempontjából nem a szöveg, hanem annak ritmusa és a hozzá kapcsolódó mozgás a lényeges. Ez szerez örömet, ez készíti a gyerekeket ismétlésre.
A mozgások azáltal válnak játékká, hogy önként felállított és vállalt szabályokat tartalmaznak. Máskor játékszereket, eszközöket rakosgatnak valamilyen szabály szerint, amit maguk alkottak.
A homokszórás, kavarási, vízöntögetés, gyúrás, papírtépés, mázolás örömmel végzett, hosszan tartó foglalatosságok.
- ✓ **Konstruktív - építő játék:** Gyakran bonyolult építményeket alkotnak, de ezeket még nem képesek megismételni.
- ✓ **Barkácsolás:** A barkácsolás előkészítéseként még az óvónő készít a gyerekek bevonásával kevésbé munkaigényes kiegészítő játékszereket. A játékok javítását az óvónő a gyerekek szeme láttára végzi, ezt kedvet ébresztő magyarázattal kíséri, így válik később természetessé számukra, hogy a hibás eszközöket kijavítják, a hiányzókat elkészítik.

- ✓ **Szimbolikus szerepjáték:** Elsajátítják, és már betartják azokat a szabályokat, amelyek a játékszerekkel és az együtt játszással kapcsolatosak. Szívesen játszanak egyedül, egymás mellett, vagy két-három gyerekből álló csoportban. A játékokhoz önállóan megkeresik az eszközöket, vigyáznak rá, és a játékszerek használatában általában megegyeznek. Képesek olyan szerepjátékok kezdeményezésére és eljátszására, amelyekben a résztvevők különböző jellegzetes műveletek végeznek, különféle szerepeket töltenek be.
- ✓ **Szabályjáték:** Azokat a szabályokat fogadják szívesen, amelyekben nincs különösebb kötöttség, s nem szükséges hozzá az egész csoporttal való együttműködés
- ✓ **Dramatizálás, bábozás:** A bábu mozgása kelti fel a gyerekek érdeklődését, mivel számukra a cselekvés kifejezőbb, mint a szó.

5-6-7 éves korban

- ✓ **Gyakorló játék:** Tartósan csak akkor jelentkezik, ha a gyerek a fejlődésben lemaradt, képességei fejletlenek, tapasztalatai, élményei szegényesek, vagy amikor egy új játékszer használatát nem ismeri és a sikeres játékhoz a játékszerrel való előzetes manipulálásra van szüksége.
Gyakorló játék jelentkezik a konstrukciós és szerepjáték elemeiként is.
- ✓ **Konstruáló, építő játék:** Az építő játékelemekből játékszereket is tudnak készíteni. Gyakran a szerepjátékhoz kapcsolódik. A valóság tárgyaihoz, a játékszerekhez, vagy egyszerű modellekhez hasonlókat készítenek az elemekből.
A konstruálás fejlettebb fokán igényesebbé válnak alkotásaikkal szemben. A fejlődést a bonyolultabb alkotások létrehozása, az eredményességre törekvés, a választott, elképzelt modell egyre pontosabb megközelítésének igénye, a bonyolultabb játékelemek biztos kezelése, a szerepjátékkal való sokoldalú kapcsolat jelzi. Alkotásaikat már önállóan, sok egyéni ötlet alapján hozzák létre, és képesek a különböző anyagok, eszközök kombinált alkalmazására is.
- ✓ **Barkácsolás:** A barkácsolás a szerepjáték, a bábozás természetes eszköze, alkotó része. A gyerekek maguk is kezdeményezik. A létrehozott eszközt felhasználják a játékban, dramatizálásban.
- ✓ **Szimbolikus szerepjáték:** Megértik és elfogadják játszótársaik elgondolását, tevékenységeik logikáját. A játék szabályaihoz alkalmazkodnak. Le tudnak mondani egy-egy kedves játékszerről. A számukra kevésbé érdekes, kedvezőtlen szerepeket is vállalják. Tudnak vezetni, és játszótársaikhoz alkalmazkodni. Olyan játékhelyzeteket képesek létrehozni, amelyekben tapasztalataik, érdeklődéseik alapján ábrázolhatják a felnőttek tevékenységét.
Megfelelő tapasztalatok és élmények birtokában önállóak a játék előzetes tervezésében, a szerepek kiválasztásában, az eszközök megválasztásában, a szabályok betartásában. A játszó csoportok tagjai között tartós és szoros kapcsolat alakul ki.
- ✓ **Szabályjáték:** Bonyolultabb szabályjátékok megtanulására és gyakorlására is képesek, miközben azt nagy kedvvel és örömmel játsszák, egymást a szabályok betartására is figyelmeztetik. Játékukban az egészséges versengés jelen van.
- ✓ **Dramatizálás, bábozás:** A mesealakok mellett kedvelt bábeszközök a hétköznapi élet figurái is, amelyekkel saját élményeiket is eljátszák. A bábjátékhoz szükséges eszközök készítése a gyerekek szívesen végzett tevékenysége.

Módszertani alapelvek:

- ✓ Az óvónő magatartása legyen elfogadó, támogató.
- ✓ Tartsa szem előtt a gyerekek érdeklődését, játékuk jellemzőit, egyéni sajátosságait.
- ✓ Ösztönözze a gyerekeket arra, hogy környezetében található természeti és társadalmi értékek

játékaikban megjelenjenek.

- ✓ Tegye lehetővé a negatív élmények kijátszását.
- ✓ Segítse az óvónő a gyerekeket abban, hogy a különböző élethelyzetekben és tevékenységekben növekedjen önállóságuk, mert ez a feltétele annak, hogy a játékban is önállóak lehessenek.
- ✓ Törekedjen arra, hogy a megérkezéstől a hazamenetelig sokféle játékot szervezhessenek és indíthassanak be önállóan.
- ✓ Segítse őket abban, hogy játékukhoz sokféle eszköz, megfelelő játszóhelyek álljanak rendelkezésre. A játékeszközök legyenek esztétikusak, könnyen tisztíthatók és veszélytelenek.
- ✓ Segítse a magányosan játszó gyereket abban, hogy a közös játékba is bekapcsolódhasson
- ✓ Gazdagítsa a játéktémákat közös élményekkel.
- ✓ A barkácsolás folyamán az óvónő szoktassa a gyerekeket arra, hogy játékaik kiegészítése, készítése közben újabb és újabb ötletekkel próbálkozzanak.
- ✓ Megfelelő szemléletformálással mutasson rá az óvónő a játék semmivel sem pótolható fejlesztő funkciójára. A játék kínálat a körülöttünk lévő világ árnyoldalainak leképezésével esetlegesen rombol, erőszakot, agressziót, ízléstelenséget képvisel, ami nem a gyermek épülését szolgálja. Mintaadással, tájékoztatással segítjük a szülőket az eligazodásban, a választásban.

Kapcsolata más nevelési területekkel

- ✓ Legszorosabb a kapcsolata a közösségi neveléssel, mert közben fejlődik társas kapcsolata, együttműködési képessége, a viselkedés szabályai.
- ✓ Szoros kapcsolata van a környezet megismerésére neveléssel, mert játékát gazdagítják a környezetből gyűjtött természeti kincsek. A játék útján ismerkedik a világgal, tárgyakkal, azok tulajdonságaival.
- ✓ A játék szoros kapcsolatban áll a tanulással, mert benne minden tanulási tartalom: ismeret, jártasság, készség megjelenik, és ennek eredményeképpen alapozódnak a képességek és alakul a magatartás.
- ✓ Az anyanyelvi neveléssel is szoros kapcsolata van, hiszen számos kommunikációs helyzet alakul ki, tehát a beszédfejlődésben is fontos szerepe van.
- ✓ Irodalmi élményeikre támaszkodnak akkor, amikor báboznak, dramatizálnak.
- ✓ Az anyanyelvi neveléssel is szoros kapcsolata van, hiszen számos kommunikációs helyzet alakul ki, tehát a beszédfejlődésben is fontos szerepe van.
- ✓ A zenei neveléssel is kapcsolatot mutat, mert az éneklés és mozgásos játékok szabályjátéknak tekinthetők.
- ✓ A játék fejleszti a gyermekek mozgását.
- ✓ Irodalmi élményeikre támaszkodnak akkor, amikor báboznak, dramatizálnak.

2.2. A munka

A munka - éppúgy, mint a játék - a gyermekek számára szívesen vállalt tevékenység. Számunkra - a játékhoz hasonlóan - a nevelés eszköze. Programunkban teret biztosítunk a gyermekmunka számára.

A munka fejlesztő hatása a gyermek aktív tevékenységében rejlik. A személyiség fontos eszköze, a játékkal és a cselekvő tanulással sok vonatkozásban azonosságot mutat.

Fontos pedagógiai szempont, hogy a gyermek munkakedvét ne szegje túl nehéz, vagy túl könnyű feladat. A munkát a gyermek önként, örömmel és szívesen vállalja, de vállalását rendszeresen, folyamatosan végezze, az óvónő és a dajka irányításával, illetve együttes

tevékenykedéssel.

Az értékteremtő együttműködés, a csoportosan végzett munkánál a legjellemzőbb, legszembevetőbb a gyermekek számára. Pl. saját környezetük tisztán tartása, díszítése, játékok javítása, készítése, növényápolás, halak etetése, kerti munka, naposi munka, önkiszolgálás, megbízások teljesítése.

Valamennyi munkafajtánál közös vonás, hogy tényleges munkavégzést, tevékenykedést jelent a gyermek számára. A következetesen betartott szabályok segítik a szokásrendszer kialakulását és az akarati élet fejlődését.

Az óvodai napirendhez kapcsolódó munkatevékenységek jól bővíthetők a családok idénymunkáival. Pl. gyümölcszsüret, őszi betakarítási munkák, befőzés, állatgondozás, népi hagyományokhoz kapcsolódó munka stb.

Feladatok:

- ✓ Az óvónő tanítsa meg a gyerekeket a feladatok elvégzésére, vezessük rá őket, hogy tiszteljék a felnőttek és egymás munkáját, a munka eredményét.
- ✓ Biztosítsa a tartalmilag gazdag, változatos feladatokat.
- ✓ Alakítsa a munkakészségeket és szokásokat.
- ✓ Erősítse a munkára készítő indítékokat a gyerekekben.
- ✓ Teremtse meg az önálló munkavégzés lehetőségét.
- ✓ Biztosítsa a munka állandóságát és folyamatosságát.
- ✓ Tartsa szem előtt a gyerekek egyéni sajátosságait.
- ✓ Értékelje a munkát.
- ✓ Szerettesse meg a környezetünk mindennapi életével kapcsolatos munkákat, a növény- és állatgondozást.
- ✓ Alapozza meg a munkaerkölcset, kötelességteljesítést, felelősségérzetet.

Tevékenységek:

- ✓ A gyermekek gyakorolják az önkiszolgálást és a naposi munkát. A napostábla segítségével kiválasztják a naposokat. A terítéssel kapcsolatos teendőket a naposok végzik. Étkezés után leszedik az asztalt, a terítőt önállóan összehajtják, és a helyére teszik. Összesöprik a morzsákat.
- ✓ Segítenek rendet tenni, eszközöket előkészíteni, helyére tenni.
- ✓ Segítenek az élősarok, akvárium, növények és állatok gondozásában.
- ✓ A mosdóban a mosdófelelősök ellátják a szükséges feladatokat (feltörlik a vizet, körömkéft a helyére teszik, elzárják a csöpögő csapokat)
- ✓ Részt vesznek az ünnepek megelőző készülődésben, díszítésben, alkalomszerű munkákban;
- ✓ Segítenek a játékszerek javításában, tisztításában; (pl. babaruha mosás)
- ✓ Gondosan gyűjtik a természet kincseit.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

- ✓ Szívesen és önállóan vállalják a naposságot, a csoport mindennapi életével kapcsolatos munkát;
- ✓ Részt vesznek az időnkénti takarításban, csoportszoba átrendezésében;
- ✓ Ismerik az adott munka eszközeit, azok célszerű és ésszerű használatát, a munka legcélszerűbb fogásait, sorrendjét.
- ✓ Az elkezdett munkát befejezik.
- ✓ A munkaeszközöket rendben tartják,

- ✓ Vigyáznak a terem rendjére, felszólítás nélkül felveszik az elejtett papírdarabot, helyére teszik az elől felejtett eszközöket.
- ✓ Megállapítják és indokolják egy –egy feladat elvégzésének szükségességét, vagy feleslegességét,
- ✓ Az udvar rendezését folyamatosan együtt végzi a felnőttekkel.(pl. falevelek összegereblyézése, hó eltakarítás)

Módszertani alapelvek

- ✓ Az óvónő a gyerek életkorához és erejéhez mérten teremtsen meg a munkalehetőségeket;
- ✓ Teremtsen meg a munkához szükséges nyugodt, kiegyensúlyozott légkört;
- ✓ Tegye lehetővé, hogy a gyerekek az általuk kedvelt munkafajtákban elmélyedhessenek;
- ✓ Igyekezzen elérni, hogy a gátlásos, visszahúzódo társaikat bevonják a munkába.
- ✓ A munka helyes megszervezése és a kellő tárgyi feltételek biztosítsák, hogy ne kelljen várakozniuk a gyerekeknek;
- ✓ Vegye figyelembe, hogy a gyerekek a különböző feladatokat egyéni tempójuknak megfelelően tudják elvégezni.
- ✓ Segítse a szülőket, hogy vegyék komolyan, tartsák tiszteletben gyermekük munkáját, megbízatásait, legyenek segítségére annak elvégzésében.
- ✓ Az óvónő érvényesítse, hogy a munka a napi tevékenységek természetes részét alkossa.

Kapcsolata más nevelési területekkel

- ✓ A munka végzése közben a gyerekek megfigyeléseket végeznek, tapasztalatokat, ismereteket szereznek természeti, társadalmi környezetükről, így szoros kapcsolata van a környezet megismerésére neveléssel.
- ✓ Kapcsolatban van a közösségi neveléssel, mert elsősorban közösségért végzett tevékenység.
- ✓ Az anyanyelvi neveléssel, mert szükségessé teszi a folyamatos szóbeli kapcsolatot az óvónővel és társaival.
- ✓ Az értelmi képességek fejlődéséhez is hozzájárul azáltal, hogy megalapozódik a munka iránti tisztelet, eredményének megbecsülése, fontosságának és hasznosságának értelme.
- ✓ A vizuális neveléssel is kapcsolatban van, mert munka közben alakul kreativitásuk.
- ✓ A játékkal, mert a játék által alakítjuk ki azokat a magatartási formákat, amelyek megalapozzák, hogy felnőttként a munkájukat kitartóan, elmélyülten végezzék.

2.3. A tevékenységekben megvalósuló tanulás

A nevelési folyamat egésze alkalmas arra, hogy spontán vagy irányított módon tanuljon a gyermek. A hatékonyságot egyértelműen meghatározza a gyermek motiváltsága, a belső késztetés. A spontán tanulás erre épül, - de direkt eszközökkel és önkéntelen odafigyelésre készíthető ezáltal a gyermek.

Az óvodában a jól időzített, életkori sajátosságokat figyelembe vevő, játékos szituációk teremtése kedvezően befolyásolhatja az óvodáskorú gyerekek tudás iránti vágyának felkeltését. Az iskolai tanuláshoz való pozitív viszony kialakulásában nagy jelentőséggel bír a társaktól, nevelőktől ellesett tanulási technikák elsajátítása. Ezáltal tökéletesedik a gyermek megfigyelőképessége, munkaalkalmassága, önállósága, kitartása, problémamegoldó gondolkodása, együttműködési készsége. A sikerélmény erősíti önbizalmát és bátorságot ad neki a nehezebb

feladatok megoldásához. Az óvodában csak interakcióban képzelhető el a gyermekek egyéni szükségleteihez igazított tanulás.

A tanulásnak és az értelmi fejlesztésnek is alapja a gyermeki kíváncsiság, melyet tevékenységekben gyakorolva újabb és újabb tapasztalatokat, élményeket, ismereteket gyűjtve felhasználhatunk a gyermeki képességek fejlesztésére. Az ismeretek teljesítményképes tudássá válása eredményezi a kompetens (hozzáértő) gyermeki személyiséget. A valódi tudás az, amit a gyermek maga fejt meg, és cselekvésben sajátít el.

A tanulás a nevelős egészen belül egyénenként, csoportosan, kötött és kötetlen kezdeményezések, tevékenységek, beszélgetések, tapasztalatszerző séták stb. formájában egyaránt megoldható. A módszerek megválasztása a nevelő kompetenciájába tartozik, néhány rendező elv megfogalmazása mellett. Ilyen pl.:

- A szemléletesség, fokozatosság, folyamatosság elve
- A kreativitás erősítése
- Meglevő képességből kell kiindulni, és a hiányos képességet kell támogatni.

Az óvodai tanulás elsődleges célja a gyermekek kompetenciáinak fejlesztése, attitűdök erősítése, megformálása. Olyan képességek kimunkálása, amelyre az iskola építeni tud.

Képességfejlesztési területek

- Szociális képességek
- Értelmi képességek
- Verbális képességek
- Testi képességek

Szociális képességek

- ✓ Társas magatartás, közösségi szokások, együttműködési képességek (önállóság, felelősség, céltudatosság, kooperáció)
- ✓ Erkölcsei megítélő-képesség, udvariasság, érintkezési szokások, alkalmazkodás
- ✓ Érzelmek, motivációk, beállítódás (hangulata, magatartása)
- ✓ Akarati tényezők (önállóság, fegyelmezettség, kötelességtudás, kitartás, feladattudat, szabálytudat)

Értelmi képességek

- ✓ Gondolkodási műveletek (fogalomismeret, tájékozottság, összehasonlítás, megkülönböztetés, következtetés, ítéletalkotás, analízis, szintézis, konkretizálás, általánosítás, számfogalom, téri, időbeli viszonyok, szimmetria)
- ✓ Pszichikus funkciók működése (koncentráció, feladattartás, figyelem, érdeklődés, emlékezet, képzelet, problémamegoldó képesség, figyelem)
- ✓ Érzékszervi szféra, percepció (testséma-ismeret, hallásérzékelés, látásérzékelés, tapintásérzékelés, koordinációs működés, kineztikus érzékelés, keresztcsatornák működése, téri irányok, relációk érzékelése, időérzékelés)

Verbális képességek

- ✓ Nyelvhasználat (folyamatos beszéd, beszédkedv, képolvasás, hangerő, beszéd tisztasága, mondatszerkesztés)
- ✓ Verbális kommunikáció (beszédértés, nyelvi kifejezőkészség, szókincs)

Testi képességek

- ✓ Nagymozgások (mozgáskoordináció, erő, gyorsaság, állóképesség, ügyesség, társra figyelés, téri tájékozódás)
- ✓ Finommozgások (ábrázoló tevékenységek, rajzolás, festés, mintázás, fűzés, kézimunkázás, ceruzafogás; praktikum: öltözés, gombolás, cipzárazás, kötés)

Feladatok:

- ✓ Az óvónő erősítse, fejlessze a gyermek szociális és intellektuális tanulási képességét.
- ✓ A gyermek értelmi képességeit leginkább eredményesen a játékon keresztül fejleszthetjük.
- ✓ Építsünk a gyermek alapvető kíváncsiságára, megismerési vágyára, „tudásszomjára”, önkéntelen figyelmére, élményeire, abszolút érzelmi beállítottságára.
- ✓ Az óvónő az egyéni részképesség-zavarokat megszüntető feladatokat, gyakorlatokat, illetve tevékenységeket játékidőben kezdeményezi modellnövekedést kínálva.
- ✓ Nevelési céljainak megfelelően, a vegyes életkorú csoport, az azon belüli mindenkori életkor-megosztottság, egyéni életút. –fejlettségszint, a helyi adottságaink, és személyi, tárgyi feltételeink határozzák meg hogyan tervezzük meg a játékban integrált tanulási lehetőségeket, azok anyagát, szervezeti formáját.
- ✓ Szűrjük ki, ismerjük fel a tanulási nehézségekre utaló jegyeket.
- ✓ Egyéni érési ütemem figyelembevételével, komplex módon, több részterületre kihatva próbáljuk kialakítani, illetve létrehozni az egyes készségek, képességek lemaradását.
- ✓ Fektessünk hangsúlyt a prevencióra, ha szükséges, szakember segítségét kérjük.
- ✓ Biztosítsuk minden gyermek önmagához képest való fejlődését.

Tevékenységek:

- ✓ A rugalmas, folyamatos napirendbe az állandóan, illetve részlegesen visszatérő tevékenységekhez építjük be az adott időszak óvónő által megtervezett „tanulási” lehetőségeit, valamilyen cselekvéshez ágyazódottan.
- ✓ Többnyire ezek a játékba integrálódó sokoldalú tapasztalatszerzésre irányuló megfigyelések, emlékezeti felidézések, gyakorlati kipróbálások, lehetőségek. Pl.: palántázás, agyagozás, álarckészítés közben összehasonlítanak, utánoznak, összefüggéseket fedeznek fel, ok-okozati következtetéseket vonnak le, melyeket egyéni gondolkodásuk és beszédfejlettségüknek megfelelően kifejeznek.
- ✓ A nevelési terület tárgya és anyaga határozza meg, hogy, milyen módon és milyen szervezeti formában tartja az óvónő. Természetesen mindezeket igazítjuk a gyermekek igényeihez, aktualitásaihoz, egyéniségükhöz, egyéni fejlettségükhöz.

A tanulás napirendbe ágyazott keretei

Életkorok	Kötött	Kötetlen	Kötött - kötetlen
3 – 4 – 5 évesek	Mozgás	Külső világ tevékeny megismerése, Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka Ének, zene, énekes játék, gyermektánc Vers, mese	Külső világ tevékeny megismerése, Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka Ének, zene, énekes játék, gyermektánc Vers, mese Mozgás
5 – 6 – 7 évesek	Mozgás		Külső világ tevékeny megismerése, Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka Ének, zene, énekes játék, gyermektánc Vers, mese Mozgás

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

- ✓ A gondolkodás a többi megismerési folyamattal összefonódva nyilvánul meg.
- ✓ Az érzékelés fejlődésével az ingerek differenciálódnak.
- ✓ 3-6 éves korban a gondolkodás minőségi változása következik be (cselekvő-szemléletes, szemléletes-képszerű, nyelvi gondolkodás).
- ✓ Óvodáskor végére fejlődik akarati cselekvése, szándékos figyelme, bevésése.
- ✓ Képes ellenőrizni saját és társa tevékenységét, értékeli a feladatmegoldást.

Módszertani alapelvek

- ✓ Az óvónő törekedjen arra, hogy minden gyermek örömmel, érdeklődve vegyen részt a tevékenységekbe, egyéni képességeinek figyelembevételével.
- ✓ Minden gyermeket segítsünk hozzá a sikerélmény minél gyakoribb átéléséhez.
- ✓ A feladatok megértését, a problémamegoldást minél többoldalú érzékszervi megerősítéssel segítsük.
- ✓ Kapcsoljuk mozgáshoz, cselekvéshez, beszédhez, megfelelő érzelmi töltéshez, melyek együttesen motivációként is hatnak.
- ✓ Erősítsük a gyermek önbizalmát, differenciált értékeléssel, járuljunk hozzá önértékelésének fejlődéséhez.
- ✓ Prevenciós munkákkal segítsük elő a kudarc nélküli iskolai tanulást, iskolai átmenetet.
- ✓ Iskolai alkalmasság kritériumaként a szociális érettséget és az értelmi-mentális fejlettséget tartjuk számon.
- ✓ A tanulási nehézségekre utaló jegyek megjelenésekor nagy hangsúlyt fektetünk a részképességek fejlesztésére, illetve a szakemberek segítségére, családgondozásra.
- ✓ A választható, kötetlen tevékenységeknél egyénre szabott eszköz és módszer alkalmazásával sajátos ráhatásokkal érjük el a gyermek aktív részvételét.

Kapcsolata más nevelési területekkel

- ✓ A jó értelemben vett óvodai „tanulás” az óvodai élet minden területén megvalósítható, hiszen valamennyi tevékenység alkalmat ad: tapasztalatszerzésre, emocionális késztetésű utánzásra, ismétlődő próbálgatásokra. Bármelyiknél nélkülözhetetlen az óvónő-gyermek közötti megfelelő kapcsolat, pozitív érzelmi töltésű viszony!

2.4. Az egészséges életmód alakítása

Az egészségfejlesztés területei:

- ✓ egészséges környezet biztosítása
- ✓ helyes életritmus
- ✓ személyi higiéné
- ✓ mindennapos testnevelés, testmozgás
- ✓ egészséges táplálkozás
- ✓ testi és lelki egészségfejlesztése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése
- ✓ a bántalmazás, erőszak megelőzése
- ✓ baleset – megelőzés és elsősegélynyújtás

Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényeinek alakítása kisgyermekkorban kiemelt jelentőségű.

Az erőteljes testi fejlődés rendkívül jellemző erre az életszakaszra, így nem hanyagolható el a gyermek testi fejlődésének elősegítése, a kisgyermek gondozása.

A növekedésben, fejlődésben lévő gyermek gondozása, testi szükségleteinek kielégítése rendkívül fontos a jó körérvet biztosításához. Az óvodás korú gyermek testi növekedése, fejlődése új életfolyamatok megindulását és tökéletesedését teszi lehetővé. Kiemelt jelentőséggel bír az óvodában a környezet szerepe. A környezet - mint a fejlődést befolyásoló tényező - segítheti, de lassíthatja is az öröklött adottságok kibontakozását.

Akit gondoznak, akiről gondoskodnak, akit szeretnek, annak jó a biztonságérzete és nyitottabbá válik a külvilág egyéb hatása iránt is. A gyermek testi-lelki szükséglete egyéni adottságok függvénye. Az egészséges szokásrendszer kialakításában a családi nevelésre kell alapoznunk, hiszen a közvetlen környezet, elsősorban a család jelenti számára a modellt.

A gyermekek befogadásakor tájékozódunk kell a gyermek lehetséges betegségeiről, betegségekre való hajlamáról (pl. allergiák). Az óvodáskorúak testi szükségleteinek (levegőzés, pihenés, egészséges táplálkozás), természetes mozgásigényének kielégítése, egészségének, épségének védelme, edzése, esztétikus, barátságos légkört és környezetet kíván. A célszerű, szép berendezési tárgyak, játékok, díszítések emelik a komfortérzetet, otthonossá varázsolják a környezetet.

Az egészség óvása elválaszthatatlan a mozgásfejlesztéstől, segítik a gyermek kompetens személyiségfejlesztését.

- Nagymozgások fejlesztése (pl. futás, mászás)
- Finommotorika fejlesztése (pl. gombolás, cipzárázás)
- Szem-kéz koordináció fejlesztése (pl. fésűlködés, folyadéktöltés)

- Testséma fejlesztése (pl. öltözködés, tisztálkodás, udvari játék)
- Percepció fejlesztése (pl. mozgásos játék, tisztálkodás, étkezés)

Az egészséges környezet biztosítása

Feladatok:

- ✓ Gondoskodjunk a megfelelő tárgyi környezetről. Meghibásodás, elhasználódás esetén kezdeményezzük a hiányok pótlását (csoportszobában, udvaron). A környezet, a felszerelések rendeltetésszerű használatára ügyeljünk.
- ✓ Az udvar felszereltségét a kívánalmaknak megfelelően alakítjuk, hogy az biztosítsa gyermekek egészséges fejlődését (legyen az udvaron füves rész, burkolt rész a rollerezéshez, kerékpározáshoz, bokrok, fák, árnyékolók, homokozó, agyagozó asztal, mozgásfejlesztő játékok). Használja ki az óvónő az udvar adta lehetőségeket a mozgásos játékokra a különböző évszakokban.
- ✓ Az óvodaépület helyiségei szolgálják a gyerekek kényelmét és egészséges tevékenységét.
- ✓ Legyen biztosított az egyenletes és optimális hőmérséklet (22-24°C), a friss, tiszta levegő (főként étkezések után, pihenés alatt folyamatosan).
- ✓ Gyermekbútoraink feleljenek meg a gyermekek testméreteinek, biztosítsák kényelmüket.
- ✓ A fektetők vásznait igyekezzünk a gyermekek testméreteinek megfelelően alakítani.
- ✓ Az óvoda egész területén a tisztaság, az egészséges tiszta környezet kívánalom legyen.
- ✓ Gondoskodjunk a balesetet okozó tárgyak eltávolításáról, a balesetveszélyes játékszerek, sportszerek használatánál mindig biztosítsuk a felügyeletet (csúszda, mászóka, stb.).
- ✓ A gyermekek fejlődését az óvoda orvosa és védőnője is kíséri figyelemmel, a gyermekekkel kapcsolatos problémákat az óvónővel is beszéljük meg.
- ✓ Nevelőmunkánkkal biztosítjuk az egészséges életmód tevékenységeit, a helyes életritmust, a táplálkozást, az öltözködést, a mozgást, az edzést, a pihenést, az alvást.

A helyes életritmus az egészséges testi és szellemi fejlődés alapfeltétele.

- ✓ Tervezzük meg és osszuk be a gyermekek idejét élettani szükségleteik a kiegyensúlyozott élettempó és a nevelési feltételek figyelembevételével. A napirendben a mozgásos és nyugalmas tevékenységek ennek megfelelően változnak.

A napi rendszeres tevékenységek időtartamát az alábbi ábra mutatja:

Tevékenységek	3-4 -5 évesek számára	5-6-7 évesek számára	3-4-5-6-7 évesek számára
	szeptember 1 – június 15	szeptember 1 - június 15	június 15-től augusztus 31-ig
Játék, mozgás, egyéb szabadon választott tevékenység	4 óra	4 ½ óra	5 óra
Előkészület az étkezéshez, étkezés	2 óra	1 óra	1 óra
Öltözés, egyéb testápolási teendők	1 ¾ óra	1 óra	1 óra
Pihenés, alvás	2 óra	1 ½ - 2 óra	1 ½ - 2 óra

2.4.1. Egészségnevelési program

Személyi higiéné, testápolás a gyerekek tisztaságigényének kialakulását szolgálja a rendszeres tisztálkodás, testük, ruházatuk gondozásán keresztül. Az ápolási szokások kialakításában fontos a felnőtt (dajka, óvónő, szülő) személyes közreműködése.

Feladatok:

- ✓ Különös gonddal védjük érzékszerveiket. Kívánságaikat otthonról hozott szokásaikat tiszteletben tarjuk és igyekszünk az óvodai szokásokkal összehangolni.
- ✓ Fordítsunk figyelmet a testápolási teendők pontos végzésére.
- ✓ Alakítsuk ki életkoruknak megfelelően igényüket a mosakodás, a WC használat területén
- ✓ Tapintattal kezeljük az esetleges „baleseteket” (bepisil a gyermek). Tartózkodjunk a megszegyénítésről. Ilyen esetben a dajka lemossa a gyermeket.
- ✓ Működünk közre a gyermekek óvodai öltözkének kialakításában a szülőkkel. Javasoljuk a célszerűséget, a többretegű öltözetet, a sarkos, bokát tartó váltócipőt, fehérnemű-váltóruha, tornaruha beszerzését és használatát.
- ✓ Biztosítunk minden gyermek számára elkülönítetten a személyes ruhák, holmik tárolását, a kényelmes öltözködés lehetőségét.
- ✓ Segítsük, hogy minden gyermek ismerje holmiját, bánjon vele gondosan, képes legyen önállóan felvenni, levenni azokat.
- ✓ Segítsük sikerélményhez a gyermeket buzdítsuk őket a segítségadás alkalmával a soron következő tevékenység (pl. séta, udvari játék) örömszínezetével, kilátásba helyezésével. A ruhadarabok levételénél követeljük meg a rendet.
- ✓ Különös figyelmet fordítsunk a betegségmegelőzésre.

Mindennapos testnevelés, testmozgás

A napi mozgás szervesen illeszkedjen be a gyermekek napi tevékenységébe.

A mozgás hozzájárul a gyermekek egészséges fejlődéséhez, mozgáskoordinációjuk tökéletesedéséhez is.

A téri irányok megismerésével a különböző formák lemozgatásával fejlődik a testséma észlelése, gyarapodnak mozgástapasztalataik.

A szabadlevegőn végzett sokféle mozgás kielégíti a gyermek életkorából fakadó mozgásigényét, hozzájárul jó közérzetéhez.

Feladatok:

- ✓ Biztosítunk a mozgáslehetőséget naponta a gyermekek számára udvaron, csoportszobában.
- ✓ Évszaktól időjárástól függően tartózkodunk sokat a szabadban, biztosítunk a mozgásigény kielégítését minden évszakban.
- ✓ Ügyeljünk a sportszerek, udvari játékok használatánál a baleseti veszélyforrások elkerülésére (bordásfal, hinta, mászóka, csúszda).
- ✓ Kezdeményezzünk mozgásos szabályjátékokat, versenyjátékokat szabadidőben.
- ✓ Ne korlátozzuk a gyermekek mozgásvágyát, eszközhasználati igényét.
- ✓ Alkalmazzuk az edzés különböző formáit; a lég-, víz-és napfürdőzést az időjáráshoz alkalmazkodva.
- ✓ Vegyük figyelembe a gyermekek állóképességét, fokozatosan terheljük őket a sétákon,

kirándulásokon a gyaloglással, futással.

- ✓ Jó idő esetén, az óvoda udvarán pancsoljanak, zuhanyozzanak. (A zuhanyzót egy fára kötött locsoló is helyettesítheti). A szabadban való fürdésnél ügyeljünk a levegő, a víz hőmérsékletére és tisztaságára. Rendszeresen figyeljünk a napfürdőzéskor a napozás veszélyeire!
- ✓ A pihenésnek, alvásnak helye van az óvodás gyermek napirendjében. Életkorából adódóan még naponta szüksége van a nyugodt, egészséges alvásra pihenésre.

Feladatunk:

- ✓ Gondoskodjunk óvodai napirendünkben az alvás, pihenés nyugodt körülményeinek biztosításáról, a szoba friss levegőjéről, a tiszta ágyneműről, megfelelő méretű ágynászatról, kényelmes, a gyermek testméretének megfelelő ágyakról.
- ✓ Nevelési szempontból előnyös és biztonságot nyújtó, a pihenés kezdetén alkalmazott mesemondás, halk dúdolgatás (altatókkal). Ez szokássá is alakítható, így ezáltal a napnak kedves, várt időszaka lehet a gyermek számára.
- ✓ Altatáskor mellőzzük a hangos megnyilvánulásokat, a beszédet. Megnyugtató, biztonságot adó jelenlétünkkel segítsük a gyermekeket az elalvásba, a pihenésbe.

Tevékenységek:

- ✓ A hőmérsékletnek, képességeinek megfelelően öltözködnek, vetkőznek.
- ✓ Testápolási műveleteket végeznek: mosakodnak, fésülködnek, fogat mosnak, megfelelően használják a WC-t.
- ✓ Változatos mozgással egyéni igényeiknek megfelelően kihasználják az udvar lehetőségeit.
- ✓ Megismerik és gyakorolják a különböző mozgásformákat: szánkózást, csúszkálást, kerékpározást, rollerezést.
- ✓ Használják az evőeszközöket, papírszalvétát egyéni képességeiknek megfelelően.
- ✓ A helyi sajátosságokat kihasználva a gyerekek sokat tartózkodnak a szabad levegőn az év minden szakában. (kirándulás, hegyi túra)
- ✓ A gyerekek délután alszanak, pihennek, akik nem tudnak elaludni, folyamatosan felkelhetnek.

Fejlődés jellemzői óvodáskor végére

Személyi higiéné, testápolás

- ✓ Önállóan mosakodnak, törülköznek. Figyelmeztetés nélkül kezet mosnak, amikor csak szükséges.
- ✓ Ügyesen használják a folyékony szappant és a körömkefét.
- ✓ Zsebkendőjüket használják, helyesen fűjják az orrukát.
- ✓ Kézmosásnál ruhájuk ujját fel- és letűrik.
- ✓ Fogat mosnak, a fogápoló szereket tisztán, rendben tartják.
- ✓ Az eszközöket rendeltetésszerű használat után, tisztán a helyére teszik.
- ✓ Észreveszik az elvégezhető feladatokat, segítenek társaiknak, s a felnőtteknek.

Öltözködés

- ✓ Önállóan, a megfelelő sorrendben öltöznek, vetkőznek.
- ✓ Holmijukat, ágyneműjüket hajtogatva teszik a helyére.
- ✓ Ruhájukat gondosan teszik le, cipőfűzőjüket megkötik.
- ✓ A cipzárt, patentot önállóan kezelik.
- ✓ Ha fáznak, vagy melegük van, segítenek magukon.

- ✓ Csizmájukat, cipőjüket szükség szerint letakarítják.
- ✓ Fürdés után fürdőruhájukat kiöblítik, kiterítik száradni.
- ✓ Ügyelnek saját személyük és környezetük rendjére, gondozottságára.
- ✓ Észreveszik, ha valami hiányzik, vagy ha rendetlenséget találnak, megszüntetik.

Étkezés

- ✓ Étkezés közben kulturáltan viselkednek, igénylik az asztal esztétikus rendjét.
- ✓ Megkenik maguknak a kenyeret, zsemlét.
- ✓ A levest önállóan merítik, a kancsóból ügyesen öntenek.
- ✓ Helyesen használják az evőeszközöket (kanalat, villát, kést)
- ✓ Az önkiszolgálást teljes önállósággal, biztonsággal, természetes teendőként látják el.
- ✓ Az ételek neveit ismerik.

Módszertani alapelvek

- ✓ Az óvónő tartsa szem előtt az egyéni fejlettségi szintet, sajátosságait;
- ✓ Törekedjen az óvónő és a gyermek közötti jó kapcsolat kialakítására;
- ✓ Érvényesítse a fokozatosság elvét;
- ✓ Működjen együtt a családdal a gondozási szokások összehangolásában;
- ✓ Ösztönözze a gyermeket, hogy a teendőit egyre önállóbban hajtsa végre;
- ✓ Az óvónő teremtsen meg a derűs, biztonságot nyújtó légkört;
- ✓ Biztosítsa a gyermekek változatos tevékenységét az egyéni szükségletek figyelembevételével;
- ✓ Érvényesítse minden gyermek esetében és minden tevékenységre vonatkozóan a folyamatosságot;
- ✓ Alakítsa ki a rugalmas napirendet, melynek főbb kereteit tartsa meg a gyermekek biztonságérzete, szokások kialakulása érdekében;
- ✓ Segítse elő a gyermekek egymáshoz való kötődését, barátságok kialakulását,
- ✓ Alakítsa a gyermek - tűrő és konfliktus megoldó képességét.

Kapcsolat más nevelési területekkel

- ✓ Kapcsolatban van a környezet megismerésére neveléssel, mert az évszakváltozások meghatározzák az öltözködést, táplálkozást.
- ✓ A munkára neveléssel, mert a különböző műveletek elvégzése közben a személyével kapcsolatos tevékenységet végez.
- ✓ Az anyanyelvi neveléssel, mert a gondozási feladatok végzése közben folyamatos beszédkapcsolat van felnőtt és gyermek között.

Az egészséges táplálkozás a növekedés és a fejlődés legfontosabb feltétele. A bevitt tápanyagok pótolják az elfogyasztott energiát, biztosítják a növekedéshez szükséges testépítést is.

Alapelvek:

Az egészségnevelési program az óvodásgyermek egészséges táplálkozási szokásainak megerősítését és az óvodai étkeztetés otthoni kiegészítését szolgálja.

Az óvodásgyermek az ébrenlétének háromnegyed részét az óvodában tölti, ahol az óvodapedagógusok a gyermek testi-szellemi fejlődésének feltételeit igyekeznek biztosítani. A fejlődés alapfeltételei között kiemelt jelentőségű a gyermek egészséges táplálása. Az óvodai étkeztetés napjainkban - minden igyekezet ellenére - sem tudja az egészséges táplálkozás minden követelményét teljesíteni. A teljesítés nemcsak anyagiakon (élvezési normán), de szemléleten

(étrend-összeállításon), óvónői leleményességen (egészségpedagógiai kulturáltságon) és a szülők segítő együttműködésén (a kiegészítő táplálkozáson) is múlik.

A gyermeknek az egészséges táplálkozás érdekében naponta az öt alapélelmiszer-csoport mindegyik tagjából kell fogyasztania. Az alapélelmiszer-csoportok között a következőket tartjuk számon:

- (1) kenyér, pékáru, tésztaféle, rizs
- (2) gyümölcs, zöldség,
- (3) hús, hal, tojás,
- (4) tej és tejtermék,
- (5) olaj, margarin, vaj, zsír.

Az óvoda és a pedagógus feladatai a helyzet javításáért:

- ✓ Óvodánkban biztosítani kívánjuk a tízórai folyamatosságát, annak érdekében, hogy gyermekeink játéktevékenységüket zavartalanul folytathassák. Ezen kívül a korábban érkező gyermekek számára így lehetőséget adhatunk arra, hogy a tízóraitra való várakozási idő csökkenjen.
- ✓ Az önkiszolgáláson és a naposi rendszeren keresztül biztosítjuk az étkezés feltételeit, melyben kiemelt nevelő hatást tulajdonítunk az ízléses terítésnek, esztétikus eszközöknek, és megfelelő étkezési szokások elsajátításának. A gyerekek koruknak megfelelően önállóan étkeznek, az étkezéshez szükséges poharakat, tányérokat, evőeszközöket önállóan használják.
- ✓ Kulturált körülmények között a fogásokat folyamatosan felszolgáljuk (várakozási időt kerüljük). Az étkezés végén az asztalok rendjének helyreállítását irányítjuk. Megkedveltetjük az ízeket, intenzív rágásra ösztönzünk, folyamatosan folyadékot biztosítunk. Fokozottan ügyeljünk a táplálék érzékeny gyermekek diétájára.
- ✓ A szülőkkel, támogatókkal közösen hetenként egy-két gyümölcs- és zöldségnapot szervezzünk.
- ✓ Adjunk tanácsot, hogy az óvodai étrendet otthon milyen ételféleségekkel egészítsék ki. Kerüljék a családi étkezés során a haszontalan ételek és italok étrendbe állítását, így a cukros, sós, zsíros ételeket és italokat. Töröljék étkezési szokásrendjükből a cukrozott szörpöket, befőtteket, kólaféléket, a kekszet, a ropit, a chipset. Szerepeljen a családi étrendben kevesebb füstölt hús, felvágott, húskonzerv, állati zsiradék, és annál több alacsony zsírtartamú tej, tejföl, sajt, hal, baromfi (bőr nélkül), barna kenyér.
- ✓ Óvodai napirend keretében megismertetjük a gyermekeket új ízekkel, addig ismeretlen étel- és italféleségekkel. Tegyük az étkezést örömtelivé, teremtsünk jó hangulatot az ételek elfogyasztásához.
- ✓ Az egészséges táplálkozásra nevelés érdekében kapcsoljunk be a napi programba alternatív egészségfejlesztő programot, (pl. projektek), teremtsünk játékos alkalmat arra, hogy a gyermekek maguk is részesei legyenek egyszerűbb ételek elkészítésének (pl. salátakészítés, tízórai összeállítás).
- ✓ A foglalkozások során kerüljön lebonyolításra az egészséges táplálkozást népszerűsítő foglalkozás.
- ✓ Az egészséges táplálkozás egészségre gyakorolt hatásai adnak alapot a foglalkozásoknak. Így a gyerekek őszi piacot, zöldséges üzletet, kerteket látogatnak meg. Ismerkednek gyümölcsökkel, zöldségfélékkel. Minden érzékszervet megmozgatnak a tapasztalatszerzés során, mindezeket versekkel, mondókákkal, mesékkel, körjátékokkal kísérve tesszük még vonzóbbá a gyermekek részére. A legvonzóbbak a kóstolók. Készül saláta zöldségből, gyümölcsből. Sütemény teljes kiőrlésű lisztből, barna cukor felhasználásával.
- ✓ Tejtermékekkel kapcsolatos foglalkozást is tartunk, a boltokban kapható mindenféle tejterméket vásárolnak a gyerekek és kóstolják végig az óvodában a kínálatot.

Beszéljünk a tej fontosságáról miért is fontos az emberi szervezet számára, kiemelve a csontok, és a fogak egészségét.

A gyermekeknek különböző táplálkozási szokásaik vannak. Ismerjük meg a szülők segítségével ezeket, és kellő toleranciával fogadjuk el a kezdeti étvágytalanságot, válogatást. Később ösztönözzük a gyermekeket, de ne kényszerítsük az ételek elfogyasztására. Biztosítsuk, hogy a nap bármely szakában ihassanak.

Testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése

Alapelvek:

A dohányzás megelőzésében és visszaszorításában jelentős szerep jut az óvodapedagógusoknak és a dajkáknak. Az óvoda dolgozói modellt, mintát jelentenek a gyermekek számára.

Az óvoda feladata minden olyan helyzet elkerülése, amely a gyermekek számára kedvezőtlen mintaként szolgálna. A felnőtt nagyobb hatást gyakorol a gyermekre, mint egyéb szocializációs helyzet, ezért az óvoda dolgozói nagyobb felelősséggel tartoznak személyes példamutatásukért. Dolgozóink közül senki sem dohányzik.

A dohányzás megelőzését szolgáló óvodai egészségnevelési program **tevékenységei:**

- ✓ Szabad beszélgetések
- ✓ Mesélés

A dohányzást megelőző magatartásra nevelésnek is az egyik eszköze az olyan mese, amely az állatvilághoz, a növények életéhez vagy a gyermeki élethez kapcsolja a nem-dohányzó magatartás pozitívumait. Olyan mesékről lehet tehát szó, amelyekben a helyes magatartás „pozitív” élményei jelennek meg.

A bántalmazás, erőszak megelőzése

Alapelvek

A WHO definíciója:

„A gyermek bántalmazása és elhanyagolása (rossz bánásmód) magában foglalja a fizikai és/vagy érzelmi rossz bánásmód, a szexuális visszaélés, az elhanyagolás minden formáját, mely a gyermek egészségének, túlélésének, fejlődésének vagy méltóságának tényleges vagy potenciális sérelmét eredményezi egy olyan kapcsolat keretében, amely a felelősségen, bizalmon vagy hatalmon alapul.”

Elhanyagolást jelent, ha a szülő vagy gondviselő rendszeresen elmulasztja a gyermek alapvető szükségleteinek kielégítését, védelmét, felügyeletét, amely súlyos ártalmat okoz, vagy ennek veszélyével fenyeget bármelyik területen: egészség, oktatás, érzelmi fejlődés, táplálkozás, lakhatás és biztonságos körülmények, amely veszélyt jelent, vagy nagy valószínűséggel jelenthet a gyermek egészségi állapotára, mentális, lelki és spirituális, erkölcsi és szociális fejlődésére. Figyelembe kell venni ennek megítélésénél, hogy milyen mértékben adóttak a feltételek a család rendelkezésére álló erőforrásai tekintetében. Minden olyan mulasztás vagy baj okozása, amely jelentősen árt a gyermek egészségének, vagy lassítja, akadályozza szomatikus, mentális és érzelmi fejlődését.

Érzelmi elhanyagolást jelent az érzelmi biztonság, az állandóság, a szeretetkapcsolat hiánya, a gyermek érzelmi kötődésének durva mellőzése, elutasítása, a gyermek jelenlétében történő erőszakos, durva, támadó magatartás más családtaggal szemben.

Fizikai elhanyagolást jelent az alapvető fizikai szükségletek, higiénés feltételek hiánya, a felügyelet hiánya, a gyermek védelmének elmulasztása olyan esetekben, amikor veszélynek van kitéve.

Ide sorolható az orvosi ellátás késleltetése, az orvosi utasítások be nem tartása, a védőoltások beadatásának indokolatlan elmulasztása, késleltetése.

A gyermekbántalmazás azt jelenti, ha valaki sérülést, fájdalmat okoz egy gyermeknek, vagy ha a gyermek sérelmére elkövetett cselekményt – bár tud róla, vagy szemtanúja – nem akadályozza meg, illetve nem jelenti.

Fizikai bántalmazás az a szándékos cselekedet, vagy gondatlanság (így különösen ütés, rázás, mérgezés, égés, fulladás, közlekedési baleset, stb.), amely a gyerek fizikai sérüléséhez, halálához vezet, vagy vezethet. Ide sorolható a közlekedés során elkövetett gondatlan veszélyeztetés (gyermekülés hiánya, ittas vezetés, kivilágítatlan kerékpár stb.)

Az érzelmi bántalmazás azt a rendszeres, hosszúidőn át tartó érzelmi rossz bánásmódot jelenti, amely súlyos, és tartósan káros hatással van a gyermek érzelmi fejlődésére. Ez magában foglalhatja annak közvetítését a gyermek felé, hogy értéktelen, el nem fogadott, nem kívánt és nem szeretett.

Jelenthet az életkornak, vagy fejlettségnek nem megfelelő elvárások támasztását a gyermekkel szemben (pl. a szobatisztaság idő előtti eltörlése, a képességekhez nem igazodó követelmények).

Ide tartozik a gyermekekben állandó félelemérzet, vagy szorongás keltése, megszegényítés, állandó kritizálás, az érzelmi zsarolás, a gyermek kihasználása. Az érzelmi bántalmazás súlyos formája az olyan élethelyzet, amelyben a gyermek, szem és fültanúja más bántalmazásának. Az érzelmi bántalmazás mindezen komponenseket magába foglalhatja, de egymagában is jelentkezhet.

Különleges ellátást és kezelést igényel, ha a gyermek bántalmaz gyermeket. Ezekben az esetekben egy gyermeket egy másik gyermek, vagy gyermekek csoportja a konfliktusok kezelésén túl – ismételten – fizikailag, lelkileg bántalmaz, vagy szexuálisan molesztál. A probléma kezelésénél igen fontos, hogy az áldozat és az elkövető kapjon megfelelő segítséget. Speciális terület a testvér-bántalmazás, annak érzelmi vonatkozásai, indulati tartalma miatt.

A pedagógus alapvető feladata a rábízott gyermekek nevelése, tanítása. Ezzel összefüggésben kötelessége különösen, hogy közreműködjön a gyermek – és ifjúságvédelmi feladatok ellátásában, a gyermek, tanuló fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében.

- ✓ Az óvoda ellátja a tehetségkutatással és tehetséggondozással, a korai tanulási, beilleszkedési nehézségek korrekciójával, a hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatásával, valamint a gyermek-és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatokat; felderíti a gyermekek fejlődését veszélyeztető okokat, és pedagógiai eszközökkel törekszik a káros hatások megelőzésére, illetőleg ellensúlyozására. Szükség esetén a gyermek érdekében intézkedést kezdeményez. A gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok ellátását a Gyermekjóléti Szolgálat segíti.
- ✓ A nevelési intézmény közreműködik a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzésében és megszüntetésében, ennek során együttműködik a Gyermekjóléti Szolgálattal, illetve a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal. Ha a nevelési intézmény a gyermeket veszélyeztető okokat pedagógiai eszközökkel nem tudja megszüntetni, segítséget kér a Gyermekjóléti Szolgálattól.
- ✓ A gyermekek szüleit a nevelési év kezdetekor írásban tájékoztatni kell a gyermek- és ifjúságvédelmi felelős személyéről, valamint Arról, hogy milyen időpontban és hol kereshető fel.

A bántalmazás, erőszak megelőzését szolgáló óvodai egészségnevelési program **tevékenységei:**

A kisgyermek minden erőszakos cselekvéssel kapcsolatosan „érzékeny”. Nemcsak az erős fizikai ingerek okoznak az óvodás gyermeknél egészségkárosodást, hanem az erőszakos cselekmények (brutalitás, vérengzés, gyilkosság) látványa is. Mindezek megelőzésére

- ✓ nem elég a szülőket felvilágosítani,
- ✓ de a védekezés helyes módszereinek alkalmazására sarkallni is szükséges.

Ennek megvalósítása érdekében

- ✓ a szülői értekezletekre megbeszélési anyagként alkalmazzuk az erőszakot sugárzó tömeghírközlések kivédését.

Baleset - megelőzés és elsősegélynyújtás

Az óvodai elsősegélynyújtás alapjai közé tartozik a gyermekekben való segélynyújtói szemlélet kialakítása, az egyszerűbb sérülések ellátásának megtanulása, és ami talán a legfontosabb, a balesetek megelőzése. Fontos, hogy rájöjjenek; egy kis odafigyeléssel és óvatossággal rengeteg baleset és a vele járó fájdalom elkerülhető lenne.

- ✓ A gyerekek ismerkedjenek meg a vészhelyzetek, vagy balesetek során elvégzendő legfontosabb teendőkkel, illetve ezek közül is azzal, amit ők el is tudnak végezni. Ide tartozik a segítségkérés (felhívás, vagy esetleg mentőhívás), a beteggel való kapcsolatteremtés és a könnyebb sérülések ellátása.
- ✓ A gyerekek tanulják meg, hogy egy-egy hétköznapi tárgy (pl.: bicikli, mászóka, autó, gyógyszer) milyen veszélyforrásokat hordoz magával, illetve mire érdemes odafigyelniük a balesetek megelőzése érdekében.
- ✓ Tanulják meg a legalapvetőbb fogalmakat például, hogy mi is az elsősegély és miket rejt az elsősegélyláda. Amikor pedig már van egy képük a témáról, akkor elkezdhetnek megismerkedni az egyes sérülések ellátásával. Az óvodai elsősegélybe természetesen csak a könnyebb, hétköznapi balesetek tartoznak bele.
- ✓ A gyerekek játékos módszerekkel gyakorolják például egy könnyű égés, egy kisebb vágás, egy darázscsípés, vagy egy horzsolás ellátását. A cél az, hogy a játék során kialakuljon bennük egy segítő, empatikus magatartás, illetve a bátorság ahhoz, hogy merjenek segíteni.
- ✓ A mindennapi élet különböző színtereit végignézve ismerkedjenek meg az ott esetlegesen fellépő veszélyforrásokkal, balesetekkel és az ezek által okozott sérülések ellátásával.
- ✓ Sokféle szituációt vegyenek végig a gyerekek **az óvoda orvosa** és az óvónők segítségével, többek közt az utcán, a játszótéren, a strandon, a konyhában és a fürdőszobában előforduló balesetek megismeréséhez.
- ✓

2.5. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

Az óvodáskorú gyermeket érzelmei vezérik. Az érzelmi nevelés óvodai nevelésünk folyamatában, tevékenységeiben komplexen jelenik meg. Az érzelmi nevelés és szocializáció alapja a derűs, kiegyensúlyozott, szeretettel léghő a befogadástól az óvodáskor végéig.

Az óvodai életben az életre való nevelés szempontjából a társas és közösségi tevékenységek fejlesztése, gyakorlása kiemelkedően fontos. Ezen a téren találkoznak elsőként a gyerekek - a családból kikerülve - új problémákkal (idegen környezetbe való beilleszkedés, hasonló korú társakkal való együttműködés).

Befogadásunk négy területéről történik:

- Bölcsődéből (ha van ilyen) óvodába érkező gyerekek (zánkai bölcsőde)

- Családból érkező gyerekek
- Másik óvodából érkező gyermek
- Nemzetiségi és migráns családok gyerekei (ha van ilyen)

Beszoktatásunk folyamatos, rugalmas. A gyermeki és szülői igényeket figyelembe vesszük. Hisszük és valljuk, hogy minden gyerek teljes értékű, bármelyik társadalmi rétegből, etnikumból érkezik, vagy sajátos nevelési igényű. Olyan pedagógiai környezetet alakítunk ki, ahol őszintén elfogadják, tolerálják és differenciált egyéni bánásmódot alkalmaznak vele szemben. Az SNI gyerekek integrációját részben tudjuk megvalósítani, mivel sem speciális tárgyi eszközök, sem szakember nem áll rendelkezésünkre. Szocializációjukkal az esélyegyenlőségüket biztosítjuk, egyéni fejlesztésüket a Pedagógiai Szakszolgálat végzi.

Tudatosan törekedni kell a közösségben zajló folyamatok, társas kapcsolatok és a közös tevékenységek kibontakoztatására. A gyermekek fogékonyak a mintaadó felnőttek és a hasonló korú társak példájának követésére.

A közösséget az egyének alkotják, meg kell tanulniuk egyéni akaratukat, ambícióikat, vágyaikat a közösségen belül megvalósítani.

Az óvoda vonzóvá tételében az élmény gazdag tevékenységek központi szerepet kapnak. Jó légkörben, hangulatban a közösségi normák, szokások betartását nem érzi a gyermek kényszernek. A szokásoknak a gyermekek közötti jobb együttműködést és az egészséges életmódot kell segíteniük.

Az óvoda életében kiemelkedő jelentőségűek az időről-időre visszatérő közös események, az ünnepek. Személyiségfejlesztő hatásuk fontos, hiszen egy-egy ünnep, jeles nap, de főleg az ezt megelőző tevékeny várakozás olyan erkölcsi tartalmat közvetít, amely a maga nemében pótolhatatlan. Az ünnepek és hétköznapiak váltakozása sajátos életritmust diktál. Emellett társadalmi normákat, szokásokat, értékeket sajátít el a gyermek.

Az ünnepek, akár természeti, akár társadalmi tartalmúak, akár a néphagyományban gyökereznek, kiemelkednek a hétköznapiakból. Fontos azonban, hogy az óvodáskorú gyermek szintjén, természetes életmenetükbe ötvözve jelenjen meg.

Az ünnepek a szülőkkel való nyílt párbeszéd és szoros együttműködés színtere. Az óvodai ünnepeknek elő kell készíteniük, bele kell simulniuk a családi ünnepekbe. Óvodánk ünnepeinek, szokásainak, hagyományainak rendkívül nagy a közösségformáló szerepe. A gyermekek születésnapja kiemelkedik az ünnepek közül.

Feladatok:

- ✓ Kiegyensúlyozott légkör kialakítása beszoktatástól az óvodáskor végéig.
- ✓ Gyermek-gyermek, gyermek-dajka, óvodapedagógus-gyermek kapcsolatának érzelmi kialakítása, megerősítése, pozitív attitűd átadása.
- ✓ Az óvodapedagógus és más dolgozóinak magatartása, kommunikációja, beszédmódja legyen modellértékű.
- ✓ A gyermek szociális érzékenységének, én-tudatának és önértékesítő törekvéseinek fejlesztése közös élmények felkínálásával.
- ✓ Elvárások (szokás- és normarendszer) egyértelmű megfogalmazása.
- ✓ Értékek (emberi, természeti, társadalmi) megismertetése, tiszteletre nevelés, kiemelve a szülőföldhöz való kötődést.
- ✓ Általános emberi értékeket és normákat elfogadó kommunikációs és kooperációs technikák megismertetése.
- ✓ Különböző élethelyzetekben, tevékenységekben teremtsen lehetőséget a gyermekek

természetes társas szükségleteinek kielégítésére.

Együttéléshez szükséges erkölcsi és akarati tulajdonságokkal való megismertetés, mint:

- együttérzés
 - segítőkészség
 - önzetlenség
 - figyelmesség
 - igazmondás
 - őszinteség
 - örömszerzés
 - tisztelettudás
 - mások elfogadása, befogadása
 - önállóság
 - önfegyelem
 - kitartás
 - feladattudat, szabálytudat
- ✓ Nehezen szocializálható, sajátos nevelési igényű, hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű, illetve kiemelkedő képességű gyermekek segítése a nevelés folyamatában, a megfelelő szakemberek közreműködésével.

Jeles napok, ünnepek

- ✓ Takarítás Világnapja- szeptember
- ✓ Szüret
- ✓ Állatok Világnapja - október 4.
- ✓ Márton nap
- ✓ Mikulás
- ✓ Advent
- ✓ Karácsony
- ✓ Farsang
- ✓ Március 15.
- ✓ Víz Világnapja - március 22.
- ✓ Föld Napja - április 22.
- ✓ Húsvét
- ✓ Anyák Napja
- ✓ Madarak és Fák Napja - május 10.
- ✓ Évzáró
- ✓ Gyermeknap
- ✓ Környezetvédelmi Világnap - június 5

Tevékenységek:

Beszoktatás

- ✓ Óvodába lépés előtt a gyermekek ellátogatnak a szülőkkel az óvodába és kiválaszthatják a jelüket. Beszoktatáskor a szülővel együtt részt vesznek a csoport tevékenységeiben.
- ✓ Otthonos, barátságos légkörben játszanak, tanulnak, dolgoznak, fejlődnek. Érzelmileg később belátás alapján azonosulnak az óvónő értékrendjéhez.
- ✓ Kapcsolatokat alakítanak ki a csoportban a gyermekekkel és a felnőttekkel.
- ✓ Életkoruknak megfelelő elfoglaltságot végeznek, megválasztják azt a tevékenységet, amelyhez kedvet éreznek.

- ✓ Közös és egyéni foglalkozásokon vesznek részt, zavartalanul játszanak.
- ✓ Magatartásuk a tevékenységeknek megfelelő, fegyelmezett. Alkalmazkodnak egymáshoz, próbálgatják a társaikkal kialakult konfliktusokat feloldani.

Hagyományok, ünnepek

- ✓ Gyermekek ünnepei
- ✓ Várják az örömeket, ünnepeket, születésnapokat.
- ✓ Karácsonykor a nagyobbak kis műsorral lepik meg a kicsiket.
- ✓ Mikulásra és karácsonyra ajándékot készítenek.
- ✓ Anyák napján ajándékot adnak az anyukáknak és nagymamáknak.

Szokások

- ✓ Elsajátítják a közösségi élet alapvető szokásait, ezzel szabályozzák viselkedésüket.
- ✓ A nagyobbak segítenek a kisebbeknek az öltözködésben.
- ✓ Köszönéssel üdvözik az óvodába érkező vagy távozó gyermekeket, felnőtteket.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

- ✓ A kialakult szokások a gyermekek igényeivé válnak, amelynek természetes módon tesznek eleget.
- ✓ A közös tevékenységekben aktívan vesznek részt, elfogadják a megkívánt magatartási formákat.
- ✓ Ébredszik bennük a közösségi öntudat, örülnek a közösen elért sikereknek.
- ✓ Együtt éreznek társaikkal, önállóan keresik szükség esetén a segítségnyújtás megfelelő formáját. Egy – egy társuk iránt kitüntetett rokonszenvet, barátságot mutatnak.
- ✓ Bízna önmagukban és a társaikban.
- ✓ Figyelmesen, türelemmel hallgatják meg az óvónő és társaik közlését, kérdését.
- ✓ Önként, vagy az óvónő kérésére bekapcsolódnak a foglalkozásba. Foglalkozás közben figyelnek az óvónőre, és útmutatásainak megfelelően hajtják végre a feladatot. Nyugodtan ülnek, a kérdésekre érthetően válaszolnak.
- ✓ Tisztelettel viselkednek a felnőttekkel, az óvoda dolgozóival, vigyáznak munkájuk eredményeire.
- ✓ Az óvónő kérését, útmutatását érzelmileg és értelmileg egyaránt elfogadják, és követik. Felfogják alapvető kommunikatív jelzéseit (elismerés, nemtetszés, öröm, biztatás, szomorúság). A játék, munka, tanulás által megkívánt magatartási formákat önként vállalják.
- ✓ Kérésre vagy saját kezdeményezésre a közösség számára hasznos feladatot végeznek.
- ✓ Felelősséget éreznek a vállalt feladatért, elvégzésében elfogadják a tennivalótól függő alá-, fölé- és mellérendelési viszonyokat.
- ✓ Önálló véleményalkotásra vállalkoznak.
- ✓ Igazat mondanak.

Módszertani alapelvek

- ✓ Az egyéni bánásmód megvalósítása érdekében ismerje az óvónő a gyerekek életkori és egyéni jellemzőit.
- ✓ Törekedjen arra, hogy a gyerekek fejlettségének és aktivitási igényének megfelelő tevékenységeket biztosítson.
- ✓ Értékelésével erősítse a gyerekek önbizalmát.
- ✓ Fejlessze a gyerekek egymás iránti érdeklődését.
- ✓ Ügyeljen arra, hogy a gyermekek megtanulhassák akarataikat alávetni másokénak.
- ✓ Segítse a gyermeket abban, hogy elfogadja eltérő külsejű, viselkedésű társait.
- ✓ Teremtse olyan légkört, amelyben a hátrányos helyzetű gyermekek is biztonságban

érezhetik magukat.

- ✓ Az ünnepek megszervezésénél adjon lehetőséget az érzelmi átélésre, gazdagon motivált tevékenységekre.
- ✓ Az óvónő legyen nyitott a szülők egyéni és közös kéréseire, javaslataira, azok teljesítését vegye komolyan.

Kapcsolata más nevelési területekkel

- ✓ Szoros kapcsolatban van a környezet megismerésére neveléssel, mert a környezettel való ismerkedés során szerzett élmények erősítik a csoporthoz tartozás élményét.
- ✓ Kapcsolatban van az anyanyelvi neveléssel, hiszen a szocializáció folyamán a beszéd a gyermek környezetével való érintkezésének, gondolkodásának legfőbb eszköze.
- ✓ A játékkal alapvető kapcsolata van, mert a játékban alakulnak ki azok a tulajdonságok, amelyek segítik a csoportba való bekapcsolódást, segítik, hogy minél boldogabb és megbecsültebb tagjává váljék a csoportnak.
- ✓ A közösségi nevelésnek a vizuális neveléssel is kapcsolata van, mert az ünnepekre való készülődéskor – díszítéssel – környezetüket ünnepivé varázsolják.
- ✓ A munkával is szoros kapcsolata van, mert munkavégzés során fejlődik a felelősségérzet, az akaraterő, a tevékenység befejezésének igénye, a céltudatosság stb.

2.6. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. Az óvoda tevékenységekkel gazdag élete, a kellemes, nyugodt légkör alapvetően meghatározza az anyanyelvi nevelés fejlesztését.

A gyermekek életkora, a beszédfejlődés intenzitása és a beszédkapcsolatok szűkülése a felgyorsult világban - indokolja az anyanyelvi nevelés kiemelését. A gyermek beszédét meghatározza a család példája, a családi kapcsolatok minősége, a gyermek családi kommunikációs tapasztalatai.

Az óvodások beszédfejlődésének természetes színtere a játék, ahol különböző élethelyzetekben kerülnek egymással kontaktusba. A felvállalt szerepekhez hozzátartoznak a felnőttek beszédmintáinak utánzásai, reprodukálásai. Hozzászoktatjuk a gyermekeket, hogy szabadon mondják el érzéseiket, gondolataikat. Lehetőséget teremtünk arra, hogy kreatívan rögtönözzenek, improvizálhassanak, a nyelvvel is játszhaszanak.

A gyermekek beszédaktivitását teljes odafordulással, aktív figyelemmel és a gondolataikhoz kapcsolódó kérdéseinkkel lehet ébren tartani. A tevékenységeket kísérő beszélgetések, nyelvi játékok, az ösztönző, érdeklődő óvónői magatartás segíti szókincsük bővülését, a beszédminőség alakulását.

Feladatok:

- ✓ Az óvónő beszéde legyen követésre méltó, nyelvhasználata a hangok ejtésében is legyen kifogástalan.
- ✓ Törekedjen az egyszerű, de változatos mondat szerkesztésre.
- ✓ Törekedjék a szemléletességre, a képszerű kifejezések alkalmazására.
- ✓ Biztosítsa a beszélgetésre alkalmas nyugodt, kiegyensúlyozott légkört.
- ✓ Ösztönözze a gyermekek közötti kommunikációt.
- ✓ A gyermekek szókincsét folyamatosan bővítse.

- ✓ Fordítson figyelmet a gátlásos gyermekekre, empátiával törekedjen a szóbeli aktivizálásra.
- ✓ Mutasson példát egymás türelmes meghallgatására, a nyugodt – halk beszédre.
- ✓ Törekedjen a beszédfigyelem kialakítására.
- ✓ Gazdagítsa a gyerekek metakommunikációs ismereteit.
- ✓ Alkalmazzon nyelvi játékokat, eszköztárában szerepeljen a humor és a vicc is.
- ✓ Az óvónő ismerje fel a gyerekek beszédtechnikai problémáit, a beszédhibák esetén irányítsa a gyermeket logopédushoz.
- ✓ Ismerje meg a család anyanyelvi kultúráját.
- ✓ Hívja fel a szülők figyelmét a beszélgetéseknek a gyermek értelmi és érzelmi fejlődését serkentő, a gyermek és a szülő kapcsolatát erősítő hatására.
- ✓ Ismertesse meg a szülőket az óvodában folyó anyanyelvi nevelés céljaival.
- ✓ Fordítson nagy gondot a szociálisan hátrányos gyermekek differenciált fejlődésére.

Gyermeki tevékenységek:

- ✓ A játékban kialakult társas kapcsolatok fejlesztik beszédjüket. A szerepjátékokban utánzással, modellkövetéssel, hanglejtéssel, mimikával, gesztussal azonosulnak a szerepükkel. Szerep vagy szituációs játékokban gyakorolják a különböző beszédhelyzetekhez illeszkedő beszédmódok, nyelvi eszközök használatát. Megtanulják a szóbeli kapcsolatok helyzeti sajátosságait a családban, boltban, stb.
- ✓ A bábjátékokban gyakorolják az elbeszélő és párbeszédes formákat, felismerik, hogy miként lehet „bánni” a hangjukkal, hangerővel, hangmagassággal, hangszínnel. Játékos beszédgyakorlatokat végeznek, (pl. állatok hangját utánozzák)
- ✓ A munka végzése közben folyamatosan szóbeli kapcsolatban állnak a társakkal, óvónővel. Különböző eljárások közlése, utasítások megértése segíti beszédfejlődésüket, bővíti nyelvhasználatukat.
- ✓ Az irodalmi szövegek befogadásakor gyarapodik a szókészletük, megismerkednek különböző szólásokkal, nyelvi fordulatokkal, a hangutánzás, hangfestés használatával, szókapcsolatokkal.
- ✓ A vizuális nevelésben a nyelvi és a képi, formai ábrázolás alkalmazásával felismerik, hogy valamely élményt, érzést, eseményt többféle úton is ki lehet fejezni.
- ✓ A zenei nevelésben a hangképzés, a tiszta ejtés, a hangsúly, a hangerő, a hanglejtés dallama, a szabályos lüktetésű ritmus, a tempó és a tempóváltás gyakorlásával az élőbeszéd érzelmeket tükröző, jelentést hordozó elemeit bővítik.
- ✓ A környezet megismerésére nevelés kapcsán megismerkednek a tárgyakat, anyagokat, minőségeket jelentő szavakkal, az összehasonlítás, viszonyítás szavaival, mondattani formáival, a rokoni kapcsolatok megnevezésével, a birtokviszony kifejezésével.
- ✓ A matematikai tapasztalatok megfogalmazása pontos nyelvi kifejezést kíván, pl. melléknév fokozás és névutós szerkezetek, viszonyfogalmak alkalmazását teszi szükségessé.
- ✓ A testi nevelés során szóbeli leírás alapján hajtanak végre bizonyos mozdulatokat. (beszéd cselekvést szabályzó szerepe)
- ✓ Gondozáskor szóban fejezik ki szükségleteiket, kívánságukat, szókinsük bővül.
- ✓ A közösségi nevelésben megnyilvánul kapcsolatteremtési vágyuk, megnyilatkozási szándékuk stb., így használják a párbeszéd különböző, az együttműködést elősegítő kifejezéseit, az odafordulás udvarias beszédformáit.

A fejlődés jellemzői

3-4 éves korban

- ✓ A gyerekek egyéni fejlettségüknek megfelelően szívesen beszélnek a velük megtörtént eseményekről.
- ✓ A környezetükhöz tartozó tárgyak és a megszokott jelenségek nevét ismerik.
- ✓ Ismerik azokat a fontos szavakat, amelyek a tárgyak, személyek szembetűnő tulajdonságait képviselik.
- ✓ A tárgyi és személyi környezetükkel kapcsolatos gondolataikat összefüggően fejezik ki, láncszerű- vagy szaggatott szövegszerkesztéssel, esetleg még gyakori szövegszerkesztési hibákkal.
- ✓ Megnyilatkozásaik leggyakrabban kérdés, kérdés, felkiáltás formájában történik.
- ✓ A mondatok, mondatszakaszok hangsúlyozása esetleges, gyakran nem felel meg az értelem, érzelem vagy ritmus által megkívánt hangsúllynak.
- ✓ A kérdő mondatok hanglejtése általában véghangsúlyos.
- ✓ A beszédhangokat egymástól megkülönböztetve pontosan hallják.
- ✓ Tisztán ejtik a magánhangzók és mássalhangzók nagy részét.

4-5 éves korban

- ✓ A gyerekek bátran, szívesen beszélnek.
- ✓ A „miért” kérdések sora jellemzi a felnőtthez fűződő beszédkapcsolatukat.
- ✓ Használják és értik az ismert szavakat akkor is, ha az azokat jelölt tárgyakat, személyeket nem szemlélik közvetlenül.
- ✓ Gondolataikat érthetően, összefüggően tudják kifejezni: mesélnek, közölnek, leírnak.
- ✓ Szövegszerkesztésük gyakran összefolyó, sok ismétléssel, fölösleges kötőszóval.
- ✓ Társaik beszédére odafigyelnek és igénylik, hogy őket is figyelmesen hallgassák meg.
- ✓ Alkalmazzák a párbeszéd jellegzetes fordulatait, a figyelemfelhívást, a köszönést, udvariassági kifejezéseket.
- ✓ Helyesen használják a jelen és múlt idejű igeidőket, a határozott és határozatlan névelőt, a képzőket, ragokat.
- ✓ Szeretik a humoros névcsőfolódókat, halandzsza szövegű kiolvasókat.
- ✓ Beszédükben ismétlések, felesleges kötőszavak fordulnak elő. Időnként előfordul még néhány helytelenül képzett vagy helyettesített hang.

6-7 éves korban

- ✓ Aktívan használják a tapasztalatok során bővült szókincsüket.
- ✓ Elbeszélésük folyamatos, de gyakran még nem követik a történetek logikai, időrendi sorrendjét.
- ✓ Nyugodtan és figyelmesen tudják végighallgatni az óvónőt és társukat is.
- ✓ Kialakult a beszédhelyzethez és az anyanyelvi szabályokhoz illeszkedő, jól érthető, többnyire megfelelő hangsúlyozású, hanglejtésű, hangerejű és sebességű beszéd.
- ✓ Beszédüket személyiségüknek és az aktuális helyzet által kiváltott érzelmeknek megfelelő természetes gesztusokkal, arcjátékkal kísérik.
- ✓ Tisztán ejtik a beszédhangokat.
- ✓ Szívesen mesélnek, báboznak, dramatizálnak mások és maguk szórakoztatására is.
- ✓ Tudnak történeteket kitalálni, mozgással megjeleníteni, kifejezni.
- ✓ Képesek a beszédhangok egymásutániségének hibátlan felismerésére, vagyis pontosan ismételnék olyan szavakat is amelyeket nem ismernek.
- ✓ Az életkoruknak megfelelő meséket, történeteket, filmeket megértik, a tanulságot – kis segítséggel – le tudják vonni.
- ✓ Helyesen használják a névmásokat, névszókat, igemódokat.

Módszertani alapelvek

- ✓ Az óvónő törekedjen arra, hogy a gyerekek bátran nyilatkozzanak meg, mondják el élményeiket.
- ✓ A bátortalan gyerekeket dicsérje, biztassa. Beszédével fejezze ki ragaszkodását, hangvétele legyen mindig kedves, meleg.
- ✓ Tartsa szem előtt, hogy példamutató beszéde, kommunikatív viselkedése, gyakori szeretetteljes beszédkezdeményezése, a beszédfejlesztés leghatékonyabb eszköze.
- ✓ Törekedjen az érzelmet kifejező beszédre.
- ✓ Tegye lehetővé, hogy az esetleges várakozási időben hangfejlesztést szolgáló játékokat játszanak a gyerekek.
- ✓ Törekedjen arra, hogy a gyerekekben kialakuljon az igény és a képesség a beszédkapcsolaton alapuló együttműködésre.
- ✓ A szociálisan hátrányos gyermekek nevelésére nagy hangsúlyt helyezünk differenciált fejlesztés alkalmazásával.

Kapcsolata más nevelési területekkel:

- ✓ Az anyanyelvi – kommunikációs nevelés áthatja, átszövi az óvodai nevelőmunka minden területét, közvetítő elemként jelen van a nevelési feladat megvalósulásának minden mozzanatában.
- ✓ Eredményes megvalósítása hozzájárul a gyermekek iskolai képességeinek megalapozásához.

2.7. A fejlesztés tartalma

2.7.1. Külső világ tevékeny megismerése

A környező világ és a természet megismerése létfontosságú része a gyermek fejlődésének. *Miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való életkorának megfelelő, biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek.* A közvetlen környezetben való eligazodás egészen kicsi korban elkezdődik, s ez már formálja a gyermeket. Fokozatosan tágul előtte a világ. *Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és a néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét.* Egyre több tapasztalatot szerez és ezek által lassan formálódni kezd a világról alkotott képe.

A környezettel való ismerkedés a gyermek minden cselekvését áthatja, s az óvodai nevelés egészében érvényesülő folyamat. Az óvodai nevelésnek fontos szerepe van abban, hogy a gyermekek harmonikus kapcsolatba kerüljenek környezetükkel.

A környezet megismerése során a gyerekek a természeti környezet, illetve a társadalmi környezet témákban szerezhetnek tapasztalatokat. Ráirányítjuk figyelmüket a környezet védelmére, amely olyan céltudatos tevékenység, melynek célja az emberi tevékenységből fakadó káros következmények kiküszöbölése, megelőzése.

Környezettudatos nevelőmunkával - a gyermekek szemléletét alakítva - megalapozzuk a

fenntarthatóságra nevelés iránti igényt. Ezzel biztosítani tudjuk az emberi szükségleteket a jelenben, ugyanakkor képesek vagyunk megőrizni a környezet és a természeti erőforrásokat a jövő generációk számára, segítve a gyermekekben a természet, szűkebb-tágabb környezetünk, a haza szeretetét. Ezért fontos, hogy féltő, óvó, takarékos és aktív védelmezője legyünk a természetnek, s ezt a tudást, szeretetet át is adjuk a gyerekeknek.

A környezetvédelemre nevelés fontos tényezői:

- 1.) A természet alapjai
- 2.) Ökológiai ismeretek előkészítése
- 3.) Természetvédelmi és környezetvédelmi alapismeretek

1.) A természet alapjai:

- Ismerjék meg a gyermekek a közvetlen környezetükben élő állatokat, növényeket.
- Fontos a "nemszeretem" állatok és növények megismerése (pl. giliszták, pókok, csalán).

2.) Ökológiai ismeretek előkészítése (jelenségek, kapcsolatok a természetben):

- A környezet és az élővilág közötti összefüggések felfedeztetése.
- A növények, állatok életének megfigyelése.

Mindezt segítik a kirándulások, a különböző kerti munkák végzése, növények, halak gondozása, kísérletek, megfigyelések.

3.) A természetvédelmi és környezetvédelmi alapismeretek:

A tiszta levegő és a tiszta víz nélkülözhetetlen a természet, az élővilág számára. A föld, a víz, a levegő, a táj; az élővilág, a település környezete védelem alatt áll.

Ennek érdekében jöttek létre az úgynevezett "világnapok".

Takarítás Világnapja (szeptember)

Ezen a napon különös gondot fordítunk a tisztaságra, nemcsak udvarunkon, hanem óvodánk közvetlen környezetében is rendet "varázsolunk".

Állatok Világnapja (október 4.)

Képeket gyűjtünk állatokról, elhozhatják otthoni kedvenceiket - élő, vagy játék -, beszélgetünk, játszunk (állatos játékok).

Víz Világnapja (március 22.)

Ezen a napon, ha jó idő van, kirándulást szervezünk (pl. Balaton, Tavasbarlang, patak). Megfigyeljük az ottani élőlényeket. Beszélgetünk a vízparti élőlényekről, a tiszta víz fontosságáról, tiszta víz-szennyvíz kapcsolatáról, a víz természetben való előfordulásáról (forrás, patak, folyó, tenger, óceán, tó). Élőhelyük szerint csoportosíthatjuk az élőlényeket.

Föld Napja (április 22.)

Jó időben kirándulunk, ha nem tudunk, beszélgetünk azokról az élőlényekről, melyek élőhelye a talaj.

Madarak és Fák Napja (május)

Ezen a napon ültethetünk, megfigyeljük a madarak és fák kapcsolatát (fa-élőhely a madaraknak, madarak összeszedik a kártékony rovarokat). Madáritatót, fürdetőt helyezhetünk el az udvarunkon.

Környezetvédelmi Világnap (június 5.)

Kirándulunk a Balatonhoz, beszélgetünk az egész évben végzett környezet- és természetvédelmi munkánk fontosságáról, eredményeiről.

Feladatok:

- ✓ Az óvónő tartsa ébren a gyermekek kíváncsiságát, megismerési vágyukat tapasztalatok, ismeretek gyarapításával.
- ✓ Segítse elő a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában.
- ✓ Az óvoda elfogadása, megszerettetése után ismertesse meg a gyermekeket az óvoda közvetlen környezetével. A közeli erdő, a Fekete-hegy, a Kornyitó, a szentbékallai kötenger, a kékkúti tanösvény gazdag élményeket nyújtson minden évszakban.
- ✓ Figyeltesse meg az évszakok növényeit, állatvilágát.
- ✓ Szervezze meg a félnapos, egész napos erdei óvodai programot.
- ✓ Családokkal együtt működve – ismertesse meg a házi és házkörül élő állatokkal, - szerezzon tapasztalatokat természetes környezetükben róluk, ismerjék fel hasznukat.
- ✓ Szervezzon látogatást a vásárcsarnokba, figyeltesse meg a zöldség- és gyümölcskínálatot, s vásároltasson is.
- ✓ Biztosítsa, hogy a gyermekek az élősarokba akváriumot gondozhassanak.
- ✓ Kerestessen összefüggéseket időjárás, és az emberek tevékenysége között.
- ✓ Szervezzon látogatást a középületekbe. Galéria, vasútállomásra, hajókikötőhöz, könyvtárba, lovardába, közeli iskolába, boltba, postára.
- ✓ Szervezze meg, hogy részt vehessenek a gyermekek a szüreti munkában.
- ✓ Az óvónő tanítsa meg a közlekedés szabályait.
- ✓ Különös gonddal forduljon a hátrányos gyermekek felé, alkalmazza a differenciált, egyéni fejlesztést.
- ✓ Az óvónő ösztönözze a gyermeket a növény- és állatvilág védelmére, gondozására.
- ✓ Ismertesse meg a gyermekekkel a közelükben látható gyógy- és védett növényeket (téltemető, kankalin, árvalányhaj, levendula, kamilla, csipkebogyó).
- ✓ A Balaton évszakai látogatása során figyeltesse meg a vízben, a víz közelében élő növényeket, állatokat /hattyúk etetése/.
- ✓ Tudatosítsa a tiszta víz fontosságát.
- ✓ Hívja fel a gyermekek figyelmét arra, hogy miért válnak piszkossá a vizeink.
- ✓ Ösztönözze a gyermekeket az erdő védelmére.
- ✓ Emlékezzon meg a Takarítási Világnapról, Föld Napjáról április 22-én, Madarak és fák napjáról május 10-én, Környezetvédelmi Világnapról június 9-én, Állatok Világnapjáról október 4-én.
- ✓ Gyűjtsön szülők, gyermekek segítségével képeket, folyóiratokat, ismeretterjesztő könyveket, filmeket állatokról, különleges élőlényekről, amely segítségével mélyítse természetes vonzalmukat a természet csodái iránt.
- ✓ *Segítse elő a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában.*
- ✓ *A fenntartható fejlődés érdekében helyezzen hangsúlyt a környezettudatos magatartásformálás alapozására, alakítására.*
- ✓ Neveljünk takarékosra (víz – nem folytatjuk feleslegesen; áram – energiatakarékos izzókat használunk).
- ✓ Beszéljen a napkollektoros melegvízellátó rendszerünk működéséről.
- ✓ Beszéljen a szelektív hulladékgyűjtésről.

Tevékenységek:

Ősszel:

- ✓ Kertünk, udvarunk rendben tartása (söprés, lombgyűjtés, öntözés, betakarítás).
- ✓ A csoportszobában növények, állatok gondozása, a gyűjtött anyagok rendezgetése (zöldségek, gyümölcsök, makk, kukorica, fadarabok stb.).
- ✓ Az időjárás változásainak megfigyelése.
- ✓ A hozott almák felhasználása különféle módon (nyers fogyasztás, süteménykészítés, kompótfőzés).
- ✓ Takarítási Világnapon megszépítjük környezetünket.
- ✓ Állatok Világnapjának megünneplése.
- ✓ Kirándulások autóbusszal vagy gyalogosan. Helyes közlekedés gyakorlása.
- ✓ Szőlőszüret megfigyelése, megnevezése.
- ✓ Séta, kirándulás alkalmával őszi kikerics keresése.

Télen:

- ✓ Az időjárás változásainak megfigyelése.
- ✓ Madáreleségről gondoskodás, madáretetés.
- ✓ Hó söprés és lapátolás, hógolyózás, szánkózás, csúszkálás, hóember készítése.
- ✓ A kompótunk elfogyasztása. Hozott zöldségekből, gyümölcsökből vitaminsaláták készítése.
- ✓ Ágak hajtatása.
- ✓ Kirándulások, nyomok keresése a hóban, madárfészkek keresése.
- ✓ Karácsonykor búzamag vetése kis műanyag poharakba.

Tavasszal:

- ✓ A tavasszal nyíló virágok színeink, illatának megfigyelése. Tavaszi hérics keresése.
- ✓ Az időjárás változásainak megfigyelése. Kerti munka beindítása, veteményezés, palántázás. Saját bab ültetése tejfölös pohárba.
- ✓ Kirándulások, lovas szekerezés. Föld Napja, Madarak, fák napjának megünneplése valamilyen hasznos tevékenységgel (fa ültetéssel)
- ✓ Távcsohasználat gyakorlása.
- ✓ Látogatás az orvosi rendelőbe, postára. Az iskolába menő gyermekekkel látogatás az iskolába.

Nyáron:

- ✓ Az időjárás változásainak a megfigyelése.
- ✓ Szobai növényeink, állataink gondozása. Madáritató kihelyezése, feltöltése vízzel.
- ✓ Kertünk gondozása (öntözés, gyomlálás).
- ✓ Az érő termések leszedése, elfogyasztása.
- ✓ Egész napos kirándulások (erdei óvoda). Bodzavirág gyűjtése, üdítőital készítése, elfogyasztása. Íze, illata megtapasztalása.

- ✓ Környezetvédelmi Világnapi megemlékezés.
- ✓ Képek keresése, nagyítóhasználat.
- ✓ Emberek és gépek munkája, aratás megtekintése.

Fejlődés jellemzői óvodáskor végére

- ✓ Ismeri lakáscímét, szülei foglalkozását.
- ✓ Ismeri környezetében lévő intézmények (posta, orvosi rendelő, könyvtár, iskola, rendőrség) rendeltetéseit.
- ✓ Felismeri a környezet színeinek világos és sötét változatait.
- ✓ Különbséget tesz az évszakok között, ismeri az évszakok jellegzetességeit.
- ✓ Felismeri az öltözködés és időjárás összefüggéseit.
- ✓ Felismeri a napszakokat.
- ✓ Az ismert növényeket, állatokat csoportosítja a szerint: hol élnek.
- ✓ Ismeri a védett növényeket (téltemető, árvalányhaj, stb.), és a környezetében gyakorisággal előforduló gyógynövényeket (kamilla, bodza, csipkebogyó, stb.).
- ✓ Felsorolja az emberi test részeit.
- ✓ Gyakorlott az elemi közlekedési szabályok betartásában. Ismeri a közlekedési eszközöket.

Módszertani alapelvek

- ✓ Az óvónő törekedjen arra, hogy a tárgyakat, jelenségeket természetes környezetben figyeltesse meg a gyermekekkel.
- ✓ Hívja fel a gyermekek figyelmét a természet szépségeire.
- ✓ Törekedjen arra, hogy mind szélesebb körben szerezzenek ismereteket a szűkebb és tágabb természeti környezetről.
- ✓ Biztosítsa a tárgyi és hangulati feltételeket, hogy a gyermekek minél aktívabban vegyenek részt a tevékenységben.
- ✓ Személyes példamutatással erősítse a gyermekek természethez való közvetlen kapcsolatát, ösztönözze környezetük védelmére, óvására.
- ✓ Tudatosítsa a gyerekekben: „Minden virág ott szép, ahol nyílik!”
- ✓ Tegye lehetővé, hogy a kirándulások alkalmával minden faluba látogassanak el, ahonnan gyerekek járnak az óvodába. Ezáltal is erősítse a hazaszeretet érzését bennük.

Kapcsolata más nevelési területekkel

- ✓ A környezet megismerésére nevelés szoros kapcsolatban áll más nevelési területekkel, hiszen, ha az egész napos tevékenységek folyamatában értelmezzük, nem csupán egy foglalkozási ágra gondolunk.
- ✓ Szervesen kapcsolható a gyerekek alapvető tevékenységéhez, a játékhoz. (pl. a természetben gyűjtött anyagokkal játszik főzőcskét.)
- ✓ Kapcsolatban van az anyanyelvi neveléssel is, mert az élményekről való beszélgetés fejleszti a gyermekek beszédképességét, nyelvi kifejezőképességét.
- ✓ A zenei neveléssel, mert a dalanyag a zenei hagyományok, népszokások megismerését, megértését is szolgálja.
- ✓ Szoros kapcsolatban áll a vizuális neveléssel, mert a környezetben való tapasztalás, érzékelés elsősorban vizuális alapon történik.
- ✓ A közösségi neveléssel is, mert a közös tevékenységek erősítik az egymás közötti kapcsolatot.
- ✓ Kapcsolatban van a munkával azért, mert a természeti és társadalmi környezeti ismereteit a

- ✓ gyermek munkatevékenységében alkalmazza.
- ✓ Gyakran lehetőség adódik matematikai tapasztalatszerzésre / számlálás, válogatás, forma, nagyság stb. szerint /.
- ✓ A gyermek gondozásánál legkézenfekvőbb a testrészek megismerése, megnevezése (pl. testnevelésnél), a test ápolása.
- ✓ Mindez nem nélkülözi az anyanyelv használatát, hiszen az anyanyelv közvetítő az emberi kapcsolatokban.(pl. beszédkészséget fejlesztünk, szókincset gyarapítunk miközben a természeti és társadalmi környezettel ismerkedünk).
- ✓ Az irodalmi neveléssel is kapcsolatban áll, hiszen a versek, mesék által még könnyebben megismerkednek a gyerekek az őket körülvevő világgal.

2.7.1.1. Környezetünk mennyiségi és formai összefüggései (matematikai tapasztalatszerzés)

A környezet megismerése során a gyermekek matematikai tartalmú tapasztalatokat, ismereteket is szereznek az őket körülvevő tárgyak, jelenségek formai és mennyiségi jellemzőiről. Összehasonlíthatnak tárgyakat, személyeket, pl. építőjátékok szétválogatása színük szerint. Összehasonlító méréseket végeznek: ki a magasabb, sorba rendezik egymást, tárgyakat különböző szempontok alapján.

Tapasztalatokat szereznek a geometria világából, a sík és térbeli alakzatokról pl. építések során, a puzzle-játékok kirakása során. Számlálnak a nap folyamán pl. terítés közben: hány tányér kell, kik hiányoznak és hányan, vagy a memória-játékban: hány párja lett a győztesnek. Ítéleteket alkotnak, döntéseket hoznak. A megszerzett ismereteket a különféle tevékenységekben alkalmazzák.

Az óvodai csoportszoba a felfedezési, gyűjtési, szervezési és építési lehetőségek sokaságát kínálja, amely tevékenységek mindegyike matematikai gondolkodást feltételez.

Annak lehetőségét, hogy a gyermek az adott szituációban spontán módon vagy irányítottan szerzi matematikai tapasztalatait, az óvónő szervezi a "tanulási helyzeteket" egyénre koncentrálva, s közöttük is differenciálva.

Feladatok:

- ✓ Az óvónő építve a gyermek érdeklődésére, kíváncsiságára, törekedjen arra, hogy minél több matematikai tapasztalatot szerezzenek az őket körülvevő élőlények, tárgyak, jelenségek formai, mennyiségi jellemzőiről.
- ✓ Végeztessen a játékból természetesen adódó összehasonlításokat, méréseket, sorba rendezéseket, halmazalkotást, rendezést, építésnél szerezzenek geometriai ismereteket.
- ✓ Biztosítsunk minél több lehetőséget a térben, síkban való tájékozódás gyakoroltatására, irányok rögzítésére. A problémahelyzetek létrehozásával fejlesszük a gyermek problémamegoldó képességét, logikus gondolkodását.
- ✓ Örüljünk és adjunk módot a többféle megoldásoknak, variációknak – kreativitás fejlesztése!
- ✓ A nagyméretű tükröt állandó helyén biztosítsuk a csoportszobában.
- ✓ A MINIMAT eszközt, mint játékeszközt biztosítjuk a gyermekek számára.
- ✓ Tudjanak használni minél több matematikai kifejezést.
- ✓ A nevelői hatások érvényesülésénél kiemelt helyet foglalnak el a hátrányos gyermekekkel való differenciált foglalkozások.

Tevékenységek:

- ✓ Összehasonlítások végzése mennyiség és forma szerint, pl. az összegyűjtött terményekkel.
- ✓ Szétválogatások saját szempont szerint, megnevezett, ismert tulajdonság szerint.

- ✓ Csoportosítások külső jegyek szerint, szintén terményekkel (szín, forma, hosszúság, nagyság stb. szerinti csoportosítása)
- ✓ Súlyok megállapítása becsléssel, utána méréssel (melyik könnyebb, melyik nehezebb? pl. alma, vagy a körte)
- ✓ Téri relációk megfigyelése: pl. alacsonyabb – magasabb, közeli – távoli, vékonyabb – vastagabb, kisebb – nagyobb.
- ✓ Rész és egész viszonyának érzékeltetése (pl. kompótba feldarabolt almákkal)
- ✓ A számfogalom megalapozására mérési, összemérési feladatokat végeznek megnevezett mennyiségi tulajdonságok, felismert szabályosság szerint.
- ✓ Összemérések végzése ürtartalom szerint (pl. különböző méretű öntözőkannákba hány kis vödör vizet tudunk önteni?)
- ✓ Felületek összemérése (pl. hány kártya fér a babaszoba kis asztalára és hány a mi nagy asztalunkra?)
- ✓ Több, kevesebb, ugyanannyi fogalmának érzékeltetése.(pl. minden kisfiúnak jut-e kislány pár?) – párosítás segítségével.
- ✓ Geometria tapasztalatok szerzése (pl. építéssel, síkbeli alkotásokkal.)
- ✓ Tükörrel való tevékenységek (pl. mozgások a tükör előtt, terítő nyírása, egy –két hajtással)

Fejlődés jellemzői óvodáskor végére

- ✓ Matematikai jellegű helyzetekről, problémákról saját gondolataikat szabadon is elmondják. Egymás állításainak igazságát megítélik, megbeszélik, esetenként kijavítják saját tévedéseiket, szívesen vállalkoznak a felvetett vagy felismert problémák megoldására.
- ✓ Képesek jól ismert, (de meg nem nevezett) tulajdonságok szerinti válogatás folytatására, sorba rendezésre.
- ✓ Összehasonlításait szóban is kifejezik, és mások megállapításainak igazságát megítélik.
- ✓ Értik és használják az év során szereplő mennyiségekkel, halmazokkal kapcsolatban az összehasonlítást kifejező szavakat. (több – kevesebb, hosszabb, rövidebb, legrövidebb)
- ✓ Hosszúság jellegű mennyiségeket önállóan is össze tudnak mérni, az összemérés alapján helyes megállapításokat tesznek. Részt tudnak venni más mennyiségek összemérésében, alkalmi egységgel való mérésben.
- ✓ Ismerik a pár fogalmát, össze tudnak mérni két halmazt párosítással (legalább 10-ig) az elemek különféle színe, nagysága, elrendezése esetén is.
- ✓ Elő tudnak állítani különböző elemekből különféle elrendezéseket, bontással többet, kevesebbet, ugyanannyit.
- ✓ Tárgyakat meg tudnak számolni 10-ig, esetleg 20-ig.
- ✓ Azonosítani tudnak különféle helyzetükben is egyező alakú tárgyakat, síkbeli alakzatokat.
- ✓ Képesek térbeli és síkbeli alakzatok másolására akkor is, ha színben, nagyságban eltérő elemekből kell kirakni azokat.
- ✓ Képesek különféle geometriai tulajdonságok szerint térbeli és síkbeli alakzatokat szétválogatni, egyes egyszerű tulajdonságokat meg is nevezni.
- ✓ Általában 2 – 4 elemből álló alakzat tükörképét zsebtükör mögött meg tudják építeni.
- ✓ A térben való tájékozódás során megkülönböztetik a jobbra – balra irányokat. Értik és követni tudják az irányokat, illetve helyeket kifejező névutókat (alatt, fölött, mellett, között stb.)

- ✓ A síkban megszokott megegyezést megértik. (mit értünk a vízszintes síkban az alatt, fölött szavakon)

Módszertani alapelvek

- ✓ Vegyük figyelembe, hogy a gyermek első helyzetmegoldásai a cselekvés síkján, az észlelésre támaszkodva, sokszor ismétlődő mintából válnak többé-kevésbé értelmes, céltudatos problémamegoldásokká.
- ✓ Teremtsünk minél több olyan matematikailag problémás helyzetet, mely a gyermekben olyan szükségletet, törekvést, óhajt vált ki, hogy pozitív hozzáállással induljon neki 1-1 akadálynak, megoldási módnak.
- ✓ Biztosítsunk elég időt a tapasztalatszerzésre, figyelembe véve a fejlődésben tapasztalható egyéni eltérésekre, a fejlődés ütemére.
- ✓ A kreatív gondolkodás fejlesztéséhez álljon minél több, sokoldalúbb, változatos eszköz a gyermek rendelkezésére.

Kapcsolata más nevelési területekkel

- ✓ A matematikai tapasztalatszerzéssel jól fejleszthető a gondolatok tevékenységgel, szóval történő kifejezése tehát a beszédfejlődést is segíti.
- ✓ A gondozás és az egészséges életvitelre nevelés területével szoros kapcsolatban áll, hiszen az öltöztésnél (kesztyű, cipőfelhúzás), a pár fogalma, a párosítás, a jobb-bal számtalanszor előfordul.
- ✓ Terítésnél az irányok, a darabszám, a mennyiség megbecsülésének gyakorlására gyakran mód van.
- ✓ A játék folyamán a rakodásnál rengeteg szempont szerint válogatunk, sorba rendezünk, halmazokat hozunk létre, ha hiányzik, ellenőrizzük számlálással.
- ✓ A gyermeket körülvevő természeti és társadalmi környezet szintén rengeteg lehetőséget kínál matematikai tapasztalatszerzésre – állatok és kicsinyeik (számlálás, kicsi, nagy), s épületek formája-magassága, séták, irányok...
- ✓ A vizuális nevelés területén élményt nyújtanak a változatos formájú sík és geometriai formák, megfelelő irányokban dolgozunk a rajzlapon, megszámláljuk a virág levelét, szirmát a pontfestéshez, papírhajtáskor találkozunk a szimmetrikus formákkal.
- ✓ A testi nevelési feladatok végzésekor a téri irányokra vonatkozó névutókat, a térben való elhelyezkedést gyakorolják. „Tornasorba” – magasság szerint állnak.
- ✓ A zenei nevelés alkalmával a köralakítás, jobbra -, balra fordulás kifejezései a matematikai ismeretek alkalmazását biztosítják. A dal belső lüktetése, ritmikussága a számok világában található egyenletességgel közvetve kapcsolatba hozható.
- ✓ A versek ritmikusságában, a népmesék felépítésében is találkozunk matematikai összefüggésekkel.

2.7.2. Vers, mese

Anyanyelvünk megismertetésének és megszerettetésének gazdag lehetőségei közül is kiemelkedik az ősi forrás; a mese-vers átélésének mindennapos gyakorlata óvodánkban. A mese és a vers az óvodáskorú gyermek életkorának megfelelő irodalmi műfaj. *A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok, gazdag és jó alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre.*

A mesékből a gyermek észrevétlenül vesz át erkölcsi normát, magatartásformát és tanul

konfliktust kezelni, megoldási módokat találni. *A mese különösen alkalmas az óvodás gyermek szemléletmódjának és világképének kialakítására. Visszaigazolja a kisgyermek szorongásait, egyben feloldást és megoldást kínál. A tárgyi világot is megelevenítő, áttelekítő szemléletmódja, és az ehhez társuló, a szigorú ok-okozati kapcsolatokat feloldó mágikus világképe, csodákkal és átváltozásokkal ráébreszt a mélyebb értelemben vett pszichikus realitásra és a külvilágra irányított megismerési törekvésekre.*

A gyermek saját vers- és mesealkotása, annak mozgással, ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja.

Az óvodai nevelőmunka fontos része a népszokások ébrentartása a gyermekirodalom sajátos eszközeivel.

A mesehallgatás intim állapot. *A mesélővel való személyes kapcsolatban a gyermek nagy érzelmi biztonságban érzi magát, és a játéktevékenységhez hasonlóan a mesehallgatás elengedett, intim állapotában eleven, belső képvilágot jelenít meg. A belső képalkotásnak ez a folyamata a gyermeki élményfeldolgozás egyik formája.*

A mesesarok megfelelő helyet tud teremteni az előadásra, eljátszásra, eszközök elhelyezésére. A bábozás, dramatizálás segítségével fejleszthetjük, segíthetjük a gyermekek önkifejezését. A mindennapos mesélés, mondókázás és verselés a kisgyermek mentális higiéniájának elmaradhatatlan eleme.

Az óvodában a 3-7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi – mesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi -, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van.

Feladatok:

- ✓ Biztosítsuk, hogy a gyermekek csak nyelvileg tiszta és értékes mesét, verset halljanak.
- ✓ Ismertesse meg az óvónő a gyermekekkel a magyar népi – *mesék, népi mondókák, rigmusok, a magyar mondavilág, klasszikus és kortárs irodalmi művek, gyermekköltészet* anyagát.
- ✓ Teremtse meg a mindennapos mesélés, mondókázás, verselés feltételeit.
- ✓ Előadásmódjával segítse elő a művek érzelmi átélését.
- ✓ Törekedjen a hallott mesék, versek, mondókák gyakori ismétlésére. Rendelkezzen bőséges repertoárral.
- ✓ Biztosítsa, hogy a gyermekek életkorának, nyelvi fejlettségének érdeklődésének megfelelő irodalmi anyagot közvetítsen.
- ✓ Építse be anyagába a szűkebb környezettel kapcsolatos verseket, meséket (pl. Balatonnal kapcsolatos versek, mesék).
- ✓ Emlékeztetből mondja a verseket, meséket, mondókákat.
- ✓ Alakítsa ki a mesehallgatásra utaló szokásokat. (pl. mesepárnák elhelyezése)
- ✓ Fordítson gondot a bábozás megszerettetésére.
- ✓ Ösztönözze a szülőket, hogy otthon is meséljenek, verseljenek a gyerekeknek.
- ✓ A mesék erkölcsi mondanivalóját szólásokkal, közmondásokkal erősítsük meg.
- ✓ Empátiakészségével nagy hangsúlyt helyezzen az egyéni bánásmódot igénylő gyermekek nevelésére.

Tevékenységek:

- ✓ Etető, mosdató, tapsoltató, vigasztaló mondókák megismerése, mondogatása.
- ✓ A közvetlen, majd távolabbi környezet felfedezésével, az élet nélkülözhetetlen műveleteivel, testrészek megismerésével kapcsolatos népi mondókák mondogatása.
- ✓ A mondókák, rövid mesék ritmikus mozdulatokkal való kísérése.
- ✓ Képeskönyvek nézegetése, lapozgatók képeiről mesélés. Mesehallgatások.

- ✓ Mondókák, hangutánzó mesék, párbeszédű játékok mondogatása, megtanulása.
- ✓ A megtanult versek, mesék, mondókák spontán felidézése.
- ✓ Várják, kérik és megteremtik a mesehallgatás feltételeit.
- ✓ Az ismert mesemotívumokat lerajzolják, bábozzák, dramatizálják.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- ✓ A gyermekek játék közben odaillő szövegeket, ritmusokat mondogatnak. Az elhangzott vers, mondóka ismétlését kérik.
- ✓ 10-12 mondókát, 6-8 verset megjegyeznek, 15-20 verset meghallgatnak az év folyamán.
- ✓ Társak az óvónő énekes, halandzsás, mozgásos improvizációs játék kezdeményezéseiben.
- ✓ Hangzás, hangulat, érzelem és alkalom egységében kezdik felfogni a mondott, hallott vers témáját, költői képeit.
- ✓ Várják, kérik a mesemondást, maguk is segítenek a mesemondás, hallgatás feltételeinek kialakításában.
- ✓ Megszilárdulnak a mesehallgatáshoz kapcsolódó szokásaik, a figyelem fenntartásának és ellenőrzésének játékos, egyezményes jelzései.
- ✓ Figyelmesen, csendben végighallgatják a mesét, s a viselkedésükön, tekintetükön látszanak a belső képzeleti képek készítésének jelei.
- ✓ A folytatásos mesék, verses mesék, meseregények szálait össze tudják kötni.
- ✓ Van néhány kedvelt mesehősük, a vele megtörtént dolgokat beleviszik játékukba.
- ✓ Az ismert mesei motívumok bábozása, dramatizálása, rajzolása kedvelt szórakozásaik közé tartoznak.
- ✓ A mesében elhangzottakról beszélgetnek, a szereplők érdekes szólásait, furcsa vagy szép hangzású nevét megjegyzik, a mese témájú játékokban egymást is így szólítják.
- ✓ A mesekönyvek képeit önállóan is hosszan nézegetik, egymásnak mutogatják. Kérik a felnőttet, hogy meséljen róluk.
- ✓ Az olvasást utánozzák, egy-egy betű megfejtése után is érdeklődnek.
- ✓ A könyvekben a képek alapján megtalálják legkedvesebb meséiket.
- ✓ Ismerik az óvoda gyermekkönyves polcát, a könyvek között eligazodnak.
- ✓ Vigyáznak a könyvekre.

Módszertani alapelvek

- ✓ A környezetről, időjárásról, az évszakok megfigyeléséből, a természeti jelenségek, tárgyak, állatok megszemélyesítésével létrehozott mondókákból, az óvodánk környékén élő növények, felbukkanó állatok megismerése, üdvözlésére szolgáló népi mondókákból válogasson az óvónő.
- ✓ Tegye lehetővé, hogy a mese élményforrás legyen. Az érzelmmel teli, kifejező előadásmódra törekedjen.
- ✓ Ismertesse meg a gyermekekkel a mese alatti szokásokat, szabályokat. Állandó mesemondó helyet alakítson ki.
- ✓ Szöveg hűen, szemléltető eszköz nélkül meséljen, hogy a televízióhoz szokott gyermekek képesek legyenek a belső képalakításra.
- ✓ Az óvónő tartsa szem előtt a mesék, versek helyes arányának megválasztását.
- ✓ Az óvodában a népi, a klasszikus és kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van.
- ✓ Az óvodán kívül szerzett élményeket (TV, DVD, MOZI stb.), ha esztétikailag elfogadható építsük be, használjuk fel a csoport közös élményének kialakításában.

Kapcsolata más nevelési területekkel

- ✓ Legszorosabb a kapcsolata az anyanyelvi neveléssel, mert a versek, mondókák, mesék

mondogatás közben gyarapodik szókincsük, kiejtésük csiszolódik.

- ✓ Szoros a kapcsolata a környezet megismerésére neveléssel, mert az állatokról, növényekről, időjárásról, évszakokról szóló mondókák, versek, mesék közelebb hozzák a gyermekekhez a természetet. Segítenek a természet védelmének kialakításában.
- ✓ Kapcsolatban van a zenei neveléssel is, mert a népi mondókáknak ritmusa van, ezáltal fejlődik a ritmusérzékük.
- ✓ A közösségi neveléssel is, mert a mondogatás, ismételtetés során erősödik az összetartozás, az egymás iránti figyelem.
- ✓ A mese hatása megjelenik a játékokban, a rajzokban, a beszédben. A versélmény gyökere: a mozgás, a gyermekeket a vers ritmusa és zeneisége ragadja meg.
- ✓ Szoros kapcsolata van a vizuális neveléssel, mert a kedvelt mesék, versek az ábrázolásuk témája lehet.

2.7.3. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Az ének-zenei nevelés célja, hogy alakuljon ki a gyermekekben a zene befogadására való képesség, a zene iránti érdeklődés a közös éneklésre való igény. A gyermek a mondókákat és gyermekdalokat ugyanolyan észrevétlenül sajátítja el, mint anyanyelvét. Az óvodáskorú gyermek zenei élményei kiteljesítik személyiségét, alakuló, formálódó érzelmi, akarati, gondolkodásbeli, kommunikatív tulajdonságait. Fejleszti belső hallását, képteremtését, mozgáskoordinációját, térben való tájékozódását, önmegvalósító képességét.

Az ének-zenei tevékenység tartalma: mondókák, dalok, körjátékok, néptánc, hangszeres játék, zenehallgatás, képességfejlesztés (ritmusérzék, hallás, mozgásfejlesztés, zenei alkotóképesség fejlesztés, zenei emlékezet, zenei kreativitás).

A közös mondókázás, éneklés, zenehallgatás, néptánc elmélyítik és komplexebbé teszik a művészi élményeket. A zenehallgatás anyag megválasztásánál figyelembe vesszük a nemzetiségi, etnikai, kisebbségi nevelés esetén a gyermekek hovatarozását.

A népzene ritmus- és dallamvilága iránt igen fogékonyak a 3-7 éves gyerekek. A magyar néptáncok változatos és gazdag típusaiból leginkább a forgás, ugrás motívumokkal ismertetjük meg a gyerekeket. Egyszerű ritmusképletei, lüktetése, zenéje könnyen elsajátítható alapformák. A gyermekjátékokban előforduló egyszerű táncos mozgások, változatos játékmozdulatok és térformák is fejlesztik a gyermekek ritmusérzékét, mozgását.

Elsősorban középsős és nagycsoportosok közül szervezzük a táncos csoportot. Saját ruhátárat készítünk számukra. Rugalmas szervezéssel biztosítjuk a helyet a táncos foglalkozások számára. A közös együttmozgás által fejlődik a társas kapcsolat az együttmozgás igénye.

Óvodánkban azok az énekes népszokások fordulnak elő, amelyek megfelelnek a gyermekek életkori sajátosságainak, kapcsolódnak az évszakok változásaihoz, az évente visszatérő naptári ünnepekhez. A játék öröme, egyedi íze az, ami indokolja ezeknek az énekes népszokásoknak az életre keltését.

Feladatok:

- ✓ Biztosítsa az óvónő a zenei nevelés alapvető feltételeinek megteremtését.
- ✓ Segítse a gyermekek zenei élményhez jutását. Keltse fel a zenei érdeklődésüket.
- ✓ Segítse formálni zenei ízlésüket, esztétikai fogékonyságukat.
- ✓ Tegye lehetővé, hogy a gyermekek megszeressék az éneklést, az énekes játékokat.
- ✓ Fejlessze a gyerekek zenei hallását, ritmusérzékét, zenei emlékezetét, játékos zenei

- alkotókedvét, mozgáskultúráját.
- ✓ Szoktassa a gyermekeket a szép, tiszta éneklésre.
- ✓ Tegye lehetővé, hogy megismerjék a népi hangszereket (köcsögduda, citera, nádsíp stb.)
- ✓ Táncos mozdulatok, néptánc elemeinek felhasználásával fejlessze a gyerekek mozgáskultúráját.
- ✓ Differenciált fejlesztéssel segítse a szociálisan hátrányos helyzetű gyerekeket.

Tevékenységek:

- ✓ A gyerekek megismerkednek a dalhoz tartozó játékok változatos formáival.
- ✓ Megszokott hangmagasságon, tisztán éneklik a dalokat.
- ✓ Zenehallgatásban figyelemmel kísérik magyar és más népek dalait.
- ✓ Felelgetős játékok éneklése.
- ✓ Dallamfelismerés jellegzetes kezdő, vagy sajátos belső, illetve zárt motívumról.
- ✓ Dallambújtatás (hallható jelre).
- ✓ A halk és hangos különbségének érzékeltetése énekes gyakorlatban.
- ✓ Finomabb hangszínek megfigyelése, megkülönböztetése a természetben, a környezetben hallható zörejekben, beszéd- és énekhangokban, valamint hangszeren játszott zenében. Néhány hangszer hangjának megismerése.
- ✓ Egyenletes lüktetés gyakorlása, megkülönböztetése a dal ritmusától.
- ✓ A dalok ritmusának hangoztatása belső hallás alapján.
- ✓ Ütőhangszerek használata önállóan, változatosan, az éneklés kísérése.
- ✓ A zenei formaérzék fejlesztése, a motívumok hosszának megéreztetésével.
- ✓ Az esztétikus mozgás igényének felkeltése. Egyszerű, játékos, táncos mozgások tánchoz kapcsolása.
- ✓ Dallamok kitalálása pl. bábozáshoz.
- ✓ Énekes beszélgetés, kérdés – felelet játékok.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

- ✓ A gyermekek tudják a mondókát, hat hangterjedelmű dalokat és 5-6 alkalmi dalt tisztán, szép szövegkiejtéssel énekelni az egyvonalas C és a kétvonalas C abszolút magasságok között.
- ✓ A tempó a természetes járásnak megfelelő.
- ✓ 10 dalt olyan biztonsággal énekeljenek csoportosan és egyénileg is, hogy önállóan is el tudják kezdeni.
- ✓ Egyszerű dallammotívumokat tisztán énekeljenek vissza egyedül is.
- ✓ A mondókákat – az egyenletes lüktetést kiemelve – a magyar beszéd ritmusa szerint mondják.
- ✓ Ismert dalt hallás alapján, szöveg nélkül is tudjanak előadni dúdolva, zümmögve, vagy egyszerű szótagokkal.
- ✓ Felismerik a magas és mély éneklés közti különbséget, maguk is tudnak magasabban és mélyebben énekelni, dalt kezdeni.
- ✓ Tudják a jól ismert dallamokat éneklés közben, saját hallásuk alapján térben kézzel mutatni.
- ✓ A dalmotívumok fölfelé, vagy lefelé haladó irányát visszaéneklés közben kézmozgással lassan követik.
- ✓ Felelgetős játékokat két csoportban folyamatosan, segítség nélkül is el tudnak énekelni.
- ✓ Tisztán énekelnek vissza rövid, változatos dallammotívumokat csoportosan és egyénileg is.
- ✓ Ismerik a halk és hangos közti különbséget, tudnak halkan, hangosan énekelni, tapsolni, beszélni.
- ✓ Képesek zenei fogalompárokat a dinamikai különbségekkel együtt felismerni, összekötni.

- ✓ Felismerik a dallamokat dúdolásról, hangszerről, hasonló fordulatokból, sajátos kezdő, erősen eltérő belső vagy záró motívumokról.
- ✓ Tudnak dalokat – hallható jelre – hangosan és magukban énekelni, előbb csak rövid részletek szabályos váltásával, majd hosszabb egységek, több dallammotívum elbújtatásával
- ✓ Érzékenyek a természet és környezet hangjaira, figyelik és megkülönböztetik a hangszínek finom eltéréseit zörejeken, beszédhangon egyaránt.
- ✓ Ismerkednek néhány hangszerrel (fűvós, pengetős, ütős, vonós).
- ✓ Megkülönböztetik az egyenletes lüktetést a dal ritmusától. Az egyenletes lüktetés kifejezésekor nem állnak meg a szünetben.
- ✓ A jól ismert dalokat, mondókákat jellegzetes ritmusuk alapján felismerik.
- ✓ Szöveges ritmus motívumokat visszatapsolnak csoportosan és egyénileg is.
- ✓ Megérzik a zenei motívum hosszát, a kezdő hangsúly kiemelése nélkül, és ezt mozgással térben szemléltetik.
- ✓ Egyszerű, játékos mozgások egyöntetű, esztétikus végzése, nehezebb játékformák, táncos jellegű mozdulatok végzése zenére.

Módszertani alapelvek

- ✓ Az óvónő törekedjen arra, hogy sokat énekeljen, legalább egy hangszeren tudjon játszani.
- ✓ A dalokat egyszerűen és természetesen illessze be a nap folyamán magától adódó helyzetekbe.
- ✓ Tegye lehetővé, hogy eszközök készítésével is kedvet ébresszen az énekes játékokhoz.
- ✓ Segítse elő, hogy ugyanazt a játékot annyiszor játsszák el, ahányszor kedvük van hozzá.
- ✓ Az énekek hangulatát használja ki az óvónő az ünnepi előkészületeknél.
- ✓ A zenei tevékenységekkel segítse elő a gyerekek önállóságát, fejlessze zenei alkotókedvüket, és vidám játékokkal sokféle formában szerezzen nekik közös élményt.
- ✓ Segítse elő, hogy emlékezetükben minél több dallam rögződjön.
- ✓ A zenei anyag feldolgozása Forrai Katalin: Ének az óvodában, zenei nevelést segítő szakirodalom alapján történik, ugyanakkor az énekes népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások is fontos eszközül szolgálnak a gyermek zenei képességeinek és zenei kreativitásának alakításában.
- ✓ Zenehallgatásnál törekedjen az óvónő arra, hogy a zene nyugodt, figyelmes befogadására nevelje a gyerekeket.

Kapcsolata más nevelési területekkel

- ✓ Alapvető és átfogó kapcsolata van az anyanyelvi neveléssel, mert az éneklés a zenei anyanyelv megalapozását segíti elő.
- ✓ Szoros kapcsolata van a környezet megismerésére neveléssel, mert a természeti és társadalmi környezet minden formájához eljuttatja a zenei élményt.
- ✓ A közösségi neveléssel is, mert a népi dalos játékok gyakorlásával erősödik alkalmazkodó képessége.
- ✓ A zenei nevelés elsősorban az érzelemre hat, de egyidejűleg az értelemre is. Az együttlét társas örömet is jelent, és fejleszti a zene iránti fogékonyságot, a fogalom párok megértését.

2.7.4. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalkotás, a kézi munka mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének.

Az óvodai nevelésben kiemelkedő a vizuális és manuális úton való ismeretszerzés, amely az önkifejezés, a teljes személyiségfejlesztés fontos eszköze. Fontos, hogy a vizuális tevékenységekben jelenjen meg és tükröződjön a gyermekek szellemi fejlettsége, a környezethez való viszonyuk. Miközben szabadjára engedik érzelmeiket, utat enged vágyainak, jelzéseket ad magáról, kommunikál a környezetével, szocializálódik környezetével az együttes tevékenységekben, új technikákat tanul, más művészetekre is asszociál (irodalmi alkotás, mozgás stb.) Az ábrázolás a gyermek első, igazán alkotó tevékenysége. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül.

Alkotás közben gazdagodnak, fejlődnek manuálisan, érzékszerveik funkcióit tekintve, valamint gondolatban és érzelmekben. Hagyni kell őket, hogy a számukra megismert világból, környezetükből "csodát" hozzanak létre, így a bennük esetlegesen felgyülemlett feszültség a vizuális önkifejezésben oldódjon. Maga a tevékenység és annak öröme, az igény az alkotásra, az önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására.

Az óvodai környezetünkben arra törekszünk, hogy legyen jelen minél több természetes anyag. Ezek az anyagok sokrétű lehetőséget biztosítanak a vizuális lehetőségek gyakorlásához. A természet látványa segíti a vizuális funkciók: szín, forma, alak észlelésének fejlődését. A természetes anyagok jó kiindulási alapot nyújtanak az alkotáshoz. Sok van belőlük (homok, kő, víz, kavics, levelek, virágok), mindenkinek jut belőle, nem kerül pénzbe. Ezek az anyagok megszerezhetők közös élmények alkalmával, csoportos gyűjtögetéssel, természetjárással összekapcsolva.

Feladatok:

- ✓ Az óvónő biztosítsa a zavartalan és sokrétű alkotó tevékenység külső feltételeit.
- ✓ Vegye figyelembe az eszközök kiválasztásánál a balesetvédelmi, egészségvédelmi, esztétikai szempontokat.
- ✓ Teremtse meg a hangulati feltételeket. Maga a tevékenység – s ennek öröme – a fontos, valamint az igény kialakítása az alkotásra, az önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására.
- ✓ Az óvónő fejlessze a gyermekek képi gondolkodását, tartsa szem előtt az egyes gyermekek közötti ábrázolás képességbeli különbségeit.
- ✓ Törekedjen arra, hogy felkeltsen a gyermekekben az ábrázolás anyagaival, eszközeivel való tevékenység vágyát.
- ✓ Biztosítsa élményeik, fantáziájuk és megfigyeléseik képi és térbeli megjelenítésének sokféle lehetőségét.
- ✓ Tegye lehetővé, hogy a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedést.
- ✓ Gondoskodjon arról, hogy az eszközök elérhető helyen legyenek, s a kész munkákat is megfelelő módon elhelyezhessék.
- ✓ Figyelje az óvónő a gyermekek egyéni fejlődését.
- ✓ Különös gondot fordítson a hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatására.

- ✓ A gyermekek valamennyi rajzát, alkotását értékként kezelje.

Tevékenységek:

Képalakítás:

- ✓ Egyéni és közös kompozíciók rajzolása, festése kisebb és nagyobb mértékben élmények alapján, vagy elképzelés szerint.
- ✓ Kedves, érdekes tárgyak, formák emlékezet alapján való egyéni témába ágyazott megjelenítése.
- ✓ *A népművészet egyszerűbb díszítőmotívumainak alkalmazása (hímes tojás)*
- ✓ Mesék, történetek, események elképzelése, képi ábrázolása, különféle technikákkal.
- ✓ Színkeveréssel különböző kompozíciók, bábok, álarcok festése.
- ✓ Képeskönyv készítés kivágott képekből, vagy saját rajzaikból.

Plasztikai munkák:

- ✓ Különböző tárgyak, alakok mintázása a legjellemzőbb forma, a legfőbb tagoltság érzékeltetésével. Térbeli kompozíciók létrehozása.
- ✓ Játékok, bábok, ajándékok, fenyődíszek készítése mintázással, papírhajtogatással.
- ✓ A papírtépés, nyírás, hajtogatás, ragasztás, varrás, fűzés, kötözés, fonás eljárásainak alkalmazása. Természetes anyagok használata.

Építés:

- ✓ Az építőjátékok változatos felhasználása mellett közös játékoknak megfelelően nagyobb térben, nagyobb méretű elemekből összeállított térrészek, búvóhelyek, házak építése.
- ✓ Homokban gazdag formavilágú építmények létrehozása.
- ✓ A gyerekek által alkotott tárgyakkal (pl. meseszínhely berendezése.)

Műalkotások nézegetése:

- ✓ A gyermekek és az óvónő által kiválasztott alkotások nézegetése, beszélgetés a hangulatáról, színeiről, formájáról,
- ✓ A környezetben található esztétikus jelenségek megfigyelése (pl. táj, növények, időjárás)
- ✓ Népművészeti alkotások nézegetése, kiállítás rendezése a saját alkotásokból.

Hagyományőrző elemek beépülése az óvoda életébe:

1.) Jeles napi készülődés

Születésnapok megünneplése, Mikulás, adventi koszorú készítés, mézeskalács sütés, farsangi készülődés, húsvéti tojások készítése, anyák napi ajándékkészítés stb.

2.) Évszakonkénti díszítés

Az évszakok változásainak megfelelően olyan helyzetet teremtünk a gyermekek számára, amit a természetben láthat, megfigyelhet. Egy-egy évszakhoz kapcsolódóan lehetőségünk van játékos ismeretközlésre azáltal, hogy a környezetünket átváltoztatjuk együtt a gyerekekkel. Ízlésesen formájuk az évszakokat érzékeltető szimbólumokat.

3.) Népi kismesterségek technikai megismertetése (agyagozás, kézi szövés, batikolás stb.)

Munkánk egyik fontos része, hogy mi óvónők is megismerkedjünk a népi kismesterségekkel. Csak így tudjuk a gyermekeknek megmutatni, milyen foglalkozások voltak

régen, s ma, ezek hogyan változtak.

4.) Díszítés

Megismertetjük a gyermekekkel a magyar népművészet díszítő motívumait. A díszítő jellegű feladatok fejlesztik a gyermekek vizuáló-kombináló képességét.

5.) Játékeszközök készítése természetes anyagokból

Gyermekláncfűből koszorú, tóklámpa, rongybaba, kukorica csuhéból baba, fából tutaj és hajó készítése.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

- ✓ Bátrak, ötletesek az építésben, téralakításban.
- ✓ Sokféle tapasztalattal rendelkeznek változatos alakú zárt és nyitott terek elkerítésében, lefedésében, az építmények egyensúlyának megteremtésében.
- ✓ Tevékenyen vesznek részt az őket körülvevő tér, valamint a térbeli makettek berendezésében, az alapvető térviszonylatok segítségével.
- ✓ Képesek a tárgyak térbeli kiterjedésének tapasztalatai felismerésére, a főbb formai jellemzők megnevezésére.
- ✓ Élmények, elképzeléseik, képzeteik megjelenítésében többnyire biztonsággal használják a képi kifejezés változatos eszközeit.
- ✓ Színhasználatukban érvényesítik kedvelt színeiket.
- ✓ Formaábrázolásuk változatos, többnyire képesek hangsúlyozni a legfontosabb megkülönböztető jegyeket, jellemző formákat.
- ✓ Emberábrázolásaikban megjelennek a részformák (pl. haj, ruha stb.); próbálkoznak a legegyszerűbb mozgások jelzésével.
- ✓ A közös munkák értékelése során saját műveikkel és a műalkotásokkal kapcsolatban szóbeli véleményt nyilvánítanak.
- ✓ Tudnak formákat mintázni elképzeléseik alapján és megfigyeléseik felhasználásával.
- ✓ Önállóan és csoportmunkában is készítenek egyszerű játékokat, kellékeket, modelleket, maketteket.
- ✓ Fokozott önállósággal tudják alkalmazni a megismert technikákat (pl. papírhajtogatás, nyírás, tépés, ragasztás, konstruálás, varrás, kötözés).
- ✓ Önállóan díszítenek tárgyakat, kis irányítással képesek az anyagszerűségekre törekvés szabályait betartani.
- ✓ Elmondják véleményüket az óvodai környezetről, szívesen vesznek részt annak szépítésében.

Módszertani alapelvek

- ✓ Az óvónő serkentse az alkotókedvet.
- ✓ Segítse elő, hogy a gyermek minél több dologra rácsodálkozhasson.
- ✓ Tegye lehetővé, hogy érvényre jusson az egyéni kifejezőmód, a szubjektív színhasználat.
- ✓ Törekedjen arra, hogy ne nyomja el stílusával a gyermekek eredetiségét.
- ✓ Igazodjon a gyermek adottságaihoz, egyéniségéhez, fejlődési üteméhez.

Kapcsolata más nevelési területekkel

- ✓ Legszorosabb kapcsolatban az anyanyelvi neveléssel áll, mert a szavak mögötti képzettartalom formálódással, a képi megjelenítéssel a gyermek gondolkodása, nyelvi kifejezőkészsége sokoldalúan fejlődik.
- ✓ Szoros a kapcsolata a környezet megismerésére neveléssel, mert lehetőség nyílik a színek, formák, anyagok, természeti tárgyakkal való ismerkedésre.
- ✓ Szorosan kapcsolódik a játékhoz, mert a tevékenységben valósul meg az építés,

környezetalakítás.

- ✓ Kapcsolatban áll az irodalmi és zenei neveléssel, mert az ábrázoló tevékenységhez kapcsolódó mesék, versek, dalok segítik ezt.
- ✓ A vizualitás, a nyelv, a zene összekapcsolódásának és a művészetek egymást elősegítő komplex hatásának a gyakorlatban nagy szerepe van.
- ✓ Szoros a kapcsolata a közösségi neveléssel, mert a közös tevékenységek közben alakulnak, fejlődnek a társas kapcsolatok.

2.7.5. Mozgás

A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás, a gyermekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékok és feladatok, a pszichomotoros készségek és képességek kialakításának, formálásának és fejlesztésének eszközei. Az óvodáskor a természetes hely-, helyzetváltoztató- és finommotoros mozgáskészségek tanulásának, valamint a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza, amelyeket sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlási formákkal, játékokkal szükséges elősegíteni. Ezzel biztosítható a mozgás és az értelmi fejlődés kedvező egymásra hatása.

A mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok rendszeres alkalmazása kedvezően hatnak a kondicionális képességek közül különösen az erő és az állóképesség fejlődésére, amelyek befolyásolják a gyermeki szervezet teherbíró képességét, egészséges fejlődését. Fontos szerepük van a helyes testtartáshoz szükséges izomegyensúly kialakulásában, felerősítik, kiegészítik a gondozás, és egészséges életmódra nevelés hatásait.

A spontán, a szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységeket kiegészítik az irányított mozgásos tevékenységek. A komplex testmozgások beépülnek az óvodai élet egyéb tevékenységeibe is, miközben együtt hatnak a gyermek személyiségének – a pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás - fejlődésére.

A spontán – a játékban, azon belül a szabadjátékban – megjelenő mozgásos tevékenységeknek, az egészségfejlesztő testmozgásnak minden nap, az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára biztosítani kell. Törekedni kell a mozgás szabadlevegőn való végzéséhez.

Feladatok:

- ✓ Az óvónő a gyerekek egészséges fejlődése érdekében biztosítsa azokat a feltételeket, amelyek elősegítik a biológiai fejlődést, növelik a szervezet teherbíró, ellenálló, és alkalmazkodó képességét.
- ✓ Biztosítsa a jó levegőjű, tiszta környezetet.
- ✓ Tartsa szem előtt, hogy a testnevelés legértékesebb anyagai a játékok.
- ✓ Biztosítsa, hogy megfelelő öltözetet viseljenek a testnevelési feladatok végzése idején.
- ✓ Segítse a gyermekekhez való alkalmazkodásával, hogy az adott gyakorlatot ki – ki saját képességei szintjén hajtsa végre.
- ✓ Naponta szervezzen 5-10 perces mozgásokat, hetente egy alkalommal kötelező mozgás foglalkozásokat.
- ✓ Törekedjen arra, hogy minden nap szervezzen frissítő mozgást a szabad levegőn.
- ✓ Teremtse együttműködési lehetőségeket a családdal a mozgás megszerettetésére.
- ✓ Biztosítsa, hogy a gyermek kellemes, nyugodt, biztonságos környezetben, jó közérzettel, örömmel végezze a mozgást.
- ✓ Adjon lehetőséget, hogy minden gyermek az adott gyakorlatot saját képességei szintjén

- hajtsa végre.
- ✓ Ügyeljen a mozgásprogram összeállításánál a nagymozgások fejlesztésére, az egyensúlyérzék, a finommotorika, szem-kéz, szem-láb koordinációs fejlesztésére, a testzónák megnevezésére, testséma fejlesztésére, térérzék fejlesztésére, a tárgyakhoz viszonyított testhelyzetek gyakorlására.
 - ✓ Teremtse meg, hogy minél több mozgásformát ismerjenek meg a gyerekek (úszás, kerékpározás, rollerezés, szánkózás, korcsolyázás stb)
 - ✓ Megkülönböztetett figyelmet fordítson a hátrányos helyzetű gyermekek fejlesztésére.
 - ✓ Szervezzen a középső- és nagycsoportosok számára úszást.

Tevékenységek:

- ✓ *Játékok:* Utánzó vagy szerepjátékok, futójátékok sorban, párokban, két sorból, körből stb.
- ✓ *Szabályjátékok:* Fogójátékok szerepvállalással körben, házzal, egy fogóval. Egyéni és csoportversenyek végzése változatos feladatokkal, pl. szökdeléssel, labdajátékokkal és más játékokkal az évszaknak megfelelően.
- ✓ *Szervezési feladatok:* Sorakozás felrajzolt vonal mögé. Kör alakítása különböző elhelyezkedésből.
- ✓ *Gimnasztikai gyakorlatok* végzése különböző kéziszerekkel, padon stb.
- ✓ *Kartartások:* Mély-, mellső-, magas-, oldalsó középtartás, csípőre-, és vállra tartás gyakorlása.
- ✓ *Testhelyzetek:* Alap-, és terpeszállás, térdelés, nyújtott-, és terpeszülés, hason-, és hanyattfekvés; guggoló-, és térdelőtámasz, majd törökülés; mellső-, és hátsó fekvőtámasz gyakorlása.
- ✓ *Kar-, törzs-, térd-, és lábmozgások:* Karkörzés egy és két karral előre, hátra a test oldalán és a test előtt lefelé; törzshajlítás, törzsfordítás; térd-, és lábemelések; egy lábon szökdelés, után – lépés előre, oldalt.
- ✓ *Járás-, futásgyakorlatok:* Természetes módon, akadályon át, versenyfutás.
- ✓ *Támasz, függés:* Mászás négykézláb különböző irányokban. Bordásfalgyakorlatok.
- ✓ *Bújás, csúszás, kúszás, mászás:* Különböző magasságú szerek alatti gyakorlatok végzése.
- ✓ *Egyensúlyozás:* gyakorlása különféle módokon.
- ✓ *Ugrások:* Helyből távolra, magasra.
- ✓ *Dobások:* Különböző dobóeszközök megfogása, elengedése, majd elkapása. Babzsák csúsztatása különböző testhelyzetekből, célba dobás egykezes felső dobással, majd alsó dobással vízszintes és függőleges céltárgyakra. Távolba hajítás kisterpesz és haránt-terpeszállásból.
- ✓ *Labdagyakorlatok:* gurítás, dobás, labdavezetés gyakorlása.
- ✓ *Tartásjavító, lábboltozat erősítő* gyakorlatok.
- ✓ *Úszás* (évi tíz egymást követő alkalommal) a szülők igénye alapján.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

- ✓ Növekszik a gyermekek teljesítőképessége, mozgásuk összerendezettebbé, ügyesebbé, megfelelő ritmusúvá válik.
- ✓ Mozgástapasztalataik az egyensúlyozásban és ugrásban növekednek.
- ✓ Cselekvőképességük gyors, mozgásban kitartóbbak.
- ✓ Fejlődik a tér-, és idő tájékozódó képességük.
- ✓ Megszeretik és igénylik a mozgást.
- ✓ Egyéni-, csoportos-, sor-, és váltóversenyt játszanak az óvónő segítségével és a szabályok pontos betartásával.
- ✓ Megértik az egyszerű vezényszavakat.

- ✓ A természetes járást ütemes járással váltakoztatják.
- ✓ Állórajtból indulva 20 – 30 métert futnak.
- ✓ Talicskának combfogással.
- ✓ Egyensúlyoznak padmerevítő gerendán.
- ✓ Hat – nyolc lépés nekifutással tetszés szerinti akadályt átugranak. Ugrásukat talajéréskor fékezni tudják.
- ✓ Kislabdát hajítanak, labdát vezetnek helyben.
- ✓ Nem félnek, bátran mozognak a vízben, esetleg siklanak, vagy bármely úszásnemben megtanulnak úszni.

Módszertani alapelvek

- ✓ Az óvónő vegye figyelembe, hogy a gyermek életkori sajátossága a nagy mozgásigény.
- ✓ Teremtse meg a megfelelő körülményeket a változatos mozgásformák kipróbálásához.
- ✓ Tartsa szem előtt, hogy a testnevelés foglalkozások kötött foglalkozások legyenek.
- ✓ Használja ki a mozgásfejlesztés során a mindennapos testnevelés adta lehetőségeket.
- ✓ Az óvónő ellenőrzéssel, értékeléssel, hibajavítással ösztönözze a gyerekeket a minél tökéletesebb gyakorlat végrehajtására.
- ✓ Biztosítsa, hogy minél több kéziszerszám, eszköz álljon a gyerekek rendelkezésére.
- ✓ Törekedjen arra, hogy a különböző fejlettségű gyerekek megfelelő szintű irányítást kapjanak az egész testnevelés foglalkozás alatt.
- ✓ A foglalkozásokat úgy szervezze meg, hogy a gyerekek a lehető legkevesebb várakozási idővel folyamatosan mozogjanak.
- ✓ Óvónői bemutatással tegyék érthetővé a játékok módját és szabályait, hogy azt a gyerekek könnyen utánozhassák.

Kapcsolata más nevelési területekkel

- ✓ A testi nevelés a mozgáskultúra fejlesztése mellett segít a térben és időben való tájékozódást, a helyzetfelismerést, a döntést. Fejleszti az alkalmazkodás képességét is, így támaszkodik, illetve előkészíti a vizuális-, a matematikai-, a zenei-, és környezet megismerésére nevelést fontos kapcsolódó feladatait.
- ✓ A testnevelési játékok elősegítik, hogy a gyermekek megszeressék a testmozgást.

2.8. Óvodánk sajátos feladatai és szolgáltatásai

2.8.1. Óvodánk gyermekvédelmi tevékenysége

Intézményünk a prevenció mellett célul tűzi ki, hogy a hatáskörünkbe tartozó gyermekek problémáit felismerjük, kezeljük, az érintett gyermekek eseteit feldolgozzuk, a gondokat orvosoljuk a helyi gyermekvédelemben érintett társszervekkel, szakemberekkel együtt.

Biztosítjuk a gyermekek számára mindazokat a jogokat és ellátásokat, amelyeket óvodánk számára a vonatkozó jogszabályok és rendeletek előírnak.

Az utóbbi években azt tapasztaltuk, hogy kimondottan veszélyeztetett gyermek nem került óvodánkba. Hátrányos helyzetű gyermekekkel azonban évről – évre találkozunk. A fő kiváltó ok az egyre növekvő munkanélküliség és az ezzel járó társadalmi, környezeti és pszichés károsodás hatása. Ezen kívül a válások, ami sajnos az elmúlt években egyre gyakrabban előfordul.

Minden pedagógus és óvodai dolgozó munkaköri kötelessége a rábízott gyermekek védelme, pedagógiai eszközökkel való segítése. Előítéletektől mentes, "el- és befogadó" magatartás szükséges ahhoz, hogy intézményünkben egyetlen óvadás se érezze magát peremhelyzetűnek.

A hátrányos és halmozottan hátrányos, veszélyeztetett helyzet kritériumai:

Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzet

- ✓ Hátrányos helyzetű gyermek az, akit családi körülményei, szociális helyzete miatt a jegyző védelembe vett, illetve akiknek rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultságát a jegyző megállapította. Hátrányos helyzetű gyermek az, akinek a szükségletek kielégítése korlátozott valamilyen mértékben, de a gyermek fejlődése nem veszélyeztetett.
- ✓ E csoporton belül halmozottan hátrányos helyzetű az a gyermek, akinek a törvényes felügyeletét ellátó szülője óvadás gyermek esetén a gyermek három éves korában, tanuló esetében a tankötelezettség beállásának időpontjában legfeljebb az iskola nyolcadik évfolyamán folytatott tanulmányait fejezte be sikeresen. Halmozottan hátrányos helyzetű az a gyermek, akit tartós nevelésbe vettek. A hátrányos helyzetű gyermekeknél a szükségletek kielégítése korlátozott valamilyen mértékben, de fejlődése nem veszélyeztetett. Kialakulásához vezető tényező lehet: alacsony jövedelem, rossz lakáskörülmény, szülők alacsony iskolázottsági, műveltségi szintje.
- ✓ A halmozottan hátrányos helyzet megállapításához nyilatkozatot ad a szülő. A nyilatkozattétel önkéntes. A 20/1997. (II. 13.) Korm. rendelet 7. számú melléklete a „NYILATKOZAT halmozottan hátrányos helyzet megállapításához”, amelyet a Polgármesteri Hivatalban, illetve az óvodában lehet kérni. Amennyiben a szülő a nyilatkozatot leadta és a jogszabályi feltételeknek megfelel, a gyermek a jegyző által a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekekről vezetett listára kerül, amelyről hivatalos iratot küld a jegyző. Ezt kell benyújtani az óvodába. Így szerez tudomást az intézmény vezetője a gyermek besorolásáról, s arról, hogy ő milyen kedvezményekre, támogatásokra jogosult.
- ✓ Veszélyeztetettség: Olyan magatartás, mulasztás vagy körülmény következtében kialakult állapot, amely a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolja vagy akadályozza. Ha a gyermek személyiségfejlődését a szülő vagy a környezet nem biztosítja, a gyermek fejlődését veszélyeztetik.

Ezen ismeretek birtokában a következő szempontok alapján fordítunk nagyobb odafigyelést az érintett gyerekekre:

- ✓ Munkanélküli szülő van a családban, s ebből kifolyólag agyagi és lakáshelyzetükben problémák adódnak;
- ✓ A szülők viszonya rendezetlen;
- ✓ A szülők gyermekkel szembeni magatartása elhanyagoló, kegyetlen;
- ✓ Családon belüli erőszak;
- ✓ A szülők felelőtlen magatartást tanúsítanak (alkoholizmus, drog, szexuális erkölcstelenség, idegi kimerültség – nyugtatók hatása stb.)
- ✓ A szülő vagy a gyermek beteg, családi tragédiák – haláleset, baleset stb.

A gyermekvédelemmel kapcsolatos tevékenységért az óvodavezető felel. Az óvoda gyermekvédelmi felelőse folyamatosan kapcsolatban áll a Családsegítő Szolgálat munkatársaival.

Az óvónő óvodai munkájának kapcsolódnia kell az óvodai élet egészének feladataihoz, célkitűzéseihez, a helyi nevelési programban megfogalmazottak megvalósításához. A megvalósítás során joga van saját módszereit alkalmazni, saját értékrendjét, világnézetét megtartva közvetíteni az ismereteket. Köteles azonban tiszteletben tartani a gyermek személyiségét és családja világnézetét. Értékrendjét nem kényszerítheti rá senkire az óvodában, vallási, világnézeti kérdésekről nem foglalhat állást nevelőmunkája során.

Feladataink:

- ✓ Szorgalmazzuk a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekek óvodába kerülését, rendszeres járását;
- ✓ Biztosítjuk a gyermekeket megillető jogok érvényesülését az óvodán belül, szükség esetén védő – óvó intézkedésekre javaslatot teszünk;
- ✓ Az új óvodások befogadását elősegítjük, beilleszkedésüket az adott csoportba a lehető legzökkenőmentesebbé tesszük;
- ✓ A gyerekeket és családjukat a lehetőségekhez képest minél jobban megismerjük;
- ✓ A problémákat, a hátrányos helyzet okozta tüneteket, okokat fel kell ismernünk, és ha szükséges szakember segítségét kell kérnünk;
- ✓ Megszervezzük a felzárkóztatást;
- ✓ Figyelemmel kísérjük a rendszeres óvodalátogatást, szükség esetén jelezzük a hiányzást;
- ✓ Javaslatainkkal elősegítjük a családok szociális- és anyagi helyzetének megfelelően a különböző támogatásokhoz való hozzájutást;
- ✓ Minden rendelkezésre álló eszközzel segítjük a gyermek családban történő felnevelését;
- ✓ Elősegítjük a szülőkkel való együttműködő kapcsolat kialakítását, a szülői szerep eredményesebbé tétele érdekében;
- ✓ Jó kapcsolatot tartunk fenn a helyi társadalom gyermekvédelmi rendszerében érintett szervekkel, személyekkel.

A gyermekvédelemmel kapcsolatos tevékenységeink

- ✓ Rendszeresen járunk családlátogatásokra, szülői értekezleteket, nyílt napokat szervezünk, ünnepélyeket rendezünk;
- ✓ Szülők részére – igény szerint - tanácsadásokat szervezünk;
- ✓ A gyermekekről személyiség lapokat vezetünk;
- ✓ Szükség szerint logopédushoz irányítjuk a gyerekeket;
- ✓ Óvodai szervezésként használt ruhával, cipővel segítjük a rászorulókat;
- ✓ A Családsegítő Szolgálat képviselőjével nagyon jó a kapcsolatunk. Rendszeresen látogatja az óvodát és a rászoruló családokat,
- ✓ A háziorvoshoz is bármikor fordulhatunk, soron kívül ellátja a gyerekeket. Rendszeresen látogatja az óvodát, figyelemmel kíséri a gyerekek egészségügyi állapotát.
- ✓ A védőnő gyakran látogat bennünket, segítséget, tanácsot ad a gyerekekkel kapcsolatban, hiszen sokkal jobban ismeri nálunk a családok helyzetét.

Személyi és tárgyi feltételek

- ✓ A személyi feltételeket illetően, óvodánk rendelkezik gyermekvédelmi felelőssel.
- ✓ Tárgyi feltételeink- egészséges, otthonos környezet, játékok és egyéb eszközök rendelkezésre állnak.
- ✓ A szülők és más óvodalátogatók fogadására külön helyiséget – óvónői szobát – biztosítunk.
- ✓ A rendelkezésünkre álló pénzüsszegeken kívül pályázatokon való részvétellel gazdagítjuk bevételeinket.
- ✓ Közös erővel igyekszünk gyermekeink és családjaik problémáin segíteni, hogy

valamennyire könnyíteni tudjunk a gyermekek helyzetén, s ezzel boldogabb életet biztosítsunk számukra.

2.8.2. Óvodánk egyéb szolgáltatásai

Óvodánk alapellátásán felül, a pedagógiai program tartalmán túl, a gyermekek egészséges mozgásfejlesztéséhez minél több és változatos lehetőséget biztosítva, a szülők igényeinek is megfelelően, úszás lehetőségét biztosítja az ajkai Vizikék Óvodában. Évi tíz alkalommal - egymást követő napokon - sajátíthatják el (minden évben elsősorban a nagycsoportos és középsős gyerekek) az úszás alapjait.

Az úszásfoglalkozásokat óvodapedagógus vezeti, természetesen a mi jelenlétünkben. A foglalkozások látogatását évről évre minden óvodásunk számára szeretnénk biztosítani. Az utazáshoz a fenntartó önkormányzatok a falugondnoki buszokkal segítenek, a tanfolyami díjat a szülők és más szponzorok, segítők (pl. Köveskálért Alapítvány) finanszírozzák. Ezáltal minden kis óvodásunk számára elérhető.

2.9. Óvodánk kapcsolatai

Nevelőmunkánk hatékonysága érdekében fontosnak tartjuk a pedagógiai és speciális kapcsolattartásokat közvetlen partnereinkkel.

Pedagógiai kapcsolatok

- családdal való együttműködés
- óvoda és bölcsőde
- óvoda és az iskola
- óvoda és a művelődési ház
- *külhoni óvoda*
- óvoda és a fenntartó
- egyéb kapcsolatok (Pedagógiai Szakszolgálat, orvos, védőnő, Gyermekjóléti Szolgálat)

Pedagógiai kapcsolataink ápolásával hozzájárulunk óvodánk fő jellemzőinek megismertetéséhez, a családok és a partnerintézmények szemléletének, tevékenységének mélyebb megismeréséhez, egymás munkájának tiszteletben tartásához. A kapcsolattartás megkönnyíti a gyermekeknek az intézményváltást, az átmeneti problémák megoldását.

Az óvoda kapcsolata a családdal

Óvodai programunk egyik fontos alappillére a családok bevonása az óvodai életbe. A gyermek nevelése, társadalmi lénné formálása a szülő elemi joga és kötelessége.

Az intézményes nevelés a személyiségfejlődés szempontjából meghatározó, de a szakirodalom a szocializáció folyamatában ma is a családot tekinti dominánsnak. Az óvoda a kitarulkozó társadalmi környezetet jelenti a gyermeknek.

Meghatározó szerepe van a szülőről való leválás, önállóság és az ismeretszerzés folyamatában. Az óvodában kialakított normák, szokások csak akkor lesznek maradandóak, ha a családi háznál megerősítést nyernek. A gyermek fejlődéséhez tehát elengedhetetlen a két nevelési szintér összhangja, együttműködése. Az óvoda csak a családdal együtt, a családi nevelés funkcióját erősítve

tudja nevelő szerepét betölteni. Az óvónő válassza ki minden család számára a leginkább eredményes együttműködés formáit.

A kapcsolattartás elvei

- ✓ A szülő az óvónőben segítő társat és támaszt találjon gyermeke fejlesztéséhez.
- ✓ Az együttműködés keretei, formái adjanak biztonságot a szülőnek, gyermeknek, óvodapedagógusnak egyaránt.
- ✓ Érezze a szülő, hogy az óvónő vele együtt, az ő egyetértésével kíván neki és gyermekének segíteni.
- ✓ A szülők kérését, javaslatát, bírálatát az óvónő komolyan vegye fontolóra.
- ✓ Az óvoda a családdal együtt felelős a gyermekért, annak személyisége és képességei alakulásáért.
- ✓ Mindig arra gondoljon, hogy a gyermekét a szülő ismeri a legjobban.
- ✓ Egyenrangú nevelőtársi viszony alakuljon ki, és ez a szülők és óvónők kölcsönös alkalmazkodásában nyilvánuljon meg.
- ✓ Az óvónő minden egyes családdal találja meg a kapcsolatteremtés, együttműködés, a segítség módját.
- ✓ A hátrányos helyzetű, veszélyeztetett környezetben élő gyermekek szüleivel az óvónő megértő, bizalmat ébresztő magatartással kezdeményezzen kapcsolatot.

A kapcsolattartás feladatai

- ✓ Az óvónő reálisan tájékoztassa a szülőket az óvoda életéről, a gyerekekről.
- ✓ Az óvónő biztosítsa a szülőt diszkréciójáról.
- ✓ Saját példájával hasson a szülőkre.
- ✓ Napenkénti párbeszéddel tájékoztassa a szülőket.
- ✓ Szervezzon nyílt napokat.
- ✓ A komolyabb problémák megbeszélésére fogadóórát tartson.
- ✓ Szervezze meg a szülői értekezleteket, a csoportos találkozások lehetőségét.
- ✓ Tartózkodjon a gyermekek egyénenkénti, illetve családon belüli nevelésének értékelésétől.
- ✓ Végezzon családlátogatásokat. (Igény szerint)
- ✓ A különböző programok és ünnepek lebonyolításába vonja be a szülőket.
- ✓ Segítse az óvodai Szülői Közösség munkáját.

Az együttműködés módszerei

Beiratkozáskor a szülő és a gyermek betekintést nyerhetnek az óvodai életbe, megismerkedhetnek az óvoda dolgozóival, megnézhetik az óvoda helyiségeit.

A **beszoktatás** zökkenőmentességére figyelmet fordítunk. Lehetővé tesszük az anyás beszoktatást. A későbbiekben folyamatosan biztosítjuk az óvoda nyitottságát a szülők számára. A reggeli érkezés és a délutáni hazaengedés idején a szülők bejöhetnek gyermekeikért. Ekkor is lehetőség van az óvónő és a szülő rövid találkozására, a legfontosabb információk közvetítésére (a gyermek egészségi állapotával kapcsolatban, a fontosabb időpontok, programok egyeztetésére vonatkozóan).

Családlátogatások: tájékozódó – érdeklődő - segítő formáinak megvalósítása. A családlátogatások fontosságát szem előtt tartjuk. Ezeket az alkalmakat a gyermek alaposabb megismerésére, az egyéni tennivalók megbeszélésére használjuk fel. Valamennyi gyermeket meglátogatunk otthonában a 3-4 év alatt legalább egy alkalommal. Tiszteletben tartjuk, ha a szülő

nem kíván e lehetőséggel élni.

Szülői értekezletek: óvoda által javasolt témában; szülők által kért témakörben. A neveléssel, a gyermekek fejlődésével kapcsolatban évente 2-3 alkalommal szülői értekezletet tartunk. Itt tájékoztatjuk a szülőket egy-egy időszak nevelőmunkájának tartalmáról. Beszámolunk a gyermekek elért eredményeiről, de lehetőség van bármilyen téma, gond, probléma megbeszélésére is. Az értekezleten az asztalokat kör alakban helyezzük el, közvetlenebbé, természetesebbé tesszük ezáltal számukra a beszélgetést. Oldottabb formában szívesebben megszólal bárki. A szakmaiság és a szakszerűség megtartásával nyitott, tartalmas szülői értekezletek megtartása a célunk.

Fogadóórák: egyénenkénti, személyenkénti módszerekkel.

Együttműködés a szülőkkel eszközgyűjtésben, a tanulási témákhoz tapasztalatszerzési lehetőségek szervezésében. Közös kiránduláson, kulturális programokon szülői jelenlét lehetővé tétele. Gyakoribb közös programok szervezése.

Szülői Közösségünk összefogja a szülők támogató, segítő munkáját. Aktív hozzáállásával, érdeklődésével, véleménynyilvánításával nevelőtestületünk, óvodánk nevelést, működést segítő szervezete. Tagjait minden településről újra választjuk, ha a gyermeke már kimarad óvodánkból. Elnökét és egyéb tisztségviselőit szükség szerint a Szülői Közösség újraválasztja.

Ajánlásokkal segítjük a szülő otthoni tevékenységét, ha szükséges, problémái megoldását.

A szülő

- ✓ Joga megismerni az óvoda nevelési sajátosságait, szemléletmódját, házirendjét, nevelési programját, gyermeke fejlődési sajátosságait rögzítő dokumentumokat.
- ✓ Joga, hogy gyermeke fejlődéséről részletes, érdemi tájékoztatást kapjon.
- ✓ Joga, hogy írásbeli javaslatát az intézmény vezetője, pedagógusa megvizsgálja, s arra érdemi választ kapjon.
- ✓ Részt vehet a foglalkozásokon.
- ✓ Képviselheti az óvoda érdekeit, segíthet a fejlesztésben.
- ✓ Ötleteivel bekapcsolódhat a nevelési folyamatba, véleményezheti gyermeke életrendjét.
- ✓ Kötelessége gyermeke, szülőtársai és az óvodai dolgozók személyiségi jogainak tiszteletben tartása.

Óvoda és bölcsőde

Az óvodát megelőzően csak igen kevés gyermekünk jár bölcsődébe. Az átmenet zavartalanságát részükre is biztosítjuk.

Fontos feladatunknak érezzük, hogy a bölcsődéből hozzánk érkező kisgyermekek életében az intézményváltás ne okozzon érzelmi zavarokat. Egy óvónő rendelkezik a három éves kor alatti gyermekek ellátásához szükséges képesítéssel, így tisztában vagyunk a bölcsődei nevelés módszereivel. Kapcsolattartási formánk a konzultáció.

Óvoda és az iskola

A kapcsolatfelvétel, a gyerekek iskola iránti érdeklődésének felkeltése alapja a zavartalan átmenetnek, a gyermekek iskolai beilleszkedésének. Azáltal, hogy településünkön már nem működik iskola, így a hozzánk legközelebb lévő két iskolával tartunk kapcsolatot. Az iskolákkal való kapcsolatunk a kölcsönös tiszteleten alapszik.

Minden évben, az iskolai beiratkozásokat megelőzően meghívjuk az iskolák igazgatóit és a

leendő első osztályos tanítókat iskolájuk bemutatására. Ez a szülőknek szóló iskolai tájékoztató hagyománnyá vált óvodánkban, az iskolával való kapcsolattartásban. Segíti a szabad iskolaválasztást. Az iskolával a gyerekek - szüleikkel együtt - nyílt nap keretében ismerkedhetnek meg.

A kapcsolattartás elvei

- ✓ Az óvodából az iskolába történő zavartalan átmenet megkívánja az óvoda és az iskola nevelőmunkájának összehangolását, a két intézmény együttműködését.
- ✓ Az együttműködésben a kölcsönös nyitottság érvényesüljön.
- ✓ Szoros nevelőpartneri viszonyt alakítson ki az óvónő az iskola pedagógusaival.
- ✓ Az óvónő tegye lehetővé, hogy a gyerekek pozitív élmények útján megismerkedjenek az iskolai életmóddal.
- ✓ Az iskolával való együttműködésben érvényesüljön a kölcsönös bizalom.

A kapcsolattartás feladatai

- ✓ Az óvónő ismerje meg az általános iskola nevelési követelményeit, az első osztályra vonatkozó követelményeket.
- ✓ A kölcsönös érdeklődés alapján hangolják össze a nevelési törekvéseiket.
- ✓ Az óvónő adjon lehetőséget a tanítónak, hogy megismerkedjen az óvoda nevelőmunkájával.
- ✓ Az óvónő kísérje figyelemmel a gyerekek iskolai beilleszkedését.

A kapcsolattartás formái

- ✓ látogatások, tapasztalatcserék,
- ✓ egymás rendezvényein való részvétel
- ✓ nyílt napok

Az óvoda és a művelődési ház

A kapcsolattartás elvei

- ✓ Óvodánk együttműködik a helyi művelődési házzal, amely közel hozza a hiányzó művelődési lehetőségeket: bábszínházat, játékos programokat, a nagyobbaknak – előzetes megbeszélés alapján – filmvetítést.

A kapcsolattartás feladatai

- ✓ Az óvónő szervezze meg az együttműködés lehetőségét.
- ✓ Segítse a gyermekrajzokból készült kiállítások lebonyolítását.
- ✓ Vegyen részt e gyermeknapj játékos programokon.
- ✓ Mutassa meg a gyerekeknek a könyvtárat.
- ✓ Bővítse a gyerekek élményeit gyermekszínházi, illetve filmvetítési programokkal.

A kapcsolattartás formái:

- ✓ könyvtárlátogatás,
- ✓ kiállítások megtekintése, szervezése
- ✓ gyermekszínházi előadások,
- ✓ ünnepélyek, rendezvények

Külhoni óvoda

A kapcsolattartás elvei

- ✓ *A Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása, amely lehetővé teszi, hogy szakmai tapasztalatokat cserélhessünk, segítsük, támogassuk egymás munkáját*

A kapcsolattartás feladatai

- ✓ *Az óvoda dolgozói szervezzék meg az együttműködés lehetőségét.*
- ✓ *Segítsük egymás szakmai munkáját.*
- ✓ *Gyermekek könyvek, szakmai könyvek ajánlása, küldése egymásnak*
- ✓ *Esetleges látogatási lehetőségek keresése*

A kapcsolattartás formái

- ✓ *tájékoztatások,*
- ✓ *megbeszélések,*
- ✓ *esetleges látogatás,*
- ✓ *Kapcsolattartás az internet és a Posta segítségével*

Óvoda és a fenntartó

A kapcsolattartás elvei

- ✓ *Az óvoda fenntartására a négy önkormányzat közös társulást hozott létre.*
- ✓ *Ők közösen biztosítják, hogy az óvoda a mindenkorai törvényi előírásoknak megfelelően zavartalanul működhessen.*
- ✓ *Az óvoda működtetésével, költségvetésével, és elvárásaival kapcsolatban az óvodavezetővel közösen egyeztetnek.*

A kapcsolattartás feladatai

- ✓ *Az óvoda elkötelezett a minőségi feladatellátás mellett, a fenntartótól kapott feladatok minél eredményesebb megvalósítása iránt.*
- ✓ *A törvényesség biztosítását a jegyző és az óvodavezető végzi.*
- ✓ *Az óvodai helyi nevelési programját a fenntartó fogadja el.*

A kapcsolattartás formái

- ✓ *tájékoztatások,*
- ✓ *megbeszélések,*
- ✓ *látogatás,*
- ✓ *rendezvényeken részvétel.*

Óvodánk egyéb kapcsolatai: (Pedagógiai Szakszolgálat, orvos, fogorvos, védőnő, Gyermekjóléti Szolgálat)

A kapcsolattartás elvei

- ✓ Az óvoda óvó – védő, szociális, nevelő funkciójából adódó feladatok szükségessé teszik, hogy a még eredményesebb munkánk érdekében különböző szervekkel, szakemberekkel, szakszolgálatokkal együttműködjünk.

A kapcsolattartás feladatai

- ✓ A Pedagógiai Szakszolgálat segítse a gyermekek iskolába lépésének harmonikus megvalósítását. A rászoruló gyerekek fejlesztő, illetve logopédiai foglalkozáson vegyenek részt.
- ✓ A tanulási problémával küzdő gyerekeket a Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői Bizottság véleménye alapján iskolázzuk be.
- ✓ A veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekek érdekében felvesszük a kapcsolatot az önkormányzat gyámügyi előadójával és a Családsegítő Központ képviselőjével. Rendszeresen tájékoztatjuk őket a támogatásra szoruló gyermekek óvodai életéről.
- ✓ Az orvos, fogorvos és a védőnő évenként vizsgálja, és ellenőrzi a gyerekek egészséges fejlődését.

A kapcsolattartás formái

- ✓ tájékoztatás,
- ✓ látogatások,
- ✓ előadások
- ✓ szűrés, vizsgálat

3. ÓVODAI PROGRAMUNK ALAPVETŐ FELTÉTELEI

3.1. Személyi feltételeink

Óvodánk személyi feltételei létszám tekintetében megfelelnek a kívánalmaknak, a köznevelési törvény előírásainak. Ennek alapján – teljes munkaidőben, amely heti 40 óra - 2 óvodapedagógus végzi a nevelőmunkát (egy óvodapedagógusunk kötött munkaideje heti 32 óra, illetve a vezető óvónő is dolgozik a gyermekcsoportban, kötött munkaideje heti 12 óra). 2013. szeptember 1 – től a köznevelési törvény (5. sz. melléklet) - a vezető óvónő heti kötelező óraszámának csökkentése miatt - 1 fő részmunkaidős óvodapedagógus felvételét indokolta (20 órás munkahét, heti 16 óra kötött munkaidőben).

A csoportban a nevelés egész időtartamában, egymással összhangban 2 fő óvodapedagógus látja el a nevelőmunkát, illetve 1 fő óvodapedagógus részmunkaidőben. 1 fő főiskolai és közoktatás vezetői végzettséggel, 1 fő óvónői szakközépiskolai végzettséggel rendelkezik.

- ✓ A törvény által előírt átfedési idő (napi 2 óra) biztosított óvodánkban.
- ✓ A nevelőmunkát 2 fő szakképzett dajka segíti a csoportban. Munkájukkal hozzájárulnak az óvodai nevelés eredményességéhez.
- ✓ Ellátják a vidéki gyermekek kísérését, az óvoda takarítását.
- ✓ A tálaló konyhán a 2 fő dajka készíti elő a gyermekek tízórait, ebédjét, uzsonnáját.

A feladatkörök, munkakörök munkaköri leírásban rögzítettek, melyek a Szervezeti és Működési

Szabályzat mellékletét képezik.

Óvodapedagógusok szakmai felkészültségünket a 277/1997 (XII.22.) Kormányrendelet értelmében kívánjuk továbbra is fejleszteni. A szakmai továbbképzéseket oly módon válogatjuk és ütemezzük a továbbképzési tervben, hogy azzal programunk eredményességét erősítsük. Programunkhoz illeszkedő témájú és tartalmú képzési formák közül ez ideig a következőket részesítettük előnyben.

Elvégzett, befejezett képzések:

- ✓ Helyi programkészítő tanfolyamok
- ✓ Népi gyermekjátékok és gyermek néptánc I-II.
- ✓ Családpedagógia
- ✓ A környezeti nevelés korszerű értelmezése az óvodában
- ✓ Minőségirányítás az óvodában
- ✓ Vezetői tréning
- ✓ Európai számítógép-használói jogosítvány
- ✓ Bölcsődei nevelési-gondozási ismeretek...
- ✓ Közoktatás vezetői szakvizsga (2 év)

Személyi feltételeinknél elvárás az önművelésre való igényesség, a hitelesség, a kulturáltság, a pedagógiai humanizmus és optimizmus. Innovatív munkánkban lényeges a környezet és természet védelme, valamint a népi hagyományok iránti kötődésünk, a zene szeretete, illetve erre irányuló törekvésünk.

Óvodai programunk meghatározó alapelve az óvónő személye, szakmai intelligenciája. Tőle függ a gyermekek közérzete, fejlődése. Személyiségének modell értéke vitathatatlan a kisgyermek életkori sajátosságából fakadóan.

Fontos, hogy a Pedagógiai programban megfogalmazott alapelveken túl is teljes összhangban végezzük munkánkat, hiszen a gyermekek harmonikus fejlődése érdekében szükséges, hogy egész nap azonos nevelői hatások ériék őket (napirend, heti rend). Elfogadó, segítő, támogató attitűdünk mintát jelent a gyerekeknek.

Óvodánkban az óvodapedagógus és a dajka munkája összehangolt, a dajka az óvónő útmutatása alapján végzi tevékenységét. Az óvodai élet teljességében közreműködik, a gyermekekkel folyamatos a kapcsolata, felnőtt modellként maga is befolyásolja a nevelési légkört, a nevelés folyamatát.

Óvodánk nevelői közössége alkotja nevelőtestületünket, mely a nevelőmunka vonatkozásában döntési, javaslattevő és véleményezési jogkörrel rendelkezik. Az összehangolt nevelőmunka érdekében alapvető fontosságú az információ áramlása, a közös megbeszélések, értekezletek tartása. A megbeszéléseken fontos a vélemények higgadt, alkotó érvényesítése, a nevelői álláspontok összehangolása, mérlegelése. A nevelési évet nyitó és záró értekezleten a teljes alkalmazotti kör vesz részt. A nevelést segítő munkatársaink aktuális tájékoztatására alkalmazotti megbeszéléseket hívunk össze.

Tárgyi feltételek:

Helyi nevelési programunk feladatainak ellátásához rendelkezünk az alapvető eszközökkel, a lehetőségeinkhez mérten igyekszünk állandóan javítani, fejleszteni eszközállományunkat, esztétikusabbá tenni a környezetet. Ez nem jelenti azt, hogy nincs szükség folyamatos fejlesztésre, eszközbővítésre.

Óvodánk a költségvetés által évről évre szerény tárgyi, dologi fejlesztést kap csupán. Ezért nagy szükség van szülőink vállalkozó támogatására, pályázatokon való részvételekre. A kötelező felszereléseket pályázatok segítségével az óvoda által szervezett bálók bevételével, fenntartóink vezetőinek, képviselőinek, magánszemélyeknek támogatásával tudjuk biztosítani.

Az elhasználódott alapvető felszereltség folyamatos, tervszerű pótlása elengedhetetlenül fontos az egészséges életmód és a program tartalmi pilléreinek, a fejlődés eredményességének biztosításához.

A csoportszoba bútorai: a gyermekszékek, gyermekasztalok, játszóbútorok kicserélődtek, gyermekfektetők újracszerelése folyamatos, tároló szekrények, szőnyegek, erősen elhasználódtak. Ezek folyamatos pótlása, cseréje a lehetőségek mentén szükségszerűvé vált. Az étkezéshez szükséges edények, poharak elhasználódását is folyamatosan pótolni kell.

A nevelőmunkához szükséges eszközállomány sokrétű. Egyes területeken jónak, megfelelőnek mondható az ellátottság. Például a mozgáshoz szükséges eszközök tekintetében állapíthatjuk ezt meg.

A játékhöz szükséges felszereltségünket folyamatosan bővítjük. Sajnos az udvari játékok tekintetében még mindig nem az EU szabványoknak megfelelő eszközökkel rendelkezünk. Ezek beszerzése nagyon költséges, a fenntartó nem tud hozzá elegendő forrást biztosítani. Éppen ezért próbáljuk kutatni azokat a lehetőségeket, amelyek elérhetők számunkra (esetleges pályázatok, alapítványok, vállalkozók, magánszemélyek támogatása).

2012/2013. nevelési évben fejeződött be *udvarunkon társadalmi munkával* a gyerekek számára kialakított *kinti tartózkodó megépítése, melyet pódiumnak is tudunk használni*. Nagy összefogással, óvodai dolgozók, szülők, polgármesterek, képviselők, támogató személyek által, bekerülési költségének töredékéből, - az óvoda 2012-es költségvetésében betervezett, csupán kb. 320.000 Ft –ból - valósult meg.

- ✓ A játszósarokba *új babakonyhabútor* került **szülők támogatásával**.
- ✓ Szintén **szülői segítség** által készültek *új gyermekszékek, asztalok*.
- ✓ Régi *fektető ágyaink* erősen elhasználódtak, az egészségmegővése miatt indokolt *újak beszerzése*, amely *folyamatban* van (költségvetésünkéből)
- ✓ Szintén az egészségmegővése érdekében - **támogatónk segítségével** - *ivóvíz tisztító készüléket* vásároltunk, mivel erősen korrodálódott, régi vízvezetékeink vannak.
- ✓ *Új irodai bútorokat, íróasztalt, székeket szülőtől kaptunk* ajándékba.
- ✓ A korszerű munkavégzés feltételeinek biztosítása érdekében *ingyenes internet* hálózatot a helyi **Református Egyház biztosított** számunkra.
- ✓ **Rendelkezünk digitális fényképezőgéppel**, melyet **támogatóunktól** kaptunk
- ✓ Megfelelő számítógépre – laptopra, projektorra lenne szükségünk.
- ✓ A kirakó, építő játékok vonatkozásában stabil állagú, praktikus játékaink vannak. A nagyméretű fakockák, LEGO játéksalád a legkedveltebb. Ezeket a játékokat egyszer kellett megvásárolni, elhasználódásuk minimális.
- ✓ A gondolkodást fejlesztő játékok körét is minőségi játékokkal bővítettük, illetve szeretnénk folyamatosan bővíteni.
- ✓ Lehetőleg fából készült, esztétikus kivitelű, a gyermekek egészségnevelésére kedvező hatású játékszerekkel bővítenénk tovább felszereltségünket, elsősorban a legkisebbek számára való

(húzogatós, tologatós) játékokkal.

Költségterv az elkövetkező öt évre

Fejlesztésre váró eszköz- és felszereltségi helyzetünk	Önerőből az óvoda hozzájárul	Szülők hozzájárulása	Fenntartó
<i>EU szabványos Udvari játékok Fektető ágyak Játéktároló Játékok, Projektor Kivetítő vászon</i>	<i>Szemléltető eszközök, egyéb eszközök készítése az óvónő részéről. Díszíti a falakat, megvarrja a néptáncoshoz szükséges ruhákat. Pályázatok készítésével anyagi hozzájárulást biztosít. Külső szponzorok segítségével játékokhoz, ruhákhoz, egyéb szakmai és anyagi segítséghez jut. Alapítványi támogatások.</i>	<i>Társadalmi munkákat végeznek. Papírzsebkendőt, WC papírt, fogkrémet küldenek. Lehetőség szerint küldenek zöldséget, gyümölcsöt. Gyermekük születésnapjának megünnepléséhez lehetőségük szerint küldenek tortát, süteményt, üdítőt.</i>	<i>Az épület állagának karbantartása. A működtetéshez szükséges alapfeltételek finanszírozása. A fejlesztésre váró felszereltség-és eszközrovarban feltüntetett dolgok anyagi fedezetének biztosítása.</i>
<i>3 200 000 Ft</i>			

Az eszköz- és felszerelési jegyzékünk ütemterv szerinti végrehajtása:

2018 – ban 200 000 Ft
 2019 – ben 250 000 Ft.
 2020 - ben 250 000 Ft.
 2021 – ban 250 000 Ft
 2022 – ben 2 250 000 Ft
 Összesen: 3 200 000 Ft.

A fenti tervszámok a 2018-as évi tényszámok alapján kerültek megállapításra. Öt éven belül az összeg felhasználásától és ütemétől függetlenül a mindenkorin inflációs rátával módosul.

3.2. Az óvoda szakmai dokumentumai

Óvodai pedagógiai program

Óvodánk legfőbb szakmai dokumentuma pedagógiai programunk, meghatározza legfőbb tevékenységi területeinket. Fő irányait és sajátosságait nevelőtestületünk határozza meg.

Tartalmának gyakorlati kimunkálása a feladatunk, ezért nevelési kézikönyvnek is tekintjük. Pedagógiai programunkat a törvényi változásoknak megfelelően módosítjuk, korszerűsítjük. Nevelési dokumentumunk négyévenkénti felülvizsgálatához méréseink eredményeit használjuk fel. Az intézményi más szakmai dokumentumait pedagógiai programunkkal koherensen készítjük.

Éves munkaterv (vezető készíti, kikérve a fenntartó és a szülői közösség véleményét) amely tartalmazza:

- ✓ Az óvodai nevelési év rendjét
- ✓ Az adott nevelési év pedagógiai feladatait az óvónők számára
- ✓ Az óvoda tanügy – igazgatási feladatait
- ✓ Az óvoda működési feladatait
- ✓ Az óvoda karbantartásával, felújításával és az eszközök beszerzésével kapcsolatos feladat
- ✓ A feladatok végrehajtásának ellenőrzési tervét

A gyermekcsoport éves nevelési terve (óvónők készítik)

- ✓ A gyermekcsoport szokás- és szabályrendszere:
Tartalma: napirend, heti rend, eszközök helye és használata, együttélés szabályai, érintkezési szokások (óvónő-gyerek, dajka-gyerek, gyerek-szülő, gyerek-gyerek)
- ✓ A gyermekcsoport eseményterve:
Tartalma: ünnepek, események, kirándulások, sport programok, óvoda-család programjai, egyéb szervezési feladatok.
- ✓ Pedagógiai tématerv:
Tartalma: a fejlesztés célja, feladata, tartalma, módszerek, eszközök.
A csoportterveket a **csoportnaplóba** rögzítjük.

Egyéni fejlődési napló: (vezetése folyamatos)

Tartalma:

- ✓ A gyermek anamnézise és szociokulturális hátterének jellemzői.
- ✓ Aktuális fejlettség
- ✓ Az óvónők megfigyelései
- ✓ Mérési eredményeket a fejlődés üteméről
- ✓ Egyéb külső szakemberek feljegyzéseit.

Fejlődési naplót a gyermekek folyamatos megfigyelése, megismerése céljából vezetünk. Itt rögzítjük az egyéni tényfeltárást és fejlesztő feladatok tervezésével, minden gyermekről külön és folyamatosan vezetünk.

~~Intézményi minőségirányítási program~~

~~Folyamatosan figyelemmel kíséri a nevelési feladatellátás minőségét, ennek keretében folyamatosan ellenőrzi és értékeli az intézmény működését. Továbbá mér, értékeli és visszacsatolja a partneri elégedettséget, elvárásokat.~~

A Pedagógiai Program módosítása 2018. augusztus 31.-én készült.

FELHASZNÁLT IRODALOM

Nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény

Az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII. 17.) Kormányrendelet

A nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012.(VIII.31.) EMMI rendelet

A Magyar Közlöny 2018. évi 118. számában megjelent, a 137/2018. (VII. 25.) kormányrendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012.(XII.17) Korm. rendelet módosításáról

Közös Fenntartású Napközi Otthonos Óvoda Köveskál
Helyi Óvodai Nevelési Programja 2011.

A Köveskáli Közös Fenntartású Napközi Otthonos Óvoda
Pedagógiai Programja 2013.

B. Méhes Vera:	Az óvónő és az óvodai játék
Calibra 1993.
Deli Andrásné:	A nemzeti és etnikai kisebbség óv. nev.
irányelvei
Óvodai Élet 1996. IV. évf. 4. sz
Fodorné Dr. Földi Rita:	Komplexitás az óvodai foglalkozásokon
Óvodai Nevelés 1997 / 1. sz
Gárgyán Istvánné:	Szülő – gyermek - óvónő
Óvodai Nevelés 1994 / 6. sz
Gyulai Tamásné:	A család és az óvoda
Óvodai Nevelés 1994 / 3. sz.

Herczeg Györgyné:	Óvodai programkészítés Óvodai Élet 1997. V. évf. 3. sz.
Katona Kálmánné:	Közös felelősséggel a boldog gyermekévéért Óvodai Nevelés 1997 / 3. sz
Kardos Judit:	Az egészséges életmódra nevelés ma Óvodai Élet 1996. IV. évf. 3. sz
Makai Éva:	A gyermeki jogok és az óvoda Óvodai Élet 1997. V. évf. 4. sz.
Mongyik Béláné:	„Mint jó mama egy családban” Óvodai Nevelés 1995 / 1. sz
Nagy Jenőné: OKI 1996.	Óvodai programkészítés – de hogyan? NAT- TAN sorozat Bp.
Nagy Jenőné:	Óvodai programkészítés – de hogyan? NAT-TAN sorozat Bp. OKI 1996
Pápai – Breiner – Hecker:	Empátia Óvodai Nevelés 1997 / 7. sz.
Pereszlényi Éva:	A helyi Óvodai Nevelési Program HOP szakmai feltételrendszere Alcius BT. Bp. 1997.
Porkolábné Balogh Katalin:	Játék – Mozgás – Kommunikáció Óvodai Program Alcius BT. Bp. 1997.
Porkolábné Dr. Balogh Katalin:	Komplex prevenciós óvodai program Bp. 1996.
Radicsné Pintér Ilona:	A programépítés útján Óvodai Nevelés 1997 / 9. sz.
Ranschburg Jenő:	Szeretet, erkölcs, autonómia Integra – Projekt KFT. Bp. 1993.
Szabóné Karácsonyi Hajnalka:	Beszédfejlődés – beszédfejlesztés Óvodai Nevelés 1996 / 6. Sz
Kötéljártóné Kálmán Katalin:	Természetvédelemre nevelés az óvodában (szakdolgozat)

ÉRVÉNYESSÉGI RENDELKEZÉSEK

Az óvodai nevelési program érvényességi ideje: határozatlan időre szóló.

A program felülvizsgálatának, módosításának ideje: 4 évente

A program módosításának lehetséges indokai:

- ✓ Szervezeti átalakítás
- ✓ Törvényi változás, módosítás
- ✓ Ha a nevelőtestület a program módosításáról határoz
- ✓ Ha a nevelőtestület más program bevezetéséről dönt

A program benyújtása a fenntartóhoz, jóváhagyás időpontja: 1999. szeptember 1.

A program bevezetésének kezdete: 1999. szeptember 1.

A program 1. sz. módosításának , benyújtásának ideje: 2004. szeptember 1.

A program 2. sz. módosításának, benyújtásának ideje: 2009. június

A program 3. sz. módosításának, benyújtásának ideje: 2010. augusztus

A program 4. sz. módosításának, benyújtásának ideje: 2011. június

A program 5. sz.	módosításának ideje:	2013. augusztus
A program 6. sz.	módosításának ideje:	2018. augusztus
A programot módosította:	Az óvoda vezetője és nevelőtestület	

LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

A köveskáli Közös Fenntartású Napközi Otthonos Óvoda 5. sz. módosított Pedagógiai programját

1. **Elfogadta** az óvoda nevelőtestülete 2018. augusztus 31.-én

Nevelőtestület:

.....
.....

2. **Egyetértését nyilvánította:**

Dátum: 2018. augusztus 31.-én

.....
A szülők közösségének
képviselőjében SZK elnöke

3. Jóváhagyta:

.....
Fenntartó

Dátum: 2018. szeptember 24.

MELLÉKLETEK

JEGYZŐKÖNYV

Készült: A Köveskáli Közös Fenntartású Napközi Otthonos Óvoda
Köveskál, Petőfi Sándor utca 5.
hivatalos helyiségében

Ideje: 2018. augusztus 31-én, du. 17.30 órakor

Témája:

A módosított Pedagógiai program megismerése és elfogadása

Jelen vannak: Az óvoda nevelőtestülete: Kovácsné Süle Anikó, Kötéljártóné Kálmán Katalin
a Szülői Közösség elnöke: Focht Anna

Jegyzőkönyvvezető: Kovácsné Süle Anikó

1. Köszönés után a vezető óvónő ismerteti az értekezlet témáját. Szól a *Magyar Közlöny* 2018. évi 118. számában megjelent, a 137/2018. (VII. 25.) kormányrendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII. 17.) Kormányrendeletéről, amely alapján a Pedagógiai programot módosítani szükséges. Ezen kívül feleleveníti a Pedagógiai programról alkotott véleményüket, gondolataikat, melyeket a jelenlegi módosítás készítésénél figyelembe vett a vezető óvónő.
2. A módosítás ismertetését követően a vezető óvónő megkérdezi a nevelőtestület véleményét a módosítás tartalmát és az elfogadást illetően. A nevelőtestület az előzetes közös munkálatok, egyeztetések, eredmények ismeretében egyhangúlag elfogadta az óvoda módosított Pedagógiai programját. A jelenlévő óvodapedagógusok 100% - os arányban fejezték ki egyetértésüket.
3. A Pedagógiai programot a vezető óvónő közreadta az óvoda Szülői Közösségének. A Szülői Közösség nevében nyilatkozó Focht Anna - a Szülői Közösség elnöke - egyetértését nyilvánította a Pedagógiai program módosításához.

Köveskál, 2018. augusztus 31.

Kovácsné Süle Anikó
jegyzőkönyvvezető

Kötéljártóné Kálmán Katalin
vezető óvónő

Focht Anna
Szülői Közösség elnök

ÓVODAI PEDAGÓGIAI PROGRAM KÉSZÍTÉSÉT KÖZVETLENÜL BEFOLYÁSOLÓ TÖRVÉNYI PARAGRAFUSOK

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC törvény bevezetésekor a Kormány az új oktatáspolitikai irányának és a magasabb szintű jogszabállyal történő harmonizációjának érdekében úgy döntött, hogy megújult tartalommal egy teljesen új rendeletet alkot: Az óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012.(XII. 17.) Kormányrendeletet.

Az új Alapprogram az egyes kérdésekben történő pontosítás és a nemzeti köznevelési rendszer terminológiájának átvezetése mellett

- ◆ hangsúlyossá teszi a gyermeki személyiség kibontakozásának elősegítését, ezen belül az óvoda hátránycsökkentéssel kapcsolatos feladatait
- ◆ kiemeli a tanulási képességeket meghatározó spontán, a szabad játék kereteiben, valamint az irányított tevékenységek keretében végzett rendszeres, egészségfejlesztő mozgás jelentőségét,
- ◆ erősíti az óvoda érték és normaközvetítő szerepét, az erkölcsi nevelés fontosságát,
- ◆ meghatározza a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek nevelését, fejlesztését segítő keretkövetelményeket.

A Magyar Közlöny 2018. évi 118. számában megjelent, a 137/2018. (VII. 25.) kormányrendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012.(XII. 17.) Korm. rendeletének bevezetett módosítása alapján nagyobb hangsúlyt kell fektetni a jövőben

- *a nevelőmunkában a nemzeti identitástudat erősítésére,*
- *a hazához való kötődésre, valamint*
- *az egészséges életmód hangsúlyosabb kialakítására.*